

A VALLÁS ÉS AZ ERKÖLCS EGYETEMES KÉZIKÖNYVE

Kiadja:

Dr. ANNIE BESANT,
a Teozófiai Társulat Elnöke.

1910
London – Benares

Számítógépes változat: Bálint András, 2009
Magyar Teozófiai Társulat, Forrás Alosztály

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés

- I. fejezet: Isten egysége
 A szentírások bizonyágtétele:
- II. fejezet: Isten megnyilvánulása a világegyetemben
 A szentírások bizonyágtétele
- III. fejezet: Az élőlények nagy rendjei
 A szentírások bizonyágtétele
- IV. fejezet: A szellem testet ölt
 A szentírások bizonyágtétele
- V. fejezet: A két alaptörvény
 A szentírások bizonyágtétele
- VI. fejezet: Az emberi fejlődés három színhelye
 A szentírások bizonyágtétele
- VII. fejezet: Az emberi testvériség
 A szentírások bizonyágtétele

Idézett művek

ELŐSZÓ

Ezt a könyvet a Teozófiai Társulat 1909. évi közgyűlésének kívánságára állítottuk össze, s a Teozófiai Társulat Egyetemes Tanácsa adja ki. A Tanács hagyta jóvá és az küldi ki a világba, a benne foglalt nézetek megfogalmazásáért azonban a Teozófiai Társulat elnöke felelős.

Annak a számos jóbarátnak, aki szerte a világon segítségemre volt a szemelvények kiválogatásában, meleg köszönetet mondok.

A könyv kiadása abban a reményben történt, hogy hozzá fog járulni a vallások testvériségének fölismeréséhez és hasznos anyagot szolgáltathat az olyan iskolák vallásos és erkölcsi neveléséhez, amelyekben a tanulók különböző vallásokhoz tartoznak.

ANNIE BESANT,
a Teozófiai Társulat Elnöke.

BEVEZETÉS

Sokféle úton jönnek Énhozzám,
Pártha, s én minden úton eléjük
megyek, mert az ösvény,
amelyen jönnek, minden irányból, az Enyém.
Bhagavad Gita, IV. 11.

Az ember minden korszakban, egésze történelme folyamán, Istent kereste és keresi, s Isten a vallásokat adta válaszul e keresésre. A vallásokat olyan emberek által adta Isten, akikben több nyilvánult meg Őbelőle, mint az átlagemberekben. Az ilyen embereket prófétáknak, risiknek, Isten-embereknek, Isten Fiainak nevezik, s úgy kell őket elképzelni, hogy ők az Istentől ihletett szellemek nagy szellemi testvériségének tagjai, az emberiség vezetői és tanítói. Mindnyájukra egyforma tisztelettel és csodálattal kell tekintenünk, akármilyen valláshoz is tartozzunk, mert mindegyikük ugyanazt az isteni üzenetet hozta a világnak, ugyanazokat az alapvető szellemi igazságokat tanította, ugyanazt a változatlan erkölcsi törvényt hirdette és egyformán nemes és példaadó életet élt. Ezek az emberek Isten üzenetét különböző formában öltöztették, kiválasztva azt, amelyik leginkább segítette a népet, amelynek szánva volt, s leginkább kifejlesztette benne azt a tulajdonságot, amelyikre a világnak eljövételük idején a legnagyobb szüksége volt. Egy időben a kötelesség és a rend iránti érzékre volt leginkább szükség, máskor a tisztaságra, majd az igazságosságra, egyszer a szépségre, máskor a tudásra, egyszer az egyéniségre, amit önfeláldozás követett, máskor Isten hatalmának elismerésére. Ezért különböznek a vallások, de különbségeik a tökéletesedést szolgálják s az egész világ gazdagítását. Nem sajnálnivaló különbségek tehát, hanem hasznosítandó sajátosságok, s bár saját vallásunkat szeretjük legjobban, hajlandóknak kell lennünk arra is, hogy más vallásoktól is tanuljunk. Minden vallás hívei számára a saját vallásának alapítója a legkedvesebb és a legtiszteltebb, s őt kell mindenképp föltűnően szeretnie. De minden nagy vallásalapító és minden nagy tanító, aki követte őket, megérdemli hódolatunkat:

„.....Az ilyen lelkekben
Hajol le hozzánk Isten, és a fényük
van olyan erős, hogy Hozzá elvezet.”

S legyen erre mindenki válasza ugyanaz, mint ami a versben áll:

„És én megyek!”

Hajdanában, amikor a közlekedés fejletlen volt, a világ országai sokkal jobban el voltak szigetelve egymástól, mint ma, és a vallások nemzeti és helyi jellegűek voltak. A vallásváltoztatás nem volt szokásban, az ember ugyanúgy beleszületett vallásában, mint nemzetébe. S amiképpen előfordult ugyan, hogy valaki személyes okokból elhagyta szülőföldjét s idegen állam polgárává lett, úgy megesett az is, hogy valaki elhagyta öröklött vallását és másoknak hívévé vált. Ezek azonban szörványos esetek voltak és egy vallás sem igyekezett magát a többinek rovására erősíteni.

Ezért, végignézve a régi nemzeteket, azt látjuk, hogy az egyiptomiaknak megvolt a maguk vallása, az asszíroknak is, meg a zsidóknak is a maguké. Az indiai félszigeten a hinduizmus uralkodott, amiből a dzsainizmus ágazott ki, aztán a nagy buddhista reform terjedt el rajta, a buddhizmus pedig misszionáriusokat küldött ki és más országokban is gyökeret vert; ez volt a történelem első nagy térítő mozgalma, ami túllépte az ország és a faj kereteit. A kereszténység, akár buddhizmus, majdnem egészen elhagyta szülőhazáját és messzire terjedve egyesíti ma a nyugati nemzeteket. Az Arábiában alapított iszlám, bár nem hagyta el szülőhazáját, mint két elődje, a harmadik nagy térítő vallássá lett és Ázsiában vert erős gyökeret. Mind a kereszténységet, mind az iszlámot harcias népek vették föl s ezek magukkal vive vallásukat, elültették a leigázott országokban. A zoroasztriánizmus, amely oly soká uralkodott Perzsiában, kiszorult hazájából és most főleg menedékhelyén, India parszi kolóniában él.

Minden vallásban keletkeztek szekták, amelyek híveit a tanok és a vallásgyakorlás módszereinek különbsége választja el egymástól. A hinduknál ott vannak a saivák, vaisnavák, sákták és sok ágazatuk, Zoroaszter vallásában a sansaik és kadimok, a buddhistáknál a mahájána és a hinájána szekta, az északi és a déli egyház, a keresztényeknél a görög, a római és nem római katolikusok és a sok protestáns felekezet, a muzulmánoknál a siiták és a szunniták számos alcsoportjukkal.

S mégis, amint ezek a felekezeti csoportok mindegyike a saját vallásának zászlaja alá tömörül, mint hindu, keresztény, stb., ugyanúgy tekinthetjük a világ összes vallásait is egyetlen életfa, egyetlen egyetemes vallás ágainak, amelynek gyökerei mélyen az ISTENI BŐLCSESSÉG talajában nyúlnak le s amelynek levelei a nemzetek gyógyítására vannak. Van egy közös kincsük: Isten ismerete, ami az örök élet. Módszereik sokfélék, de mindnek egy a célja: az, hogy az embert a megtisztuláson át a tökéletesség felé segítsék. Mindnyájan hirdetik a lényeges igazságokat, de a fent jelzett okoknál fogva igen sok részletben s a főbb tanítások viszonylagos hangsúlyozásában különböznek egymástól.

Napjainkban az országok közti közlekedés könnyűsége és gyorsasága folytán egyetlen vallás sem maradhat teljesen elszigetelve a többi vallás hatásától. A gondolat mindinkább nemzetközivé kozmopolitává válik és mindegyik vallás gazdagodik a többivel való érintkezés révén, mindegyik kap és ad termékeny eszméket, és ez a kölcsönös hatás nem szorítkozik csupán az élő vallások körére. A régészeti kutatások már rég kihalt vallások festészeti, szobrászati és irodalmi emlékeit hozták napfényre, amelyek eltűnt nemzetek és elpusztult civilizációkhoz tartoztak; a tudomány összegyűjtötte és osztályozta ezeket és a tények megingathatatlan alapján megállapította a vallások lényegbeli egységének igazságát. Vannak alapvető tanítások, jelképek, szertartások, előírások, amelyek mindegyikben ugyanazok, a kisebb változatok pedig megszámlálhatatlanok. Így el lehet választani a lényegest a mellékestől, az állandót a mulandótól, az egyetemest a helyi jellegűtől és megtalálni; „quod

semper, quod ubique, quod ab omnibus”.¹ Ha ez megtörtént, megmarad egy alapvető vallásos és erkölcsi tanítás, amelyet nyugodtan adhatunk az ifjúság kezében azzal, hogy az, az emberiség vallásos tudatának tanúsága szerint, Istenről, az emberről, a világegyetemről szóló tények összessége, amelyet az emberi nem kiválasztottjai is megerősítettek, a legmagasabb és legtisztább emberek, akik eddig éltek, s amelyet az élő vallásokban Vedanta, Rahasja, Gnózis, Taszawuff, stb. néven említenek, s azt mondják róla, hogy mindenki, aki a fejlődésnek bizonyos szellemi fokára érkezett, maga is meggyőződhet igazságáról. Semmi más tény igazságát nem hirdetik olyan súlyos és egységes, a történelem hajnaláig visszanyúló bizonyítékok alapján, hiszen már a legrégebb kiásott töredékeken is szilárd alapokon állnak s az egymást követő civilizációk kezdetén, Oannestól Mohamedig, újra meg újra megerősítették őket. Semmi egyebet, amit iskoláinkban tanítanak, nem hitelesítenek ilyen fenséges tanítómesterek, akik még hozzá a közönséges szem előtt időben és térben oly messze állnak egymástól. S ha van egyáltalán jogunk olyasmit tanítani gyermekeinknek, amiről ők maguk nem tudnak meggyőződni, akkor elsősorban taníthatjuk a vallásnak és az erkölcsi törvénynek ezeket az igazságait.

Minden vallásnak megvannak a maga ihletett könyvei, vagyis olyanok, amelyeket a vallás prófétái és tanítói írtak; ezeket a könyveket a különféle vallásokban nem értékelik egyformán s értékelésük a történelem és a vallás korszakaiban változó. Minden hindu elfogadja a Védákat, de értelmezésükben már nem mind ért egyet, bizonyos, egymással szembenálló iskolák más-más értelmet tulajdonítanak nekik; vannak aztán más szent könyvek, Sásztrák, amelyek különböző kóruak és vitatott értékűek. A zoroasztrianusoknak ott vannak a Gáthák, a Khorde Avetával, és más szent könyvekkel együtt. Az izraelitáknak ott vannak a Törvénykönyvek és a Próféták Könyvei, a buddhistáknak a Tripitaka és sok más, a keresztényeknek a Biblia és a vitatott hitelességű apokrif iratok, a muzulmánoknak az Korán és a Hadisz. Mindezek a könyvek az élő és a holt vallások sok többi szent könyvével együtt igen megérdemlik a tanulmányozást és azt, nyílt és előítélet-mentesen, de rokonszenvező olvassuk őket. Történeti hitelességüket csupán a tudósok állapíthatják meg, de csak a szellemi ember határozhatja meg ihletettséjük valóságát és értékét. Bármekkora viták folynak is a keletkezésük időpontja, szerzőjük, pontosságuk körül, minden vallás követője nyugodtan olvashatja őket, mint olyan tiszteletreméltó dokumentumokat, amelyek az emberi étellel és fejlődéssel szoros kapcsolatban állnak és igen tanulságosan világítják meg a történelmet. Ebben a könyvben abból a célból fogjuk őket idézni, hogy alátámasszuk velük az egyetemes vallás kijelentéseit, nem csalhatatlan tekintélyekként, hanem annak tanúsítására, a vallás, amelyet képviselnek, valóban tanította a szobaforgó igazságokat. Mindenkinek magának kell elhatároznia, hogy számára milyen súllyal esnek a latban. Ez a kérdés nyilvánvalóan kívül esik az egyetemes vallás keretein és minden vallás hívének magának kell döntenie róla.

Az egyetemes vallás tanai, amelyeket a világ különféle vallásai is magukban foglalnak, a következők:

1. Isten egysége-egyetlen, önmagától függő élet, amely áthat mindent s a dolgokat kölcsönös hatással és egymástól való függéssel kapcsolja össze.
2. Istennek a világegyetemben való hármasság megnyilatkozása.
3. A szellemi lények Hierarchiája.
4. A szellem testet öltése.
5. A két alaptörvény: az okság és az áldozat törvénye.
6. Az emberi fejlődés három világa.
7. Az emberek testvérisége.

Ezeket a tanokat kellene, nagy vonalaikban, a vallások és felekezetek szerint szükségképpen különböző részletek nélkül, tanítanunk minden gyermeknek mindenféle fokú

¹ „ami mindig, mindenütt és mindenki részéről elfogadott”

iskolában. A felekezeti iskolák tetszésük szerint hozzáadhatják saját híveik számára a maguk részlet-tanításait, de az alap-tanítások, amelyek minden vallásban megtalálhatók, mindegyiknek közös tulajdona és ebben a minőségükben kellene őket tanítani, hogy a gyermekek széles látókörű és vallásilag türelmes emberekké nőjenek föl, bármennyire ragaszkodjanak is saját vallásukhoz. Ezek a közös tanítások egyúttal a közös és egyetlen biztos alapja is az erkölcsnek. Könyvünknek első része foglalja őket magában. A második rész azt az általános alapot tartalmazza, amire minden szentség, szertartás és rítus épült, azzal a céllal, hogy segítse az élőlények fejlődését és fokozza boldogságukat; ehhez járulnak még a vallások sajátos tanainak és szertartásainak rövid leírásai, hívőik tollából. A harmadik rész az erkölccsel foglalkozik.

I. fejezet

Isten egysége

Isten egysége minden vallásnak központi tana és az erkölcs egyetlen biztos alapja. „Egy csupán, második nélkül” – mondja a hindu². Az Isten, „ki előtt és fölött nincs másik” – állítja a zoroasztriánus³. „Halld meg, ó Izrael, a mi Urunk, Istenünk egyetlen Úr” – jelenti ki a zsidó szentírás⁴. „Nincs több Isten, csak egy” – mondja a keresztény ember⁵. „Nincs más Isten, csak az élő, önmagától létező Isten” – bizonygatja a mohamedán⁶. És minden többi vallás ugyanezt a megállapítást ismételteti. Még a tárgyakat képviselő vademberek is egy „Nagy Szellemet” sejtene a tárgyak mögött, s a név, amit adnak neki, gyakran foglalja magában mindenütt jelenvalóságát.

Isten önmagától létező, végtelen és örök, Ő az egyetlen Élet, amelyből minden élet függ, az egyetlen Létező, amelyből minden lét fakad. „Az én nevem: Az, Aki mindent alkotott.”⁷ Minden ami van, Őbenne van. „Benne élünk, mozgunk és vagyunk.”⁸ Hasonlították Istent egy óceánhoz, amelynek hullámai világegyetemek, habjának csöppjei a formák milliói; tűzhöz, amelyből millió szikra száll föl, s mindegyik szikrája egy-egy szellem; fához, amelynek számtalan ága van, s minden levele egy-egy élet. Nagyobb Ő a térnél, s Benne mozognak a csillagok megszámlálhatatlan milliói, s minden csillag egy-egy rendszer középpontja. Kisebb Ő az atomnál, mert minden atomban Ő a Bennlakozó élet. Semmi sem elég nagy ahhoz, hogy Őt túlszárnyalja; semmi sem elég kicsiny, hogy elkerülhesse figyelmét. „Nincs sem alakja, sem színe, sem körvonalai”⁹, de minden forma Tőle kapja szépségét, minden szín az Ő fehér fényének része, minden vonal az Ő gondolatának kifejezése. Az ősrégi, hatalmas hegységek az Ő erejéről beszélnek hozzánk; az örökké mozgó tenger az Ő tevékenységét hirdeti. Az őserdő mélye a déli forráságban az Ő csöndjével van tele; a zuhatag, a csermely, az éneklő madár, a szellő zúgása a fák között az Ő szavának hangja. A fényes szőrű nyája a térdig érő illatos fűben, a virágokkal teliszórt rét, a fehér hómező, a nap tüze, a berek hús árnyéka, mind az Ő szépségének egy-egy változata. Ő szól hozzánk a

² Chhandogya-Upanishad, VI.II.1

³ Yasna, XXVIII. 3.

⁴ Deuteronomia, VI. 4.

⁵ Pál 1. kor. lev. VIII. 4.

⁶ Korán, III. 2.

⁷ Ahura Mazda Yasht, 14.

⁸ Ap. Csel. XVII. 28.

⁹ Adi Grantha Sáháb, Sorath, I.

költészet legmagasabb szárnyalásában, a nemes próza méltóságában, a gazdag szimfóniák összefonódó dallamaiban, az akkordok mennydörgésében. Ő a gyökere és vége a misztikus vágyainak, a vértanú hősiességének; Ő suttog a gyermeke fölött dúdoló anyának, Ő dobog a fiatalok lüktető ereiben, Ő mosolyog a hajadon félénk pillantásában, Ő enyhíti a fájdalmat a sebre tett gyöngéd kezekben. Ő nyilatkozik meg a prófétán, a szenten, a tudóson át; Ő a gyöngék ereje, a védtelenek pajzs, Ő a megbánás a bűnösben s a részvét az igaz emberben. Ő megtölti a világot, de ott él az ember szívében is. Az egek hirdetik az Ő dicsőségét¹⁰, s mégis „mint akit az édesanyja vigasztal”¹¹, úgy vigasztalja Ő a bánkódót. Ő „a legnagyobb, a legjobb, a legszebb, a leghatalmasabb, a legbölcsebb, a legjobban megformált, a legszentebb, Aki bőven ad, Aki sok üdvöt ad, Aki minket teremtett, Aki elkészít minket, Aki fenntart minket, az Üdvösség Szelleme”¹². Ő Atyja, Anyja, Férje, Barátja a szellemeknek, amelyek Tőle származnak. Ő a „tökéletes szellem”, aki „mindezt áthatja”¹³. S mégis nagyobb minden világegyetemnél; „Lényem egy töredékből létrehozta a mindenséget, s Én megmaradok.”¹⁴

Az isteni egység nemcsak a vallás és az erkölcs alapja, hanem átélése erőt és édességet ad az életnek. Mert az ember élete Isten örökkévalóságának része s mivel Isten természetében osztódik, ő is örökkévaló. Ez az egyetlen Élet a formák végtelen változatosságában fejeződik ki, s minden élet egy Őbenne. ezért mindnyájan egy atyai ház gyermekei vagyunk, s mindnyájan testvérek vagyunk. Amint lassan megtanuljuk, hogy mindenben és mindenben Istent lássuk, arra is ráébredünk, hogy minden, ami van, egy üdvösséggel teljes cél felé halad. Mivel csupán töredékei vagyunk az istenségnek, tökéletlenek vagyunk, s külön-külön tökéletlenségeink okozzák súrlódásainkat; de olyan töredékek vagyunk, amelyek folyton tökéletesednek, amint azt a Krisztus parancsolta: „Legyetek tökéletesek, miként a ti Mennyei Atyátok tökéletes”¹⁵. E tökéletesség elérése végett imádkoznak így mindennap a zoroasztriánusok: „A legtisztább Tisztaságnak, a legmagasztosabb Tisztaságnak segítségével, Ahura Mazda, lássunk meg Téged, haladjunk Tefeléd, egyesüljünk Tevéled mindörökre”¹⁶ ha elértük azt a tökéletességet, az egységet értük el.

Énnek egy-egy töredéke s ezért rendeltetése a tökéletesség. „Csupán a Te fényed töredékei.”¹⁷ Végső rendeltetésünk pedig az Isten: „az a messiás esemény, amely felé tart az egész teremtés.”

Mert akár ezen a földön, akár más földön vagyunk, a legmagasabb mennyek üdvösségében vagy a legmélyebb pokol kínjai között, az isteni egység mindent átfogó köréből ki nem léphetünk, s ezért mindörökre biztonságban vagyunk. A héber dalnok gyönyörű szavai így fejezik ezt ki:

„Hová menjek a Te lelked elől és a Te orcád elől hová fussak? Ha a mennybe hágnak fel, ott vagy; ha a pokolban vetek ágyat, ott is jelen vagy. Ha a hajnal szárnyaira kelnék, és a tenger túlsó szélére szállnék, ott is a Te kezéd vezérelne engem és a Te jobbkezéd fogna engem.”¹⁸

¹⁰ Zsoltárok, XIX.1.

¹¹ Ézsaiás, LXVI.13.

¹² Yasna, I.1.

¹³ Svetashvatara Upanishát, III.9.

¹⁴ Bhagavad Gita, X.42.

¹⁵ Máté, V.48.

¹⁶ Yasna, LX.12.

¹⁷ Tennyson: In Memoriam.

¹⁸ Zsolt 139:7-12

Sőt, mivel az istenség részei vagyunk, úgy is megtalálhatjuk Istent, ha leszállunk saját lényünk legmélyebb mélységeibe, túlemelkedünk változó érzelmeinken, gondolatainkon és vágyainkon, szellemünkbe, ami Tőle származik, és Őbenne létezik. Az, ami bennünk örökkévaló, a mi legmélyebb Énünk, isteni. Ezért tanítják a hindu szentírások, hogy ha ismerünk egyetlen agyagdarabot, ismerjük az agyagot, ha ismerünk egy darabka aranyat, ismerjük az aranyat, ha ismerünk egy darab vasat, ismerjük a vasat, akárhogy nevezzék is különböző neveken a belőlük készített tárgyakat; s ugyanígy, ha ismerünk egyetlen Ént, akkor voltaképpen az Ént ismerjük, az Istent ismerjük. Ezért mondta a Krisztus is, hogy isten ismerete az örök élet,¹⁹ hogy „Isten országa tibennetek van.”²⁰

Az isteni Ént azonban csak azok találhatják meg akik tiszta életet élnek, önzetlenek, szívük tele odaadással és elméjük koncentrált. Csak „a tiszta szívűek látják meg Istent.”²¹

„Aki nem hagyta el a rosszat, aki nem fegyelmezi magát, aki nem koncentrált, elméjét nem győzte le, az még tudással sem érheti el Őt.”²²

„Az Ént, bizony, csak az igazság szüntelen gyakorlásával, odaadással, tökéletes tudással, a Brahmát tanulmányozó kötelességével lehet elérni. Ő, akit a büntelen hívők látnak, benne van a test közepén, világosság Ő, és tisztaság.”²³

„Oh, férfiak és nők! ha mély gyökerű szenvedélyetek kivész, ha bűnös gondolataitokat egészen kiöleitek, akkor ezért a nagy műért elnyeritek jutalmatokat; övezzétek föl tehát magatokat erre a nagy vállalkozásra, különben a végén így fogtok felkiáltani; Jaj, Jaj!”²⁴

Ez az ősi keskeny út, amely egyedül képes szent Anselmus paradoxonját megoldani: „Légy azzá, ami vagy.”

¹⁹ „Ez az örök élet, hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent.” (Jn 17,3)

²⁰ Lk 17:20-21

²¹ Mt 5,8

²² Bhagavad Gítá???

²³ Mundaka Upanishat, III,i.5.

²⁴ Yasna, LIII.7.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE

Hindu szentírások

Egy csupán Ő, s nincsen Néki párja.
Chandogya Upanishad, VI.II.1

Akkor nem volt sem létezés, sem nemlétezés...
AZ saját magától lélegzett: nem volt más csak AZ.
Rigvéda, CXXIX.1, 2.

Kinyilatkoztatom azt, amit ismerni kell, aminek ismerete halhatatlanságot ad, a kezdetlen, a legfelsőbb Örökkévalót.
Bhagavad Gita, XIII.12.

Nem látjuk, de Ő lát, nem haljuk, de Ő hall, nem gondolunk Reá, de Ő gondolkozik, nem ismerjük, de Ő ismer, Ő az, Aki lát, Ő az, Aki hall, Ő az, Aki gondolkozik, Ő az, Aki tud, Ő az Én, a belső Király, a Halhatatlan. Minden, ami más, elpusztul.
Brhadaranyaka Upanishad, III. VII. 23.

Én vagyok, óh Gudakesha, a mindenek szívében lakozó Én. Én vagyok kezdete, közepe és vége minden létezőnek. Nem létezhetik nélkülem semmi, akár mozgó dolog, akár mozdulatlan. Minden, ami dicső, szép, jó és hatalmas, tudd meg, tündöklésem egy töredéke az. Egy töredékemmel áthatom a mindenséget és megmaradok.
Bhagavad Gita, X. 20, 39, 41, 42.

Amint a mindenütt jelenlévő éter finomsága folytán érinthetetlen, úgy érinthetetlen az Én is, bár az egész testben benne van.
Bhagavad Gita, XIII. 32.

Amikor nem volt sötétség, amikor nem volt sem nappal, sem éjszaka, a nem lét, sem nemlét, akkor csak Ő volt, a Legáldottabb, egyedül. Senki Őt meg nem értheti, sem fent, sem alant, sem a közepén. Ő, Akinek neve végtelen dicsőség, nem hasonlítható semmihez. Nem a látásban lakozik formája, senki szemével meg nem láthatja Őt. Akik szeretet és bölcsesség által megismerik Őt a saját szívükben, azok nyerik el a halhatatlanságot.
Shvetashvatara Upanishad, IV. 18-20.

Amint a nap süt, ragyogva, feltárva mindent a térben, fent, a közepén és alant, úgy uralkodik mindenben a dicsőséges, imádandó Isten, az Egyetlen, saját természetéből.
U.o.V.4.

Az egy Isten, Aki ott rejtőzik minden lényben, Aki mindent áthat, Aki minden lény legbensőbb Énje, a cselekedetek Ura, Aki minden lényben bennlakozik, a Tanú, Aki Tiszta Gondolat, és Anyagtalanság, az Egyetlen, önmagától függő a sok szellem között, a békében, Aki megnyilvánítja az egyetlen magot (az anyagét). A bölcsék, akik Őt önmagukban szemlélik, ők érik el az örök üdvöt, és senki más.
Shvetashvatara Upanishad, VI.11,12.

Amint a levegő, belépvén a világban, minden természetnek természetévé válik, úgy az Egyetlen Én is, mivel minden természetnek természete, minden lénynek belső Énje, és kívül is van.

Katha Upanishad, II.v.10.

Megnyilvánult, közeli, a szívben lakozó, a nagy Cél; Ő az alapja mindennek, ami mozog, lélegzik és bezárja szemét. Ő az, ami létezik, és nem létezik, Akit imádni kell, Aki a teremtmények tudatán felül áll, Aki a legnagyobb. Ragyogó, finomabb a finomnál, rajta alapulnak a világok és összes lakóik.

Mundaka Upanishad, II. II. 12.

Nagy Ő, és isteni, természete a gondolattal föl sem fogható, szövevényesebb a szövevényesnél; sokféleképpen tündöklök; távolabb a távolinál és mégis közel, ebben a testben; a nyitott szeműek számára ott lakozik, éppen a szívben. Sem szemmel meg nem érthető, sem a szájjal, sem a többi érzékszervvel, sem az odaadással, sem a szertartásokkal; de az, akinek értelmét a bölcsesség fénye megvilágította, az meditációjában szemlélheti Őt, az osztatlant.

U.o. III.I. 7,8.

Zoroasztriánus szentírások

Ahura Mazdának, a Páratlannak... dicsőségét énekelem.

Ahunavad Gatha, XXXVIII. 3.

Ahura Mazda, Aki mindent lát.

Ushad Gatha, x1v. 4.

Ahura Mazda mondá: Óh, szentséges, Zartosth, Honovar szavának eme része már megvolt az akasa előtt, a víz előtt, a föld előtt, az állatok előtt, a fák előtt, a tűz előtt – ami Ahura Mazda dolgainak megtisztítója – a szent emberek előtt, az angyalok előtt és a gonosz emberek előtt, az egész földi világ előtt, s a tiszta eredetű Ahura Mazda minden teremtménye előtt.

Yasna, XIX. 3, 4.

Az én első nevem „Ahmi” – Én vagyok.

Ormazd Yasht, 7.

Hadd énekeljek Hozzád, Ahura Mazda, Te Páratlan, dicsőítő énekeket.

Yasna, XXVIII, 3,

Kinyilatkoztatom Őt, a Legnagyobbat.

Yasna, XIV. 6.

Te Első, nagy Gondolkodó! Akinek ragyogása átragyog a fényeken, Aki értelmekkel teremtettél minden dolgot, Aki az igazak támasza vagy és a Jó Értelem! Mazda, nagy Szellem, Te mindég ugyanaz maradsz.

Yasna, XXXI. 9.

Mazda eredetét senki sem ismerheti. Ki is érthetné meg Őt rajta kívül?

A lét, az egység és az azonosság az Ő eredeti lényeknek elválaszthatatlan tulajdonságai, nem pedig csak járulékosak.

Neki nincs sem kezdete, sem vége, sem társa, sem ellensége, sem hasonmása, sem atyja, sem anyja, sem felesége, sem gyermeke, sem helye, sem helyzete, sem teste vagy más anyaga, sem színe, sem szaga.

Ő élő és bölcs, és hatalmas, és független, és igazságos, és tudása kiterjed mindenre, ami halható és látható, ami csak létezik.

És mindent, ami van, rögtön meglát az Ő tudása, késelem nélkül; és előle semmi el nem rejthető.

Desatir, a Nagy Abad próféta könyve, 4-8.

Megjegyzés: Itt Ahura Mazda mindenütt az Egyet jelenti. Dr.Haug „Essay on the Parsis” c. művének 13. oldalán egy misztikusabb fogalmat említ, Zerouan Akerane-t, a megnyilvánulás előtti Egyet, akitől Ahura Mazda, a létezés-bölcsesség származik. Művének 309. és 310. oldalán a tudós kifejti, ezt a tant általánosan elfogadták Perzsiában a szasszanidék idején, de a modern zoroasztriánusok elvetik, ezzel ellentétbe kerülve az egyetemes vallással.

Zsidó szentírások

Vagyok, Aki vagyok..... A Vagyok küldött engem tihozzátok.
Exodus, III. 14.

Az Úr az Isten, nincsen kívüle több.
Deuteronom, IV. 35

Halljad, Izráel: Az Úr a mi Istenünk, egy Úr!
U.o. VI. 4.

Mert kicsoda az Isten az Úron kívül?
Zsoltárok, XVIII. 32.

Én mondtam: istenek vagytok ti és a Felségesnek fiai mindnyájan.
Zsoltárok, LXXXII. 6.

Nincsen, Uram, hozzád hasonló az istenek között, ...mert nagy vagy Te, és csoda dolgokat művelsz; Csak Te vagy Isten egyedül!
U.o. LXXXVI. 8, 10.

Minden helyeken vannak az Úrnak szemei, nézvéni jókat és a gonoszakat.
Példabeszédek, XV.3.

Én vagyok az első, én az utolsó, és rajtam kívül nincsen Isten.
Ézsaiás, xlv. 6.

Én vagyok az Úr, és rajtam kívül több nincs, rajtam kívül nincs Isten.
U.o. xlv. 5.

Én vagyok az Úr, és rajtam kívül nincs szabadító!
U.o. XLIII. 11.

Így szól a Magasságos és Felséges, Aki örökkönvalóságban lakozik, Akinek a neve szent.

U.o. LVII. 15.

De az Úr igaz Isten, élő Isten Ő, és örökkévaló Király.
Jeremiás, X. 10.

Ő az élő Isten, és örökké megmarad, és az Ő országa meg nem romlik, és uralkodása mindvégig megtart.
Dániel, VI. 26.

Nem ismerhetsz más Istent kívülem, és rajtam kívül nincs más szabadító.
Hóseás, XIII. 4.

Akkor monda néki az írástudó: Jól van, Mester, igazán mondád, hogy egy Isten van, és nincsen kívüle más.
Márk evangéliuma, XII. 32.

Keresztény szentírások

Nemde, két verebecskét meg lehet venni egy fillérért? És egy sem esik azok közül a földre, a ti Atyátok akarata nélkül. Néktek pedig még a fejeteken a hajszálak is mind számon vannak.
Máté, X. 29,30.

Bizony, nincs Ő messze egyiküinktől sem. Mert Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk, miképpen a ti költőitek közül is mondták némelyek: Mert az Ő nemzettsége vagyunk... Istennek nemzettsége vagyunk.
Ap. csel. XVII, 27-29.

Az Isten Lelke lakozik bennetek.
Rómb. VIII. 9.

Nem tudjátok-e, hogy ti Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakozik bennetek? Ha valaki az Isten templomát megrontja, megrontja azt az Istent, mert az Isten temploma szent; ezek vagytok ti.
I. Kor. III. 16.17.

Aki pedig az Úrral egyesül, egy Szellem az Ővele.
U.o. VI. 17.

Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek bennetek lakozó Szentlélek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? Mert áron vettétek meg; dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi!
U.o. VI.19, 20.

Mindazonáltal nekünk egy Istenünk van, az Atya, Akitől van a mindenség, és mi is Őbenne.
U.o. VIII. 6.

Hogy az Isten legyen mindenben minden.
U.o. XV. 28.

Mert ti az élő Istennek temploma vagytok, amint Isten mondotta: Lakozom bennük és közöttük járok; és leszek nekik Istenük, és ők az én népem lesznek.
II.Kor. VI. 16.

Isten... egy.
Gal. III. 20.

Az Ő Lelke által a belső emberben.
Eféz. III. 16.

Egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindeneknek fölötté van és mindenek által és mindnyájatokban munkálkodik.
U.o. IV. 6.

Az örökkévaló Királynak pedig, a halhatatlan, láthatatlan, egyedül bölcs Istennek tisztesség és dicsőség örökkön örökké.
Timóteus, I. 17.

Én vagyok Alfa és Omega, a kezdet és a vég, az első és az utolsó!
János Jel. XII. 13.

Mohamedán szentírások

Kelet és nyugat egyaránt Istené. Ezért bármerre fordulj is, amikor imádkozol, ott az Isten arca, mert Isten mindenütt jelenvaló és mindentudó.
Korán, II. 115.

Mondjátok: Istené vagyunk, és Hozzá térünk vissza biztosan.
U.o. II. 157.

A ti Istenetek egy Isten – nincs más Isten csak Ő, a kegyelmes.
U.o. II. 164.

Isten! Nincs más Isten, csak Ő, az örökké élő, örökké megmaradó! Nem alszik soha, még csak nem is szunnyad. Övé minden a földön és a mennyben. Ki járhatna Őnála közben másképp, mint az Ő engedelmével? Ő tudja, mi az, ami volt előttünk, mi az, ami lesz utánunk, és tudásából többet föl nem foghatunk, mint amennyit megenged. Uralma kiterjed az egekre és a földre, és gondjuk mégsem túl nehéz neki. És Ő a Nagy, Ő a Hatalmas.
Korán, II. 255.

Nincs más Isten, csak az élő, önmagától létező Isten.
U.o. III. 2.

Minden Istentől való.
U.o. IV. 77.

Egy az Isten.
U.o. IV. 169.

Istenhez tértek vissza mindnyájan.

U.o. V. 53.

Nincs más Isten, csak az egy Isten.

U.o. V. 77.

Aki mindent táplál, s akit nem táplál senki.

U.o. VI. 13.

Mondjátok: Bizony, egy Isten Ő.

U.o. VI. 19.

Nála van a titkos dolgok kulcs; nem ismeri őket más, csak Ő. Ő tudja, mi van a szárazföldön és a tengeren, egy levél le nem hull az Ő tudomása nélkül; és nincs egyetlen mag sem a föld sötétjében, egyetlen zöld vagy száraz levél sem, ami ne volna pontosan felírva könyvében.

U.o. VI. 58.

Semmi sincs elrejtve Isten előtt, sem a földön, sem az égen.

U.o. XIV. 41.

Istenhez fog minden visszatérni.

U.o. XXII. 77. XXVII. 5.

Minden lény veszendő, csak az Ő arca nem.

U.o. XXVIII. 88.

Mi közelebb vagyunk hozzá (az emberhez), mint nyakán ütőere.

U.o. L. 15.

Isten látja, amit tesztek.

U.o. LVII. 4.

Isten minden dolog tanúja. Nem látod, hogy Isten mindenről tud a mennyben és a földön? Ha három ember beszélget egymással, ott van Ő negyediknek; ha öten beszélnek, Ő a hatodik – vagy akár többen ennél, akár kevesebben, Ő mindég velük van, bárhol is legyenek... mert Isten mindent tud.

U.o. LVIII. 7, 8.

Mondd: Isten egy Isten, az örök Isten.

U.o. CXII. 1, 2.

Így szól Isten: Én vagyok a reménye mindenkinek; aki Bennem reménykedik, vele vagyok és mellette, amikor csak reám gondol.

Mohamed mondásai, 114. old.

Így szól Isten: Ha valaki hozzám egy rőfnyit közeledik, egy singnyit megyek én feléje; és ha egy singnyit közeledik hozzám, két ölnyit megyek én feléje; s ha valaki lépked felém, én elébe szaladok.

U.o. 114. old.

Így szól Isten: Óh ember! Kövesd csak törvényem, és hozzám hasonló leszel; ha azt mondod: „Legyen”, lesz!
U.o. 115. old.

Így szól Isten: Annak, akit szeretek, Én vagyok szeme, amivel lát, Én vagyok füle, amivel hall, Én vagyok keze, amivel dolgozik, Én vagyok lába, amivel jár.
U.o. 115. old.

Isten már akkor volt, amikor még senki sem volt. Egyformán ismer minden dolgot, most és mielőtt létrejött. Ő a homálytalan világosság, a haláltalan élet, a hiánytalan tudás. Amilyen ma, olyan marad mindörökre.
Az ötödik imám, Mohamed, Ali fia.

Te vagy az abszolút Létezés; minden más csak a képzelet játéka.
Jami

Ha jól belétekinetsz az anyag gyökerében, Ő a Látó, a Szem és a Látomás is.
Gulshan-i Raz.

Szikh szentírások

Ő maga egy és Ő maga sok...Ő mindég mindenben benne van.
Japji.

Jeltelen, áthatolhatatlan, elérhetetlen, nem tárgy; nem érinti sem idő, sem cselekvés; lényege nem született, nem anyaméhből származik, önmagától létezik, föltétel nélküli, rendíthetetlen.
Sorath, 1.

Ő maga a formátlan és a forma, a tulajdonságokkal bíró és a tulajdonságok nélkül való Egy. csak Egyről beszélnek, óh Nának. Csak az az Egy a Sok.
Bavanakkhri, Guru V.

Ami látható, az Brahm, Aki hallható, az Brahm, Őt Egynek és Egyetlennek nevezik.
Guru III.

A Véda nem tudja az Ő nagyságát, Brahmá nem ismeri rejtelseit, az Avatárak nem látják határát; Parabrahm, a legfelső Úr, határtalan.
Ramkali, Guru V.

Megnyilvánulatlan Úr, felfoghatatlan Mester, Aki megtöltöd, és belülről irányítod a szíveket, ahová csak nézek, mindenütt ott lakozol.
Bharon, Guru V.

Csak Ő van. Ő van mindenben, Ő tartja fenn, száz törvénnyel, a világegyetemet.
Sukhmani, Guru V.

Minden szívben ott lakozik Hari. Így mondják a bölcsek.
Guru IX.

II. fejezet

Isten megnyilvánulása a világegyetemben

Minden teológia megkülönbözteti egymástól a megnyilvánulatlan és a megnyilvánult Istent. A vallások maguk nem sokat törődnek ezzel a különbséggel, mivel ők Istent keresik és az embernek az Istenhez való viszonyát vizsgálják, anélkül, hogy érdekelné őket azok a metafizikai fogalmak, amelyeket a teológia megkíván. A teológia azért kívánja ezeket, hogy az értelem megtalálja a választ a felmerülő kérdésekre; a szív csupán tárgyat keres magának, amit szerethessen és imádhasson. „A Logosz és a Lélek egy” – Az IGE, amely az ember szelleméhez szól, nem szorul reá a teológiai magyarázatokra, hogy igazolja magát azok előtt, akik az Ő népe.

A vallásoknak azonban mindig volt teológiájuk is, s ezek az értelem kifejezéseibe foglaltan, mélységes igazságokat tartalmaznak. Az igazságok megfogalmazása vallások, sőt tanítók szerint is változik. A vallási viták ezek körül az intellektuális kifejezések körül dühöngnek, nem pedig az igazságok körül, amelyeket részlegesen és tökéletlenül fejeznek ki csupán. A szellem egy, de az értelem sokféle, s mint a prizma, felbontja az igazság fehér fényét alkotó színeire; mindegyik szín más, bár mindegyik ugyanannak a fehér fénynek része.

Ez igazságok között van az isteni önmegnyilatkozás a világegyetemben, s a legmélyebb gondolkozással ez az önmegnyilatkozás hármasságnak mutatkozik: Isten három aspektusban mutatkozik meg, három alapvető módozatban, három lényeges tulajdonság képében, amint világegyetemében három elsődleges feladatot ellát. Innen származik a sok régi és új vallásban szereplő Háromság, s a muzulmánok tiltakozása a Háromság ellen egyrészt az eszme nyers és antropomorfikus megfogalmazásából ered, másrészt abból, hogy Mohamed próféta idejében és országában a legfontosabb az istenség egységének hangsúlyozása volt, ellenszerűen az istenségek valóságos káosza ellen, amelyben az egység egészen elveszett. Ha ésszerűen van megfogalmazva, senkinek sem lehet kifogása a Háromság ellen. Ha érzelmesen fogalmazzuk, tudatlan, bár odaadó tisztelőjének képe róla gyakran sérti a bölcselkedő elmét.

A hindu a megnyilvánulatlan, végtelen és abszolút, változatlan, önmagától létező és föltétel nélküli Istent „tulajdonságnélkülinek” nevezik, a megnyilvánultat, a világegyetem legfelsőbb Urát „tulajdonságokkal bírónak” mondják és lényeges tulajdonságait, amelyeket létnek, tudatnak és üdvnek neveznek, az emberi szellem hármasságában: a cselekvés, a megismerés és az akarat képességében látják tükröződni, mint a legfelsőbb Úr képmását s a tükrözött isteni tárgy hármasságának bizonyítékát.

A zoroasztriánusok szentírásaiban Isten többek között „Én vagyok” , „Bölcsesség” és „Üdv” is. Vannak zoroasztriánusok, akik szerint magának Ahura Mazdának neve már hármasságot jelent, mert Ahura azt jelenti, hogy „Ő, aki van”, az önmagától létező, Maz annyi, mint „nagy”, Da, annyi, mint „tudni”. Mások a következőképpen írják le a Háromságot, pl. egy igen tanult zoroasztriánus: „Ahura az Élet-adó, Mazda, a Nagy Gondolkodó és Szpenta-Angra, az evolúció és az involúció kettős ereje tekinthető a Mazda vallásában az istenség három aspektusának.” A zsidó vallás is azt vallja, hogy az ember Isten képmására van teremtve, és belső tanításaiban – amelyeket ugyanabból az okból rejtettek el a tömeg elől, mint amiből az arabiai próféta cselekedett – Ain-soph-ról, az Egyről beszél, amelynek hármasságú megnyilvánulása: Kefer, a korona, az istenség üdv-aspektusa, az emberi akarat gyökere; Binah, az értelem, az istenség tudat-aspektusa, az emberi megismerés gyökere; és Kochmah, az egyetemes elme, az istenség létezés-aspektusa, ami az emberben a tevékenység gyökere. Ez az alap igazság a Szentháromságokban, akármilyen neveket adnak is alkotórészeinek a különféle vallásokban: Atya, Fiú és Szentlélek a kereszténységben; Siva, Visnu, Brahmá a hinduizmusban; Amitábha, Avalokitesvara, Mandzsuszri kínai és tibeti

buddhizmusban; Ahura-Mazda, Spento- (és Angro-) Mainjus, Armaiti a zoroasztriánizmusban; a Hatalmas, a Bölcs, a Kegyelmes az iszlámban, s az egyiptomi, kaldeai és egyéb holt vallásokban szereplő számos Szentháromság. Mindegyik vallás egyhangúan hirdeti a megnyilvánult Istenségnek ezt a belső hármasságát, ami a megnyilvánulás színhelyéül szolgáló világegyetem minden tudat-egységének hármasságában tükröződik. Az Istenségnek a világegyetemben megnyilvánuló három aspektusa a világegyetem lakói számára három lényyé válik; a híres keresztény hitvallás szerint „három Személy, egy Isten „És mintegy ezek mögött és alatt, mélységes metafizikai igazság rejtőzik, ami egyetemes és elvont, ami érvényes minden elmúlt, meglévő és eljövendő világegyetemre, s aminek ezek időbeni és térbeli kifejezései: az Egy Én; a világegyetem, vagyis a Nem-Én, ami az Ő gondolata; s az Ő rá gondolósa, ami a gondolkodó és a gondolat közötti viszony, amelynél fogva az utóbbi él és gyümölcsözik.

Értelmileg nem kerülhető el a hármasság a megnyilvánulásban, s ezt az alapigazságot sokféle módon fejezik ki, bölcséletileg vagy köznyelven, misztikusan vagy antromorfikusan, de akármilyen sokféle a kifejezés módja, a kifejezett igazság mindig ugyanaz és lényünknek legmélyében van ágyazva. Ha helyesen van megfogalmazva, nem lehet tagadni.

Ez a megnyilvánult Isten a világegyetem alapja. Néha kisugárzásról beszélnek, néha teremtésről, de az az egy biztos, hogy semmi más nincs, csak Ő, s a világegyetem létrehozásának módjai másodlagos kérdések.

Ő a formálója, építője, tervezője világainak, csak az Ő élete ad nekik életet, az tartja meg őket a számukra kiszabott ideig s az hívja vissza őket a különállásból az Ő egységébe, amikor idejük lejárt; akkor jön „a vég”, „hogy Isten legyen mindenben”²⁵; vagy, ahogy a mohamedánok mondják: „Elvész minden dolog, csak az Ő arca marad meg.”²⁶

Ez a munka: a világegyetem létrehozása, megajándékozása a létében való részesedéssel, beléfkettése, ha szabad így mondanunk, léte egy részének, szükségképpen az Istenség harmadik aspektusának munkája: „Az Isten szelleme lebegett a vizek fölött” – mondja a zsidó szentírás²⁷; Brahmá, mondja hindu, a teremtő, „minden világok nagyapja”²⁸, „Én vagyok a Védelmező, Én vagyok a Teremtő és a Fenntartó” – mondja magáról a zoroasztriánusok Istene.²⁹ „Ez Isten, a ti Uratok... minden dolgok Teremtője” – mondja a muzulmán.³⁰ Akörül semmi vita sincs a vallások között, hogy Isten az élet forrása, hogy minden létező dolog Neki köszönheti létét. Ez a harmadik aspektus megnyilvánulása; a keresztények a „Harmadik Személy”-nek mondják.

Isten élteti és tartja fenn a világokat, s ezt a tevékenységét világegyetemével kapcsolatban a második aspektusa megnyilvánulásának nevezik, Második Személyének. „Ő visel gondot mindenre” – mondják a muzulmánok.³¹ Az Ő élete „tartja fenn a világegyetemet” – mondják a hinduk.³² Az összes zsidó szentírásokból kicsendül Isten örök jelenvalósága a világban, vezetése, uralma, irányítása.³³

És Ő lesz az, Aki majd, a pihenés idejének elérkeztével hazahívja önmagához a szellemeket, amelyek Tőle származtak, feloszlattván a világokat, amelyeket teremtett. „Én vagyok mindennek elpusztítója „– jelenti ki Ahura Mazda Zoroaszternek.³⁴ „A te Uradé

²⁵ Pál 1. kor. lev. XV. 24, 28.

²⁶ Korán, XXVIII. 88.

²⁷ Genézis, I. 2.

²⁸ Manusmrti, I. 9.

²⁹ Yast, I. 12.

³⁰ Korán, VI. 102.

³¹ Korán, VI. 102.

³² Bhagavad Gita, VII. 5.

³³ Lásd pl. a Zsoltárokat, CIV. CXLVII.

³⁴ Yast, I. 14.

lesz minden dolog vége” – mondja az arab próféta, „és Istenhez tér vissza minden”.³⁵ A hinduknak Siva a formák elpusztítója, s ezáltal a szellem felszabadítója, a végső béke és üdv.

„Így az egyetlen Isten... Brahmá, Visnu és Siva képében öltözik, amint teremt, fenntart és elpusztít... Ő az okozója a teremtésnek, a fenntartásnak s az elpusztulásnak.”³⁶

A három isteni aspektusnak e tanában – ami Isten viszonya világegyeteméhez – kézzel foghatóvá van téve az isteni Egység és Istennek a világban való elsődleges működésére van alkalmazva. Amint egy férfiút is felváltva nevezhetünk férjnek, atyának, gazdának, ha először feleségéhez, aztán gyermekeihez, végül szolgálóihoz való viszonyát tekintjük, s mégis minden viszonylatban egy és ugyanarról az emberről van szó, úgy az istenség is, hármas megnyilvánulásában mint teremtő, fenntartó és felszabadító, mindig egy és ugyanaz az Isten marad. Ő az atyja szellemünknek, Ő a védelmezője életünknek, a forrása cselekedeteinknek; egyénekként jövünk vele ily közeli kapcsolatba, saját természetében pedig a magunk legbelsőbb Énjének ismerjük meg.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE

Hindu szentírások

Aki csak ismeri az Istent, a kezdet és vég nélkül valót, e szilárd anyagban a világ teremtőjét, akinek alakja végtelen, az Egyet, Aki áthatja a világot, az minden köteléktől megszabadul.

Shvetashvatara Upanishad, V, 13.

Ő teremt a világot és ismeri a világot. Ő a Szellem Oka, az Idő Ura, megnyilvánítván tulajdonságait; mindentudó Ura az anyagnak és a tudatos, testében élő lényeknek; a tulajdonságok Királya; Ő a felszabadulás, a lét és a megkötöttség oka; Ő csak önmagához hasonlít, halhatatlan királyi formában lakozik, a legbölcsebb, mindenütt jelenvaló, a világ megtartója; Ő a forrása minden hatalomnak.

U.o. VI. 16, 17.

Amikor Ő megnyilvánul, minden megnyilvánul Ő utána; megnyilvánulása révén nyilvánul meg ez az egész világ.

Katha Upanishad, II. V. 5.

Akkor az önmagától létező, az Úr, megnyilvánulatlanul, de megnyilvánítva a világot, hatalmas erővel megjelent, Ő, a Sötétség Elosztója, Ő, Akit azzal lehet felfogni, ami az érzékek fölött van, a megnyilvánulatlan, a rejtett, az ősi, akiben minden lény létezik, a felfoghatatlan, Ő maga ragyogott föl.

Manusmurti, I. 6, 7.

Ő a láthatatlan, érinthetetlen Lény, akinek nincs eredete, megkülönböztető jele, nincs füle, sem szeme, sem keze, sem lába, az örök, mindent átható, mindenütt jelenvaló, rejtett, kimeríthetetlen Lény, akit a bölcsek a világ forrásának tekintenek.

Mundaka Upanishad, II. 6.

Amint a lobogó tűzből száz meg száz módon hasonló szikrák pattannak ki, úgy születnek az Elpusztíthatatlanból, óh kedvesem, különféle lények, és Őhöz térnek is vissza.

³⁵ Korán, II.157; LIII,43; LVII.5.

³⁶ Vishnu Purana, I. II. 62.

Tőle született a lélegzet, az elme és minden érzékszerv, az éter, a levegő, a tűz, a víz, és mindenek alapja, a föld.

Tőle születtek, különböző módokon, a Fénylő Lények, a szádhjak, az emberek, az állatok, a madarak.

U.o. I. II. 3-7.

Ez pedig, mind az Örökkévaló Egy, mert Tőle származik, Belé olvad vissza és általa tarttatik fenn minden.

Chandogya Upanishad, III. XIV. 1.

Ő akarata: „Legyek sok, szülessen meg.”

Rigvéda, I. CXIV. 26.

A világ egy korszakának végeztével, óh Kauntéja, minden teremtmény visszatér alacsonyabb természetembe; a világ egy korszakának, új kalpának kezdetével, őket ismét kiárasztom. A természetben rejtőzve, mely az enyém, ismételten kiöntöm a teremtmények sokasságát.

Bhagavad Gita, IX. 7, 8.

Az, ami el nem pusztul, a legfelségesebb, az az Örökkévaló; az Ő lényegéből valót hívják legfelsőbb Énnak. A kiáradást, amely a teremtmények születését okozza, karmának nevezik. Az őselemről való tudás mulandó természetemre vonatkozik, a Fénylők Legmagasabbjáról való tudás Énrólam szól, amikor testet öltök.

Bhagavad Gita, VIII. 3, 4.

Az egyetlen Isten, Dzsánárdana, Brahmá, Visnu, és Siva nevét veszi föl, aszerint, hogy teremt, fenntart, vagy elpusztít... Ő az okozója a teremtésnek, a fenntartásnak és a pusztulásnak.

Visnu Purana, I. II. 62.

Zoroasztriánus Szentírások

Oh, Ahura Mazda, tied Armaiti, a Tökéletes Gondolat, tiéd a világ teremtéséhez szükséges szellemi tudás.

Ahunavaad Gatha, XXXI. 9.

Hogy segítse ezt az életet, jött Armaiti nagy gazdagsággal, a jó és az igaz Elme; Ő, az örökkévaló, teremtette az anyagi világot.

U.o. 7.

Óh, Ahura Mazda! Biztosan fölismerem majd Benned a Mindenhatót és a Táplálót, mert kezdeddel, amellyel segített a bűnöst, és a szentet, ugyanazzal a kezdeddel áldod is őket.

Ushtavad Gatha, XLIII. 4.

Ahura Mazda szól: „Én vagyok a Védelmező, az Életet adó, a Tápláló, én vagyok a Tudó és a Legszellemibb Kifejlesztő. Nevem Ahura (életet adó) és Mazda (a legbölcsebb).

Yast, I. 12.

Óh, Azura Mazda! Felelj meg arra, amit kérdezek. ki volt kezdetben az igazságnak Teremtője és az Atyja? Ki jelölte ki a nap és a csillagok pályáját, A hold növése és fogyása ugyan kitől származik, ha nem Tetőled?

Ushtavad Gatha, XLIV. 3.

Oh, szent Ahura Mazda! A csillagok és a nap, a világosság hírnöke, a te dicsőségedre kering pályán.

Spentomad Gatha, I. 10.

Aki az első nagy Gondolkozó, akinek ragyogó fényességét a Végtelen Gömb fényei hatják át; aki mindentudó és hatalmas tudásával a teremtő, aki Asával és Vohu Manoval együtt tart fenn mindent.

Ahunavad Gatha, XXXI. 7.

Óh, Ahura Mazda! Amikor elsőnek megteremtetted elméddel az élő lényeket, és megalkottad a törvényeket, akkor adtad nekünk a testi életet és az értelmet, a munkaképességet és a vallás tanait.

U.o. XXXI. 11.

Dicsőség néked, Ahura Mazda, aki háromszorosan léteztél minden más teremtmény előtt.

Avesta, Quarset Nyayis, 1.

Óh, Ahura Mazda, Igaz király-voltod révén egy és ugyanazon lakóhelyyén lakol az Igazsággal (Asa) és a Helyes Értelmmel (Vohu Mane).

Ushatavad Gatha, XLIV. 9.

Akit a legbölcsebbnek ismernek és kimeríthetetlen erejéből az élet-adónak, aki az Igazság és a Helyes Értelm révén boldogságot és halhatatlanságot szánt egész birodalmában.

U.o. XLV. 10.

Amikor azok, akik áldottan születnek, belépnek Ahura Mazda, Vonu Mano és Asa boldog hajlékába, akkor egyszerre megtörik, egész bizonyosan, az anyag hatalma.

Ahunavad Gatha, XXX. 10.

Ahura Mazda szól: Tudásom és bölcsességem révén lett kezdettől fogva a világ és ugyanígy folytatódik végezetéig.

Yast, I. 25.

Megemlékezünk e helyen Ahura Mazdáról, aki teremtett állatokat és gabonát, vizet és kellemes fákat, aki teremtette a mindenség fényeit és a földet és minden teremtményt.

Haptan Yast (vagy *Yasht*, II.) Frag, III. 1.

Dicsőítő éneket zengek Ahura Mazdához és hozzátok Asa és Vohu Mano, akik által van a növekvő bölcsesség és az örök birodalom. Jöjjetek közelebb, nagy örömökre, hadd imádjalak!

Ahunavad Gatha, XXVIII. 3.

Megjegyzés: A Szentháromságot, Ahura Mazda, Asa (Igazság) és Vohu Mano (Helyes Értelm) személyében szokták ábrázolni, de a két utolsót sokszor az Ameshaspen-ták közé sorolják. Egy zoroasztriánus munkatársunk írja: „Ez a háromság – Ahura Mazda, Asa, Vohu Mano – sokszor előfordul a Gáthákban. Bár Ahura Mazda, az Első Logosz, az Avestában sokszor mindhárom Logoszt jelenti, alkalmilag a Megnyilvánulatlan helyett is áll. Asa pedig, a „megszemélyesített törvény” ahogyan Dr. Lawrence Mill mondja, dharmának felel meg,

Vonu Mano, az Egyetemes Elme, a Második, ill. a Harmadik Logoszt jelenti. Ez a három ugyanazon a helyen lakik (hademoui = ha + deman, ugyanaz az otthon, vagy sík.”.

Zsidó szentírások

És monda Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.

Móz. I. 26.

Egyébiránt kérdezd meg csak a barmokat, majd megtanítanak, és az égnek madarait, azok majd megmondják néked. Avagy beszélj a földdel, és az megtanít téged, a tengernek halai is elbeszélnek neked. mindezek közül melyik nem tudja, hogy az Úrnak keze cselekszi ezt? Akinek kezében van minden élő állatnak élete és minden egyes embernek lelke.

Jób, XII. 7-10.

(Jób Könyve, XXXVII-XLI, pompás részletes leírását adja Istennek mint a világ és minden teremtmény teremtőjének és fenntartójának.)

Az Úr szavára lettek az egek, és szájának leheletére minden seregük. Összegyűjti a tenger vizeit, mintegy tömlőbe, tárházakba rakja a hullámokat⁺. Mert Ő szólót és meglett, Ő parancsolt, és előállott.

Zsoltárok, XXXIII: 6-9.

Régezte fundáltad a földet s az egek is a te kezédnek munkája. Azok elvesznek, de te megmaradsz; mindazok elavulnak, mint a ruha; mint az öltözetet, elváltoztatod azokat és elváltoznak. De te ugyanaz vagy és a te esztendeid el nem fogynak.

U.o. CIII. 26-28

Az Úr bölcsességgel fundálta a földet, erősítette az eget értelemmel.

Példabesz., III.19.

Így szól az Úr Isten, aki az eget teremté és kifeszíté, és kiterjeszté terméseivel a földet, aki lelket ad a rajta lakó népnek és leheletet a rajta járóknak.

Ézsaiás, XLII. 5.

Én alkotám a földet és az embert rajta én teremtém, én terjesztém ki kezeimmel az eget és minden seregüket én állítám elő.

U.o. XLV. 12.

Mert íme, aki hegyeket alkotott és a szeleket teremtette, és aki megjelenti az embernek az ő gondolatát, aki a hajnalt sötétséggé változtatja és a föld magaslatain lépdel: az úr, Ő a Seregeknek Istene.

Ámos, IV.13.

Aki a Fiastyúkot, kaszáscsillagot teremtette, aki reggelé változtatja a homályt és a nappalt éjszakává sötétíti; aki hívja a tenger vizeit és kiönti azokat a földnek színére; az Úr annak a neve.

U.o. V, 8.

⁺ Féljen az Úrtól mind az egész föld, rettegjen tőle minden földi lakó.

Az Úr, aki az eget kiterjeszté, a földet fundálta, és az ember keblébe lelket öntött.
Zakariás, XII. 1.

Buddhista szentírások

Az északi buddhizmusban Sivát Amitábha, a Végtelen világosság képviseli, Visnut Padmapani vagy Avalokitesvara, a harmadik pedig Mandzsuszri, a Teremtő Bölcsesség megszemélyesítője, aki Brahmának felel meg.

Szanszkrit-kínai szótár

Mert Brahmát ismerem, Vaszettha, és Brahmá világát, és az utat, amelyik oda vezet. Bizony, úgy ismerem én azt, mint aki már belépett Brahmá világába, és mint aki benne született.

Tevijja Sutta.

Keresztény szentírások

Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.

Máté, XXVIII. 19.

Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige.

János, I. 1.

Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami benne van, mivelhogy ő mennynek és földnek ura, kézzel csinált templomokban nem lakik; sem emberek kezeitől nem tiszteltetik, mintha valamiben szűkölködnék, holott ő ad mindeneknek életet, lehetetet és mindent.

Ap. Csel., XVII. 24, 25.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme és az Istennek szeretete, és a Szentléleknek közössége legyen mindnyájatokkal.

II. Kor, XIII. 13.

Mert Őbenne (Krisztusban) lakozik az istenségnek egész teljessége testileg.

Kolosséb, II. 9.

Aki (Krisztus) képe a láthatatlan Istennek, minden teremtménynek előtte született; mert őbenne teremtett minden, ami van a mennyekben és a földön, láthatók és láthatatlanok, akár uraságok, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok; mindenek ő általa és őreá nézve teremtettek.

U.o. I. 15-17.

Mert hárman vannak, akik bizonyoságot tesznek a mennyben, az Atya az Ige és a Szentlélek; és ez a három egy.

János I. lev. V. 7.

Te teremtettél mindent és a te akaratodért vannak és teremtettek.

János Jel. IV. 11.

Mohamedán szentírások

Az Ővé minden a földön és az égen; minden az Ő birtoka, aki teremté az eget és a földet, és ha Ő elhatároz valamit, csak annyit mond: „Legyen „, és már meg is van.
Korán, II. 117.

Ő az én uram, aki életet ad és megöl.
Korán, II.258.

Aki mindent táplál és akit nem táplál senki.
U.o. VI. 13.

Ő hozza elő a reggelt, Ő rendelte pihenésre az éjszakát, és a napot s a holdat az időszámításra.
U.o. VI. 97.

Ez Isten, a ti Uratok; nincs más Isten, csak Ő, minden dolgok teremtője; szolgálj hát Őt, mert ő gondoskodik minden dolgról. Látással Ő föl nem fogható, de a mi látásunk „benne vagyunk”.
U.o. VI. 102, 103.

Nincs olyan földön csúszó teremtés, amelynek eledeléről ne Isten gondoskodnék... Isten igazgat minden dolgot.
U.o. XI. 7.

Nem látod-é, hogy Isten küldi az esőt az égből és a föld egyszeribe kizöldül? Mert Isten kegyes és bölcs.
U.o. XXII. 64.

Ő adta néktek az életet és Ő okozza majd halálotokat; azután ismét életre kelt.
U.o. XXII. 67.

Jobb, ha a te Urad gondoskodik rólad, mert Ő a legbőkezűbb gondviselő.
Ő teremtette az eget, amelyeket nem tartanak látható pillérek, és a földre erős alapzatú hegyeket hajított.
U.o. XXXI. 9.

Isten minden dolog teremtője és minden dolgot Ő igazgat. Nála vannak a mennyeknek a földnek kulcsai.
U.o. XXXIX. 63.

Hatalommal építettük a mennyet és nagy kiterjedéssel ajándékoztuk meg, és mi terítettük ki alatta a földet. Semmi más célra nem teremtettem az angyalokat és az embereket, csak hogy engem szolgáljanak. Nem kívánok tőlük támogatást, sem azt nem akarom, hogy tápláljanak.
U.o. LI. 47, 48, 56, 57.

Ami csak van a földön és a mennyben, minden az Isten dicséretét zengi; és Ő hatalmas és bölcs. Az országa a menny és a föld, Ő adja az életet és Ő küldi a halálba, és Ő mindenható. Ő az első és az utolsó, a nyilvánvaló és a rejtett, és Ő mindent tud... és Istenhez fog minden visszatérni.
U.o. LVII, 1-3, 5.

Dicsőítsd Uradnak, a legmagasztosabbnak nevét, aki teremtette és teljesen megalkotta teremtményeit, aki különböző célokra szánta őket és azok felé is irányítja őket, aki levegőt ad a jószágnak és aztán száraz, poros tarlóvá változtatja azt.

U.o. LXXXVII. 1-5.

Óh, Isten! te teremtetted teremtményeidet, anélkül, hogy láttad volna hasonlatosságukat. Óh, Isten! Te tártad ki a földet minden segítség nélkül. Óh, Isten! Te végeztél el mindent segítőtárs nélkül! Óh, Isten! Te fogod végét vetni a világnak, anélkül, hogy elpusztítanád.

Shiah imádság.

Kiváló volt ama nap a napok és éjek előtt,
Mentes a bajtól és mentes a fáradságtól.
Egyek voltunk akkor a Lét Királyával,
Semmis volt még akkor a különállás törvénye.
Nem ettünk akkor még a Lét edényéből,
Semmi sem választott el az igazságtól s egymástól;
Az egység tengerébe voltunk elmerülve.
Hirtelen hullámokra bomlott föl a Lét tengere
És megnyilvánult minden Őbenne és rajta kívül.

Mesnevi. Jallah-ud-din Rumi.

Szikh szentírások

Miután megteremtette a lényeket, föléjük az Időt tette, és minden szabály felett ő őrködött.
Sorath, I.

Dicsőítem az Ősit, Omkárát, aki teremtette a vizet, a földet, az eget; ő az első Szellem, a megnyilvánulatlan, az el nem pusztuló, akinek fénye beragyogja a tizennégy világot, aki az elefántban és a hangyában egyaránt lakozik, aki előtt egyenlő a király és a koldus; a formától van a kettőség; a jeltelen Szellem, minden szív belső irányítója, közvetlenül ismer mindent.

Japji, Guru I.

Ő teremt, fenntart és ő igazságot is szolgálhat.
U.o.

A Teremtő küldi a gyönyört és a fájdalmat és ő az, aki megbocsát.
Behagarai ki Var, Guru IV.

Igéddel teremtetted a teremtett világot és aztán áthatod azt.
Var-Maru, Guru V.

Amikor ő maga teremtette a világ alakját, három tulajdonságban nyilvánult meg.
Sukhmani, Guru V.

Amikor a Teremtő kiáradást okoz, a teremtett világ végtelen sok testbe öltözik, amikor visszahúzódik, minden testet öltött beléd olvad vissza.
Chaupai, Guru X.

III. fejezet

Az élőlények nagy rendjei

Az isteni élet a formák végtelen változatosságában, mégpedig nemcsak a mi világunk formáiba, ami csupán egy pontocska a végtelen érben, és még kevésbé csupán abba az anyagba, amit testi szemünkkel láthatunk. A mi világunkban az isteni élet mint „lét” tartja össze az ásványokat, az fejeződik ki a növényvilág számtalan formájában ébredő érzékenységben, „tudat” – és „üdvösség” – aspektusának részleges megnyilvánítóiban, az ad érzést és ébredő értelmet, immár teljesebb kifejeződésben, az állatoknak, s az bontakozik ki legteljesebben az emberben, „a teremtés koronájában”, immár hármasság természetével. „Az öntudatlan dolgokban, a földben, a kőben, stb. csak a lét nyilvánul meg (a harmadik isteni aspektus), s az Én még nem érte el az egyénivé vált szellem fokát. A mozdulatlan életek, mégpedig a fűvek és fák, és a mozgó életek is, amelyek lélegzenek, mindezek már a megnyilvánulásnak egy-egy magasabb foka.”³⁷

Oktalanság volna azt föltételezni, hogy az isteni élet csupán fizikai anyagban és csupán ezen a kicsiny földön nyilvánul meg, s csak e földre, a vízre és a levegőre van korlátozva. Nemcsak számtalan lakott világ van a mienken kívül, hanem maga az óriási tér, a mindent átható éter, a világok, amelyeknek anyaga túlságosan finom ahhoz, hogy láthassuk, teli van lényekkel, amelyek mind az Isten kimeríthetetlen életének részesei. Minden rendű és rangú élőlények, emberfölöttiek és emberalattiak – hogy saját fajtánkat vegyük az összehasonlítás alapjául – tükrözik változó pontossággal az isteni arcot; az életek milliói hemzsegek annak a hatalmas lajtorjának minden fokán, amelynek lába a látható világok sarában áll, csúcsa pedig a mennyei ragyogás fényébe vész: „A nagy világ oltárának lépcsői a sötétben át vezetnek föl az Istenhez.”³⁸

Minden vallás fölismerte az emberfölötti lények létezését, s különböző neveken nevezte őket. A hindu és a buddhisták Déváknek, azaz Fénylő Lényeknek nevezik őket, a zsidók, a keresztények és a muzulmánok angyaloknak és arkangyaloknak, a zoroasztriánusok a hét Amesaszpentának (arkangyalnak) alsóbbrendű beosztottjaik nagy seregével, akik közé a Farohar-ok is tartoznak. S legtöbb vallás elismeri ezenkívül az alacsonyabb rendű lények létezését is, amelyek nagy része ember alatti fokon áll. Sok szó esik róluk a nép költészetében és némely nagyobb képzelőerejű költő verseiben; sok érzékeny ember megérzi a tudatos élet jelenlétét a természeti szépségű tájakon és sokan meg tudják látni a természetnek ezeket a fiatalabb gyermekeit a vízben, a levegőben, az erdőben, s természetszellemeknek, elemi lényeknek, tündéreknek, dzsineknak, géniuszoknak, stb. nevezik őket.

Ezek a dévák vagy angyalok Isten akarátának végrehajtói, azok az értelmes lények, akik az u.n. természeti törvényekben működnek. Az állandóan működő isteni elme közegei ők, mert Isten „hírnökeivé az angyalokat tette”,³⁹ „szolgái ők neki és kedvére cselekszenek.”⁴⁰ Ezek a „Tisztaság Urai” igazgatják a szellemi és anyagi világokat, „Urai ők a vízben lakóknak, urai a földön élőknek, urai azoknak, akik repülnek, azoknak, akik szökellnek, urai „ők a patásoknak is”.⁴¹ „Nem szolgálattevő szellemek-e ők mind?”⁴² – kérdi a „Zsidókhoz írott levél” szerzője. A zsidók Elisha őrizőjéről beszélnek,⁴³ és sok más hasonló szolgálatról,

³⁷ Sayana: Kommentár az Aitarenyaranyaka-hoz, II.iii.2.

³⁸ Tennyson: In Memoriam.

³⁹ Korán, XXXV.1.

⁴⁰ Zsoltárok, CIII.22.

⁴¹ Visparad, Frag. I.1.

⁴² Zsidókhoz írt levél, I.14.

⁴³ Királyok, 2, VI.17.

és kijelentik, hogy amikor a föld teremtett, „a hajnalszillagok együtt énekeltek, s az Isten Fiai örömben kiáltottak.” A hindu és a buddhista könyvek tele vannak utalással az angyalokra és leírják az angyalokat, meg a többi létező világot; és Buddha Urunk elmondja, hogy ő ismeri ezeket a világokat és lakóikat.⁴⁴ A hindu szentírások szerint a Teremtő megteremtette a Fénylő Lények (dévák) nagy seregeit, amelyek az emberrel kapcsolatosak, s azokat, amelyekre a természet törvényeinek igazgatása és meglelkesítése céljából volt szükség; ezek megelőzték az embereket a kiáradás sorrendjében. Sok nevük van, de mind egy Istentől kapják létüket és képességeiket: „A Fénylő Lények mind az Éntől származnak, mind az Énben nyugszanak”⁴⁵, s akár említik nevüket, akár nem, minden hatalom egyedül Istentől származik, mint ahogyan az államban is minden rendelet az uralkodó nevét viseli, habár hivatalnokai adják ki és hajtják végre őket.

Némelyikük a természet törvényeinek végrehajtásával⁴⁶ van elfoglalva, mások aztán az emberek megsegítésével és anyagi dolgokért mondott imádságaik meghallgatásával: „Aki cselekedetének sikerére vágyik e földön, a Fénylőket imádja”, de a szellemi ember nem őket imádja, mert csak világi sikerekhez segítenek, ott pedig „mulandó a jutalom”⁴⁷.

A keresztény egyház három nagy angyali rendet említ, amely kilenc csoportra oszlik: I. Szeráfok, Kerubok, Trónusok. II; Uralmak, Erények, Hatalmak; III. Hercegségek, Arkangyalok, Angyalok. A Hercegségek a nemzetek és államok nagy védőangyalai, a kilencedik rend pedig az emberekkel foglalkozik.

A muzulmánok négy nagy angyalt ismernek.⁴⁸ Gabrielt, a Szent Szellem, vagy a Kinyilatkoztatás angyalát; Michaelt, a védelem angyalát; Azraelt, a halál angyalát és Iszrafilt, a feltámadás angyalát.⁴⁹ Ismerik továbbá az imádság angyalát is. Mindenkit éjjel-nappal kísér két angyal és följegyzik cselekedeteit. Az Korán sokat beszél az angyalok munkájáról; ők „alárendeltek, akik a világ dolgait intézik”⁵⁰. A leírás szerint tiszta és finom testük van, ami „Nur” –ból, ebből finom és tüzes anyagból áll; ők jegyzik fel az emberek tetteit, ők választják el a testet a lélektől a halál alkalmával;⁵¹ Gábiel arkangyal vitte az Isten üzeneteit a Profétához⁵², akárcsak a keresztény szentírás szerint Szűz Máriához.⁵³ Az Korán beszél az alsóbbrendű lényekről is, dzsinek öt rendjéről, amelyek az öt elemhez tartoznak, tűzből teremtettek, némelyikük rossz, némelyikük jó: „Vannak köztük olyanok, akik igen jók, s vannak, akik másfélék: mi sokfélék vagyunk”⁵⁴. Nem ajánlja, hogy hozzájuk forduljanak.

A Vendidad hosszú listát közöl a természetszellemekről, amelyeknek ellent kell állni. De ott a mennyi Faroharjai, a víz, a föld, a fák, a nyájak Faroharjai is, akik fenntartják és támogatják az élőlényeket.⁵⁵ Érdekes, hogy a zoroasztrianizmusban a „Farohar” vagy „Fravarsi” nevet egyformán használják a természetszellemekre és az emberi szellemre; fölismerték tehát, hogy az ember egyik rendje az élőlények óriási sorozatának, s hogy fölötte egészen a megnyilvánult Istenig és alatta egészen az atomig a lények rendjei helyezkednek el.

⁴⁴ Jób könyve, XXXVIII. 7.

⁴⁵ Manusmrti, XII. 119.

⁴⁶ Lásd: Manusmrti és bármelyik Purána.

⁴⁷ Bhagavad Gita IV. 12, VII. 23.

⁴⁸ Korán, XX. 107.

⁴⁹ Korán, II. 97, 117; XXI. 26; stb.

⁵⁰ Korán, LXXIX. 1-5.

⁵¹ Korán, II. 30; VI. 60; VII. 12; L.16; LXXVII. 1-6.

⁵² Korán, II. 96.

⁵³ Lukács, I. 26

⁵⁴ Korán, XI.9.

⁵⁵ Yast, XIII.24; Yasna XXIII.1; LXXII. 1-19.

A vallás megtanít arra, hogy a világegyetemet ne halott gépezetnek, lélektelen automatának lássuk, ami gépiesen forog a kémiai és egyéb törvények szerint, hanem élő szervezetnek, amelyben a kémiai folyamatok eredményei – mint ahogy az agysejtek kémiai változásai is a gondolkodás eredményei – és amelyben a szellem, az értelmes lény, vezeti az anyagot – ami a természet –, előre elhatározott és kiválasztott célok felé. Bemutatja nekünk az embert, amint a fölötte és alatta lévő, szintén fejlődő lényekkel együtt mind magasabbra és magasabbra hág, kibontakoztatva rejtett képességeit, kifejlesztve végtelen lehetőségeit. Egyik tagja az emberi nagy családnak, vannak nála idősebbek, akik segítik, és nála fiatalabbak, akik az ő segítségére szorulnak. Kitarul az ember előtt az összefonódott életek káprázatos panorámája, s látja, hogy fölötte és alatta egyaránt működik az isteni természet a változatlan és tökéletes Akaratban, ami a Törvény; hogy az alatta lévőket kötelezi a törvény s azok öntudatlanul engedelmeskednek neki; hogy a fölötte lévő teremtmények örömmel azonosítják magukat a törvénnyel s tudatosan működnek szerinte; hogy csupán a közbenső, az emberi rendben fordul elő az ellentétes akaratok anarchiája. Lassan rájön az ember, hogy ez a diszharmónia szükséges fokozat az alsóbb rendek kényszerűen engedelmes tevékenysége és a felsőbbek szándékos, de éppoly törvénytisztelő tevékenysége között; hogy az ember azon a fokon van, amikor az akaratnak kell kifejlődni s hogy mindaddig lesz anarchia, amíg az akarat, ami a benne levő Istennek egyik aspektusa, föl nem ismeri, hogy igazi szabadságát akkor éri el, ha önként csatlakozik az Akarathoz, amelytől származik. Isten mondja: „Óh ember! kövesd csak törvényeimet s olyanná leszel, amilyen én vagyok, s akkor ha mondom: „Legyen!”, meglesz, amit akarsz.”⁵⁶ Feltárul előtte aztán a Mennyei Ember fogalma, aki testének sejtjei élő lények, s a bennlakozó Élet élteti őket. A keresztény ember számára nem idegen ez a fogalom, hiszen azt tanulta: „Amint a test egy, de sok tagja van, és mindegyik tagja annak a testnek, bármily sokan is vannak, egy test; úgy van ez a Krisztussal is... Ti vagytok a Krisztus teste és... tagjai.”⁵⁷ Azok, akik az ellentétes emberi akaratok anarchiájából az emberfölötti állapotba emelkednek, valóban és szó szerint „ragyogó testté” lesznek a bennlakozó szellem számára, amelyet egyetlen akarat, az isteni akarat indít arra, hogy tovább segítsék a folyton fejlődő világot.

Megjegyzés: Érdemes megjegyezni, hogy a zoroasztriánusok 30 + 3 nagy szellemet említenek, a hinduk 33 nagy angyalt, a gnosztikusok 30 „alap-aeon”-t, Krisztust, a Szentlelket és a Legmagasabbat, ami ismét 33. 33 tehát az alapja az angyalok megszámlálhatatlan seregének.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE.

Hindu szentírások

(A világ mindegyik nagy szentírása annyira tele van az angyalokra vonatkozó utalásokkal, hogy itt csak néhány szemelvényt közlünk.)

Indrának, Mitrának, Varunának, Agninak nevezik őt, s ő az aranytollu Garutmán. Arról, ami Egy, a bölcsek úgy beszélnek, mintha sok volna; Agninak, Jámának, Mátarisvának nevezik. *Rigvéda*, CLXIV, 46.

⁵⁶ Mohamed mondásai.

⁵⁷ I. kor. levél, XII. 12, 27.

Ezzel tápláljátok a Fénylő Lényeket és a Fénylő Lények ezzel tápláljanak titeket.
Bhagavad Gita, III. 11.

Aki cselekedetének sikerére vágyik a földön, a Fénylőket imádja.
U.o. IV. 12.

Akik a Fénylő Lényeket imádják, hozzájuk mennek; az ősokhöz, az Atyákhoz megy az ősoket imádó. A természet-szellemekhez jut, aki nekik áldozott, de Énhozzám jönnek azok, akik Engem imádnak.
U.o. IX. 25.

Tehozzád jönnek a Szurák seregei,
Összekulcsolt kézzel félve szólítanak;
A nagy risik és a sziddhák csoportjai
Éneklik: Üdv Neked! zengő himnuszokban.

A Rudrák és Vászuk, Szádhják, Áditiák,
A Visvák, Asvinok, Marutok, Uspamák,
A Gandharvák, Jaksák, Sziddhák és Aszurák
Csodálattal telve tekintenek Reád.
U.o. XI. 21-22.

Foglalkozzék az ember a Védák tanulmányozásával és a Fénylő Lények szertartásainak tanulmányozásával; ha a Fénylő Lények szertartásaival foglalkozik, a mozgó és a mozdulatlan világokat segít fenntartani.
Manusmrti, III. 75.

Az Én jelenti az összes Fénylő Lényeket; mind az Énben lakoznak.
U.o. XII. 119.

Zoroasztriánus szentírások

Ami az Amesaszpentákhoz tartozik, a ragyogó, erős tekintetűekhez, a nagyokhoz, segítőkhez, erősekhez, Ahura népéhez, amely tiszta és halhatatlan. Akik mind a heten egyformán gondolkodnak, egyformán cselekszenek, egyforma a gondolatuk, a szavuk, a tetteik, ugyanaz az atyjuk és uruk, Ahura Mazda, a teremtő... Akik Ahura Mazda teremtményeit létrehozzák és elpusztítják, teremtői azoknak és felvigyázói, védelmezői és uralkodói. Ők azok, akik előreviszik a világot, hogy ne öregedjék meg és meg ne haljon, hogy meg ne romoljék és büzhötté ne váljék, hanem örökké éljen és gyarapodjék, mint a legjobb királyság, hogy a holtak feltámadjanak és az élők elnyerjék a halhatatlanságot, ami kívánság szerint viszi előre a világot.

Zamyad Yasht, Frag. III. 15-19.

(Tisztelettel említjük nevüket) a Mantra faroharjai, az ég, a vizek, a föld faroharjai, a fák, az állatok faroharjai, a lélek faroharjai és a szent teremtések faroharjai.
Yasht, XIII. Frag. XXIV. 86.

Ők (a faroharok) tartják az eget, ők tartják a vizeket, a földet, a kicsinyeket az anyák méhében, s ezzel megmentik őket a pusztulástól.
Yasna, XXIII. 1.

Ezek a faroharok segítik elő a gyümölcsfák szép növést, amelyek a segítség előtt növekvés nélkül heverték, jó ideig, egy helyen, mozdulatlan.

Yasht, XIII, Frag. XV. 55.

Buddhista szentírások

Ő (Buddha) saját erejéből teljesen megérti és látja, mintegy szemtől szembe, ezt a világegyetemet, - az alvilágot minden szellemével és a fenti világokat, Mára, Brahmá és minden teremtmény világát, a szamanák, brahmák, Fénylő Lények és emberek világát, és aztán tudását másokkal is közli.

Tevijja Sutta.

Komolysága révén lett Maghaván (Indra) a Fénylő Lények Urává.

Dhammapada, II.30.

Az erényesek illata felszáll egészen a Fénylő Lényekig.

U.o. IV. 56.

Jobb, ha legyőzzük saját énünket, mint ha mindenki mást legyőzünk. Még egy Fénylő Lény sem, egy Gandharva, még Mára sem, Brahmával egyesülve nem változtathatja vereséggé annak az embernek a győzelmét, aki legyőzte önmagát s állandó önfegyelemben él.

U.o. VIII. 105.

Minden szellem, aki itt összegyűlt, akár a földre tartozik, akár a légben él, imádja a tökéletes Buddhát, akit angyalok és emberek tisztelnek.

Ratanasutta, 15.

Sok Fénylő Lény és ember a boldogság után sóvárogva különféle áldásokat talál ki.

Mahámangalasutta, 2.

(Amikor megkérdezték Buddha Urunkat, miért áldoznak az angyaloknak, így felelt:) Mert aki áldozásának idején tökéletes és kész, és meghallgatásra talál a Fénylő Lények valamelyikénél, az sikeres lesz, én mondom.

Sundarikabháradvajasutta, 5.

(A buddhista iratok tele vannak a Fénylő Lényekre való utalásokkal. Ott örvendeztek azok a később Buddhává lett herceg születésénél, megvilágosodásánál, tanításainál, stb.) A tökéletes Buddha tanítványa még a Fénylő Lényekben sem leli örömét.

Udanavarga, 18.

A tanítvány fölében emelkedik a földnek, Jáma (a halál) világának és a Fénylő Lények világának is.

U.o. 43.

Még a Fénylő Lények is irigylik azt, akinek érzékei, jól betört lovakként, akarata uralmában vannak.

U.o. 24.

Olyanok leszünk, mint a ragyogó angyalok, akik boldogságból élnek.

U.o. 197.

Szöld az igazat; a harag soha el ne ragadjon; adj, ha keveset kérnek tőled; e három lépéssel a Fénylő Lények közelében jutsz.

U.o. 224.

Zsidó szentírások

Jákob tovább méne az ő útján, és szembe jövének vele az Isten angyalai. És mondá Jákob, mikor azokat látja vala: „Isten seregei ezek!”

Genézis, XXXII. 1-2.

És imádkozott Elizeus és monda: Oh, Uram, nyisd meg, kérlek, az ő szemeit, hogy lásson. És megnyitá az Úr a szolga szemeit és látta, és íme, a hegy rakva volt lovakkal és tüzes szekerekkel Elizeus körül.

Királyok, 2. VI. 17.

Az Úr angyala tábort járt az öt félők körül és kiszabadítja őket.

Zsoltárok, XXXIV. 7.

Az Isten szekere (értsd: eszköze) húszezer, ezer meg ezer az angyalok száma: az Úr közöttük van.

Zsoltárok, LXVIII.18.

Isten áll a hatalmasok gyülekezetében; ítél az Istenek (angyalok) között.

Zsoltárok, LXXXII.1.

Mert az Ő angyalainak parancsolt felőled, hogy őrizzenek téged minden utadban.

Zsoltárok, XCI, 11.

Dicsérjétek az Urat! Dicsérjétek őt angyalai mind, dicsérjétek Őt, minden Ő serege.

Zsoltárok, CXLVIII. 1-2.

Keresztény szentírások

Az aratás pedig a világ vége; az aratók pedig az angyalok.

Máté, XIII. 39.

Néki pedig (Zakariásnak) megjelenék az Istennek angyala, állván a füstölő oltár jobbjára felől... És mondá néki az angyal: Én Gábiel vagyok, ki az Isten előtt állok, és küldettem, hogy szóljak veled és ez örvedetes dolgokat jelentsen neked... A hatodik hónapban pedig elküldeték Gábiel angyal Istentől Galileának városába, amelynek neve Názáreth, egy szűzhöz... és a szűznek neve Mária vala.

Lukács, I. 1,19,26,27.

Ezenképpen mondom néktek, örvendezés van az Isten angyalainak színe előtt egy bűnös ember megtérésén.

Lukács, XV. 10.

Meglátjátok a nyílt eget és az Isten angyalait, amint felszállnak és leszállnak az Ember Fiára.

János, I. 551.

Időnként angyal szálla a tóra és felzavará a vizet, aki tehát először lépett belé a víz felzavarása után, meggyógyult, akárminémü betegségben volt.

János, V. 4.

Az Úrnak angyala éjszaka megnyitá a tömlőc ajtaját.

Ap. Csel. V. 19.

Ti, a törvényt angyalok rendelkezésre vettétek és nem tartottátok meg.

Ap. Csel. VII. 53.

Az Úrnak angyala azonban szóla Fülöpnek.

Ap. Csel. VIII. 26.

Ez látá látásban világosan, a napnak mintegy kilencedik órája körül, hogy az Istennek angyala beméne őhozzá.

Ap. Csel. X. 3.

És mondá néki az angyal: Övezd föl magad és kösd fel saruidat! És úgy cselekedék. És mondá néki: Vedd rá felső ruhádat és kövess engem! És kimenvén; követé őt; és nem tudta, hogy valóság az, ami történik az angyal által, hanem azt hitte, hogy látást lát. Mikor pedig átalmenének az első örsön és a másodikon, jutának a vaskapuhoz, amely a városba visz; és kimenvén egy utcán előremenének; és azonnal eltávozik az angyal őtőle.

Ap. Csel. XII. 8-10.

Mert az éjjel mellém álla egy angyala az Istennek, Akié vagyok, Akinek szolgálok, ezt mondván: Ne félj, Pál! A császár elé kell állanod!

Ap. Csel. XXVII. 23,24.

Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Isten szerelmétől, amely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Rómag. VIII, 38, 39.

Micsoda tehát a törvény?... angyalok által rendeltetett, egy közbenjáró kezével.

Galáciab. III. 19.

Mert Ő általa teremtett minden, ami van a mennyekben és a földön, láthatók és láthatatlanok, akár királyi székek, akár uraságok, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok.

Kolosséb. I. 16.

Avagy szolgáló lelkeké-e mindazok, elküldve szolgálatra azokért, akik örökölni fogják az üdvösséget?

Zsidókh. I. 14.

Járuljatok az élő Istennek városához és az angyalok ezreihez.

Zsidókh. XII. 22.

A hét szellem, aki az Ő királyi széke előtt van.
Jelenések, I. 4.

A hét csillag a hét gyülekezet anyyala.
Jelenések, I. 20.

Ami Istennek hét szelleme, elküldetvén a földre.
Jelenések, V. 6.

És látám és hallám sok angyalnak szavát a királyi szék, a lelkes állatok és a vének körül; és az ő számuk tízezerszer tízezer és ezerszer ezer vala.
Jelenések, V. 11.

És hét tüzlámpás ég vala a királyi szék körül, amely az Istennek hét szelleme.
Jelenések, IX. 5.

Mohamedán szentírások

Mindenki hisz Istenben és az Ő angyalaiban.
Korán, II. 285.

Isten az angyalok közül választja hírnökeit.
U.o. XXII. 76.

Dicsőség legyen Istennek, az ég és a föld teremtőjének, Aki az angyalokat választja hírnökkül, akiknek két, három és négy pár szárnyuk van.
U.o. XXX. 1.

Ő teremtette a tűz füsttelen szellemeit.
U.o. IV. 13.

Az angyalokra, akiket Isten küldött, egymás után, állandó sorban, a gyorsan mozgókra és azokra, akik szétviszik parancsait a földön, és azokra, akik elválasztják az igazságot a hamisságtól és megkülönböztetik őket egymástól, és azokra, akik közlik az isteni intéseket, a megbocsájtást és fenyegetést: bizony mondom, hogy amit megígértek neked, elkerülhetetlen.
U.o. LXXVII. 1-7.

Az angyalokra, akik némelyek lelkét erőszakkal szakítják el testüktől, és azokra, akik gyöngéden szakítják el másokét, azokra, akik úszva suhannak át a légen az Isten parancsára; azokra, akik a megigazultak előtt járnak, s bevezetik őket a paradicsomba és azokra, akik alárendelteként igazgatják a világ dolgait.
Korán, LXXIX. 1-5.

Bizony, őrzőangyalok vannak mellétek kirendelve, akik kedvesek Isten előtt, akik följegyzik tetteiteket és tudják, mit csináltok.
U.o. LXXXII. 10-12.

És vannak emberek, akik bizonyos fajta tündérekbe szállnak menedékül, de növelik balgaságukat és bűneiket és ők is azt hiszik, amit ti, hogy t.i. Isten senkit sem hív életre. És mi (a tündérek) egyszer megpróbáltuk beléütni az orrunkat abba, ami a mennyben történik, de a

mennyet egy erős angyalórség őrizte lángoló dárdákkal, és mi ott ültünk egynéhány ülésen, hogy halljuk lakóinak beszélgetését: de aki ma odamegy hallgatózni, arra egy láng leselkedik, megőriztessenek a menny határai. És nem tudjuk, hogy Uruk jól akarja-e őket irányítani. Vannak közöttünk tisztességesek és vannak másfélék is; igen különbözők vagyunk. És mi igazán azt hittük, hogy semmiképpen sem tudjuk Isten szándékait megghiúsítani a földön, sem pedig repüléssel nem menekülhetünk el előle; ennélfogva, amikor hallottuk a Koránban foglalt utasításokat, hittünk benne.
U.o. LXXII. 6-14.

Szikh szentírások

Melyik az a kapu, melyik az a ház, amelyben Ő ül, fenntartva mindent?

Számtalan ott a hangszer, számtalanok a zenészek,
Számtalanok a rágák és a rágínik / amelyeket ott énekelnek / és
számtalanok az énekesek.

Néked énekel a szél, a víz, a tűz és Dharmarádzsa is ajtód előtt;

Néked énekel Csitra Gupta, aki írja és ismeri a karmát, s leírván azt, a dharma szerint ítélik.

Néked énekel Siva, Brahmá és a Fénylő Lények sokassága, akiket teremtettél é ékesítettél.

Indra, trónusán ülve, s a Fénylő Lények seregei, kapud előtt dicsőítenek Téged.

Hozzád énekelnek a sziddhák mély meditációikban, és híveid elmélyedés után;

Hozzád énekelnek a dzsatik, a hűségesek és elégedettek;

Hozzád énekelnek, a merész harcosok;

Hozzád énekelnek a panditok, a risik, minden korszakban a Védákkal;

Hozzád énekelnek az elbűvölő mohonik a mennyben, a halál és a pokol országában.

Hozzád énekelnek a ratnák, akiket teremtettél, a tirthákkal együtt;

Hozzád énekelnek a hősök, és teremtésed mind a négy fajtája dicsőít Téged;

Hozzád énekelnek a vidékek, az országok, a világok, amelyeket Te készítettél és amelyeket Te tartasz fenn;

Hozzád énekelnek, akik kedvedre akarnak cselekedni, a boldogsággal eltelve, elmerülve Irántad való odaadásban;

Sokan énekelnek még Hozzád, akikre nem emlékezem; mennyire tudnának gondolkozni?

Ő és Ő egyedül valódi Úr, örökké igaz, s igaz az Ő neve.

Ő van és lesz örökké, s Őt semmi el nem pusztíthatja.

Japji, Guru I.

IV. fejezet

A szellem testet ölt

Az egész világot a szellem testet öltésének nevezhetjük, mivel az anyagnak egyetlen, akármily parányi töredéke sem tudna egy pillanatra sem megmaradni, ha nem tartaná össze az élet, ami élteti. Az anyag csakis azért van, hogy a szellem kifejező eszköze legyen, egyébként értelmetlen, céltalan, haszontalan. Ezt az igazságot, ami mindenre és mindenütt igaz, részben minden vallás kifejezte, ha különféle módokon is, legkivált pedig azzal a tanítással, hogy Isten némely emberben egész sajátos módon benne lakozik, vagy hogy Isten némelyeket beárnyékol; mindezt, mint részletet, az az általános tan foglalja magában, hogy minden élet, minden szellem Istentől való, „mint ahogy némelyik költők is mondta: Mert mi is az Ő gyermekei vagyunk”.⁵⁸

Mint ahogy a legfinomabb anyag misztikus régióiban az „aspektus” személyé „és a „személy” „aspektussá” lesz, ugyanúgy az isteni testet öltések, isteni sugallatok és a szellemnek minden élőlényben való testet öltése is csupán különböző fokai a legfelső élet megnyilvánulásának. Éppúgy, mint amikor lábunkba tövis megy s a testet fenntartó tudat rendszerint egy időre egészen arra a helyre összpontosul, s aztán odavezeti a kezét, hogy kihúzza tövist, úgy összpontosul Isten tudata, nagy szükség idején, egy-egy sajátos megtestesülésben az emberek előtt ismert legmagasabb fokon. Az ilyen összpontosulás alacsonyabb fokait, nagy változatossággal, a próféták, hősök, nagy uralkodók, szentek, nagy tanítók, költők, művészek és hasonlóak képviselik. „Az adományok különbözők, de a Szellem ugyanaz. A szolgálatokban is különbség van, de ugyanaz az Úr. És különbség van a cselekedetekben is, de ugyanaz az Isten, aki cselekszi mindezt mindenkiben.”⁵⁹

A hindu Avatárakat ismernek „olyat, Aki leszáll” a „velünk lévő Istent”, s azt hiszik, hogy az istenség második aspektusa időről időre emberi formában mutatkozik meg, hogy segítse a világot:

„Ámbár öröktől fogva vagyok, a halhatatlan Én, Ura minden létezőnek, beárnyékolom a természetet, ami sajátom, s megszületek saját erőmből. Mindenkori, ha veszendőben van az igazság és föllendül az igazságtalanság, óh Bharata, eljövök akkor Én magam. A jóknak oltalmára, a gonoszok romlására, az igazság tartós visszaállítására időről időre megszületek én.”⁶⁰

Ismernek továbbá bölcsüket (risiket), aszkétákat (jógikat), akik sok tiszta étellel és sok erőfeszítéssel testeik anyagát oly áttetszővé tették, hogy a test templomában lakozó isteni szellem a hús és vér burkolaton már majdnem egészen tisztán át tud ragyogni. Ezek a nagyok mind Isten hírnökei az Ő világában, igazságainak szétosztói, természetének, akaratának, szeretetének feltárói. Rajtuk át kapja az emberi nem a szentírásokat, amelyek minden vallásban a kötelező hatályú dokumentumok; és bár a hinduknak megvannak a maguk prófétái és saját kinyilatkoztatásai, teljesen és örömmel elismerik, hogy más vallásoknak is megvannak a maguk prófétái és kinyilatkoztatásai, amelyek éppoly kötelező hatályúak és amazoknak éppoly hasznosak, mint nekik a maguké.

Az ilyen sajátos isteni megtestesüléseken vagy beárnyékolásokon kívül a hinduk azt is hiszik azonban, hogy minden ember az Isten megtestesülése, hogy Isten minden emberi

⁵⁸ Ap. Csel. XVII. 28.

⁵⁹ I.Kor. levél XII. 4-6.

⁶⁰ Bhagavad Gita, IV. 6-8.

szívben valóban benne lakozik. A hinduk számára minden ember – sőt minden állat, fa és ásvány is – testetöltött szellem; a formák változhatnak, megszülethetnek és meghalhatnak, de a szellem örökké megmarad.

A zoroasztriánusok legfőbb prófétájukban – abban, aki megnyitja a Zoroaszterek hosszú sorát, bár sok modern zoroasztriánus elköveti azt a tévedést, hogy mindnyájukat egynek veszi – az isteni világosságot látják, amely mellett e világban útjukat járják. Ahura Mazda egyenesen hozzá beszél és ő, Zoroaszter, a törvény kinyilatkoztatója. Zoroaszter úgy viszonylik zoroasztriánusokhoz, mint az isteni törvényhozó, Manu és a risik, a hindukhoz. Szózios, a végső megnyilvánulás, áll legközelebb a hinduk Avatára fogalmához.

A hébereknek ott van Ábrahám, fajuk atyja, „Isten barátja”, továbbá Mózes, a törvényhozó, és a próféták hosszú sora, akik mind Isten akaratát nyilvánították ki népe előtt. „Isten így szólt” ehhez, vagy ahhoz, ezzel a gyakori mondással fejezik ki azt, hogy Isten beárnyékolta az illetőt. „Az Úr Lelke rajtam van” mondja Ézsaiás⁶¹ „És az Úr így szólt hozzám: 'Íme én számat a te szádba adtam'” – mondja Jeremiás.⁶² Így nyilatkozik Ézsaiás a Dávid házából való eljövendő nagy tanítóról is: „Az Úr lelke rajta fog nyugodni”⁶³, s a Krisztus ezeket a szavakat saját magára vonatkoztatta.⁶⁴

A buddhista Buddha Urunkban a tudatlanság korlátaitól megszabadult isteni Ént látja, a Megvilágosodottat, és benne látja a világ szolgálatára szentelt életek hosszú sorozatának koronáját; eléri a Bodhisattva rangot, a Világtanító rangját, s évezredek át végzi áldásos munkáját, míg végül utoljára születik a földre, s ebben az utolsó testében eléri a teljes megvilágosodást. A buddhisták nem tartják őt az egyetlennek; sok Buddha van, és mindegyikük azt példázza, mivé lehet az ember, ha sok-sok életét az egyetlen tiszta célnak, az emberiség szolgálatának szenteli. „Tekints magadba, Buddha vagy” – mondja a hívő kínai. A Buddha az istenivé vált ember tökéletes típusa, a szellem testet öltése, ami mindaddig ismétlődik, amíg a szellem teljesen úrrá nem lesz az anyagon.

A keresztények egyetértenek a hindukkal abban, hogy az istenség második aspektusa – a Szentháromság második személye – nyilvánult meg emberi formában, de, a hindu hitével ellentétben, nem többször, hanem egyszer csupán. „Egyszer jelent meg, az időknek végén...”⁶⁵ „Minekutána az Isten sok rendben és sokféleképpen szólott hajdan a próféták által az atyáknak, ez utolsó időkben nekünk Fia által szólott, Akit tett mindennek örökösévé, Aki által a világot is teremtette.”⁶⁶ A keresztények számára ez a testetöltés, Istennek a világban való egyetlen tökéletes megnyilvánulása, Isten énje emberi formában, „tökéletes Isten és tökéletes ember”⁶⁷, éppúgy, mint ahogy sok hindu előtt Ráma vagy Krishna az egyetlen tökéletes testetöltés. De bárha a keresztény ember Őt tartja az egyetlennek, azt is elismeri, hogy az embert a tökéletességre az Ő benne való lakozása viszi: „Hogy Krisztus lakozzék szívetekben a hitt által.”⁶⁸ „Az én kicsinyeim, akikért szenvedek, amíg megszületik bennetek a Krisztus.”⁶⁹ „Míg eljutunk mindnyájan az Isten Fiában való hitnek és az Ő megismerésének egységére, a tökéletes emberhez, a Krisztus teljességével ékeskedő kornak mértékére.”⁷⁰ Ahogy a hinduk a Kalki Avatárára, a zoroasztriánusok Szóziosra, a buddhisták Maittréja Bodhiszátvára, a muzulmánok a Mádhira, vagy a tizenkettedik imámra tekintenek, úgy

⁶¹ Ézsaiás, LXI. 1.

⁶² Jeremiás, I. 9.

⁶³ Ézsaiás, XI. 2.

⁶⁴ Lukács, IV. 16-21.

⁶⁵ Zsidókhöz írt levél, IX. 26.

⁶⁶ Zsidókhöz írt levél, I. 1-2.

⁶⁷ Athanáziosi hitvallás.

⁶⁸ Eféz. III. 17.

⁶⁹ Galac, IV. 19.

⁷⁰ Eféz, IV. 13.

tekintik a keresztények a Krisztust a kor bezárójának s annak, aki „mindent megújít”.⁷¹ A nevek különböznek, de az eszme mögöttük ugyanaz.

A keresztény egyház is elismeri Istentől különösen ihletett emberek, próféták, apostolok, különböző fokon álló szentek létezését, s e tekintetben teljesen megegyezik a zsidó vallással. Valójában egyetlen vallásból sem hiányoznak a szellem testet öltésének ezek a ragyogó megnyilvánulásai.

A keresztények hiszik azonban azt is, hogy Isten ölt testet minden emberben: „Nem tudjátok, hogy Isten templomai vagytok és Isten lelke lakozik bennetek?”⁷² Tehát számukra is isteni testet öltés minden ember és a Krisztus „az elsőszülött sok testvére között”.⁷³ Ez az a boldogító igazság, ami biztosítja Krisztus parancsának teljesíthetőségét, ami egyébként reménytelenül elérhetetlen volna az ember számára: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”.⁷⁴ Mert amíg a külső ember harcol a gyarlóságokkal és kísértésekkel, a belső isteni ember abban az arányban árasztja reá erejét, amilyen arányban iparkodik azt felhasználni... „Vigyétek végbe a ti üdvösségeteket; mert Isten az, Aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást, jó kedvéből.”⁷⁵ Lehet, hogy vannak olyan keresztények, akik haboznak, elfogadják-e mindazt a dicsőséget és erőt, ami ezekből a szövegekből árad, amelyek azt tanítják, hogy az emberi szellem valójában isteni; de még ezek is hiszik, hogy minden ember húsba és vérbe öltözött halhatatlan szellem, hogy szellem van minden emberi lényben, s ily módon vallják azt, ha nem is legteljesebb, legdicsőbb formájában, ami az ember örökkévalóságának záloga.

Az iszlám gyermekeinek vallásában semmi sincs, ami az Avatára vagy a Krisztus fogalmának megfelelne, sőt, határozottan el is vetik, talán a fent említett magasabb szükségszerűségből. Vallják azonban azt a tant, hogy vannak Istentől különösen ihletett emberek, vagy próféták, s elismerik és tisztelik minden vallás prófétáit. „Nem teszünk semmi különbséget közöttük.”⁷⁶ Abban a tanban pedig, hogy minden ember testet öltött szellem, az iszlám is megegyezik a régebbi vallásokkal; egyik legihletettebb és legmélyebben tisztelt fia azt mondta: „Te vagy Isten, az Egyetlen Valóság.”⁷⁷

A szufik elismerik, hogy ez a szellem isteni, de sok muzulmán, aki állítja, hogy az emberi szellemek Istentől erednek, nem ért egyet avval, hogy Vele lényegileg azonosak is.

Újabban eltérnek a vélemények abban is, hogy mely módon éri el az ember a tökéletességet, s a keresztények és mohamedánok többsége talán azt állítja, hogy Isten mindig frissen teremti az emberi szellemeket az új testek számára, ellentétben azzal a felfogással, hogy ugyanaz a szellem ölt testet egymásután az életek sorozatában. A világ régebbi vallásai azonban, élők és kihaltak egyaránt, egyhangúan kijelentették, hogy a halhatatlan szellem lassan bontakoztatja ki képességeit a földön leélt életek hosszú sorozatában, amelyeket a fizikai fölötti világokban töltött időszakok választanak el egymástól; a földi életek értelme szerintük a tapasztalatszerzés; a testen kívül töltött életben pedig elszenvedjük rossz tapasztalataink hatásait s értelmi és erkölcsi képességekké változtatjuk át jó tapasztalatainkat. Ezekből a képességekből, amelyeket tehát a mennyei világban, halálunk után dolgozunk ki, tevődik össze a jellem, amellyel a gyermek következő földi életében megszületik. Úgy látszik ez a hitt egyik vagy másik formájában, többé-kevésbé bölcséletileg is kidolgozva megvolt még azoknak a vallásoknak kezdeti idején is, amelyekből később eltűnt, amint bizonyítják a

⁷¹ Jelenések, XXI. 5.

⁷² I. Kor. levél, III.16.

⁷³ Rómab. VIII. 89.

⁷⁴ Máté, V. 48.

⁷⁵ Filippib, II. 12,13.

⁷⁶ Korán, II. 136; IV. 151.

⁷⁷ Sams Tabrez.

korai keresztény írásokban⁷⁸ s a középkor muzulmán misztikusainak írásaiban található utalások. Ma újra kezd felmerülni a kereszténységben és az iszlámban, benső észszerűségénél fogva, s mivel az emberi élet látszólagos igazságtalanságait meg tudja magyarázni, s mert boldog bizonyossággal hirdeti a végső jót minden számára. Sőt, a bölcselkedőbb elmék fölismerik azt is, hogy az a szellem, amelyet születéskor teremtenek egy bizonyos test számára, aligha tekinthető halhatatlannak.

A régibb vallások követői természetesen tanaik közé sorolják a fizikai és fizikán túli életek ismétlődésének hosszú sorozatát, mint ami legmegkapóbban szemlélteti a szellem testet öltését az anyagban; a fiatalabb vallások pedig vagy odasorolják, vagy nem, aszerint, hogy hogyan olvassák szentírásaikat és hogyan ítélik meg és magyarázzák őket. Bizonyos azonban, hogy egészen a Krisztus utáni VI. századig az újraszületés valamilyen formában az Egyetemes Vallásnak egyik tanítása volt.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE

Hindu szentírások

Isteni testetöltés

Ámbár öröktől fogva vagyok, a halhatatlan Én, Ura minden létezőnek, beárnyékolom a természetet, ami sajátom, s megszülettek saját erőmből. Mindenkor, ha veszendőben van az igazság, és föllendül az igazságtalanság, óh Bhárata, eljövök akkor Én magam. A jóknak oltalmára, a gonoszok romlására, az igazság tartós visszaállítására, időről-időre megszületek Én.

Bhagavad Gita, IV. 6-8.

Próféták. Risik

Ezt az örök jógát kezdetben Vivászvannal közöltem, Vivaszván Manunak tanította, Manu Iksvákunak mondta el. Így járt szájról-szájra a bölcs királyok során, akik mind ismerték.
U.o. IV. 1-2.

A hét nagy Risi, az ősi Négy, valamint a Manuk természetemtől és elméméből születtek.
U.o. X. 6.

Minden risi így szólított Téged, az isteni risi Nárada is, és a többiek: Aszita, Devala és Vjásza.
U.o. X. 13.

Vegyes

Ismervén a Legfelsőbb Brahmant, a Legfelsőbb Végtelenséget, mint ami a teremtmények rejtett lényege, a világot egyedül Átható, az Úr, halhatatlanok lesznek.
Shvetashvatara Upanishad, III. 7.

A Szellem, a benső Én, ami örökké ott lakozik az emberek szívében.
U.o. III. 13.

⁷⁸ A tannak origenesi változatát KR. u. 533-ban ítélte el a zsinat.

Ő, ez az Én, Brahman.
Brhadaranyaka Upanishád, IV. IV. 5.

Ő, ez a nagy, nem-született Én, Ő az értelem az első lényekben. ... Ő, ez a nagy, nem-született, el nem pusztuló, haláltalan, halhatatlan, félelemnélküli Én, maga a félelemnélküli Brahman.
U.o. IV. IV. 22, 25.

Tudd meg, hogy az Én a kocsi hajtója, a test pedig a kocsi.
Katha Upanishád, I. III. 3.

Újraszületés

Amint az ember elavult ruháit eldobja és új öltözéket vesz, úgy hagyja el széthulló testeit lakójuk és új testeket ölt magára.
Bhagavad Gita, II. 22.

Az aranyműves vesz egy darab aranyat és más formát ad neki, újat és sokkal szebbet; az Én, levetvén testét és elúszván magától a tudatlanságot, új és sokkal szebb formát készít magának (a mennyországban való használatra)... Amikor pedig ama munkája végéhez érkezett – akármit is tett légyen itt – visszatér abból a világból a cselekvésnek eme világába.
Brhadaranyaka Upanishád, IV. IV. 4, 6.

Elhagyván előző testét, a testetöltött szellem, a karma törvénye értelmében, mennyországban vagy a pokolban jut, cselekedetei szerint. S miután égi testet kapott, vagyis a vágy tárgyaiból született szenvedés testét, különféle gyümölcsöket ízlel a mennyben vagy a pokolban. A gyümölcsök végével, amikor eljön az újraszületés ideje... az Idő ismét egyesíti őt a cselekedetekkel, amelyeket múlt cselekedetek felhalmozódásából válogatnak ki.
Devi Bhagavata, IV. XXI. 22-25.

Brahman hatalmas kerekén, minden testetöltött szellem forrásában és fenntartójában kell vándorolnia az Énnek, azt híven, hogy ő és a Király különböző. Egyesülve véle, halhatatlanságot nyer.
Shvetashvatara Upanishád, I. 6.

Halálból halálba megy az, aki sokasságot lát itt... Ha pedig így bölcsességet szerez, ha nyugodt, fegyelmezett, szenvedélytelen, kitartó, higgadt, az ént az Énben látja s mindent az Énben lát; a bűnnek nincs fölötte hatalma, legyőzi a bűnt; a bűn őt el nem emészti, ő emészti el a bűnt. Bűntől és szenvedélytől mentesen Brahman természetével azonos; ez a Brahman-világ.
Brhadaranyaka Upanishád, IV. IV. 23.

Bizony, aki bölcs, komoly, mindig tiszta, az eléri a célt, ahonnan már nem születik újra.
Katha Upanishád, I. III. 8.

Zoroasztriánus szentírások

Próféták

(Zoroasztert, a profétát, Ahura Mazda sokszor megszólítja az Avestában.)

Valóban téged tartottalak a Kibontakoztatónak, oh Ahura Mazda, amikor (hírnököd, Sarosh Yazad) Belman-on (a jó értelmű) által hozzám jött.
Ushavad Gatha, XLIII. 7.

Oh, Ahura Mazda! Mikor jön el a szosiantok kiváló buddhija, amely megvilágosítja a (feltámadás) napjait, a világ tisztaságának kifejlesztésén hatásosan és erősen munkálkodó mennyei hanggal együtt?
U.o. XLVI. 3.

Újraszületés

Azok, akik a jólét idején fájdalmat és szenvedést tapasztalnak, előző testükben elkövetett szavaikért és tetteikért szenvedik azokat, amelyekért a Legigazságosabb Bíró most bünteti őket.

Desatir, a Próféta, a Nagy Ábád könyve.

Buddhista szentírások

Újraszületés

Aki megteszi kötelességét, türelmes, mint a föld vagy mint a küszöb; olyan ő, mint az iszaptalan tó; nem vár reá már több születés.

Dhammapada, VII. 95.

Némelyik ember újra megszületik; a gonosztevők a pokolra jutnak; az igazak a mennyországba; akik pedig mentesek minden földi vágytól, Nirvánába jutnak.

U.o. IX. 126.

Keresve a szentségtartó készítőjét, sok születésen futottam át, s nem találtam őt; és fájdalmas volt újra meg újra megszületni. Most azonban, óh szentségtartó készítője, megtaláltalak; nem készítheted el újra ezt a szentségtartót.

U.o. XI. 153.

Mivel a gyönyörnek adják át magukat s abból nyernek boldogságot, az emberek (újra meg újra) születnek és elpusztulnak.

U.o. XXIV. 341.

Ha elméd teljesen szabad, nem lépsz be újra a születésbe és a halálba.

U.o. XXIV. 348.

Akiben nincs olyan bűn, ami a félelemből származik, s ami az oka annak, hogy visszatérünk erre a partra, az az aszkéta elhagyja ezt s a túlsó partot is, mint a kígyó elhasznált bőrét.

Uragasutta, 15.

Miután, mint a bika, eltéptem kötelékeimet, miután, mint az elefánt áttörtem kúszónövények falán, nem lépek többé asszony méhébe.

Dharyasutta, 12.

Azok, akik tudják, honnan származik a bűn, elúzik maguktól. Átkelnek ezen a folyón, amelyen oly nehéz átkelni, s amelyen még át nem keltek, és többet nem kell megszületniük.

Suchilomasutta, 4.

Balsorsra jutván, anyaméhből anyaméhbe, sötétségből sötétségbe menvén, az ilyen aszkétának, miután meghalt, bizony, fájdalom az osztályrésze.

Dhammachariyasutta, 5.

Komolyan folyamodván ahhoz, aki már egészen maga mögött hagyta a születést és a halált.

Vangisasutta, 9.

Az, aki nyugodt, aki átkelt a folyón... aki utolsó testét viseli.

Sundarikabháradvájasutta, 18.

Akik e világban helyesen értik ezt meg: „Ez az utolsó (születés)”, azok számára nincs újraszületés.

Mághasutta, 16.

Azt, aki nyugodt, maga mögött hagyván a jót és a rosszat, mentes a tisztátalanságtól, megértvén ezt és a másik világot és legyőzvéen születést és halált, az ilyen embert szamanának hívják.

Sabhiyasutta, 11.

Azt, aki ismeri előző lakhelyeit, aki látja a mennyet és a poklot is s elérte a születések elpusztítását, brahmanának nevezem.

Vasethasutta, 54.

Azok, akik újra meg újra a világra jönnek, születéssel és halállal, ilyen vagy olyan módon való létezésbe – ez a tudatlanság állapota... A bölcsek... nem születnek újra.

Dvayatánupassanasutta, 6, 10.

Megtértem; nem kell többé újraszületnem a szenvedés állapotába s biztos számomra a végső üdvözülés.

Mahapirinibbanasutta, II. 10.

Zsidó szentírások

Próféták

És amikor elmenének ama hegyre, imé, a profétáknak serege vele szembe jöve, és az Istennek lelke őreá szálla és profétála ő közöttük.

Sámuel, I. X. 10.

Akin az Urnak lelke nyugszik... és gyors értelmet ad neki.

Ézsaiás, XI. 2, 3.

Imé az én szolgám, akit gyámolítok, az én választottam, akit szívem kedvel, lelkemet adtam öbelé.

U.o. XLII, i

Mielőtt az anyaméhben megalkottalak, megszenteltelek; profétának rendeltelek.

Jeremiás, I.5.

És mondá néki: „Embernek fia, küldelek én téged Izrael fiaihoz... és ezt mondjad nekik: ' Így szól az Úr Isten' ők pedig... hadd tudják meg, hogy próféta volt közöttük.”
Ezékiel, II. 3,4,5.

És léssen azután, hogy kiöntöm lelkemet minden testre és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok; véneitek álmokat látnak; ifjaitok pedig látomásokat látnak. Sőt még a szolgálókra és a szolgálóleányokra is kiöntöm azokban a napokban az én lelkemet.
Joel, II. 28, 29.

Imé, elküldöm én az én követemet, és megtisztítja előttem az utat.
Malachiás, III. 1.

Vegyes

Teremté tehát az Isten az embert a maga képére, Isten képére teremté őt.
Genézis, Mózes, I. I. 27.

És formálta vala az Úr Isten az embert a földnek porából és lehellette vala az ő orrába életnek leheletét; így lőn az ember élő lélekké.
U.o. II. 7.

Újraszületés

Imé, elküldöm néktek Illést, a prófétát, mielőtt eljön az Urnak nagy és félelmetes napja.
Malachiás, IV. 5.

Mert okos és jó szellemű gyermek voltam. Bizony, mivel jó voltam, tiszta testben érkeztem.
Salamon bölcsessége, IX. 15.

Azt mondják, minden lélek megronthatatlan; de hogy csak a jó emberek lelkét viszik át más testekbe, a rossz emberek lelkét azonban örökös büntetésre vetik.
Josophus: De Bello Judaico, II. 8.

Nem emlékeztek-e arra, hogy minden tiszta szellem, aki az isteni rendelés szerint él, a mennynek legszebb részein lakik, s hogy idők múltával ismét leküldik őket a földre, büntelen testekbe; azoknak a lelke azonban, akik önmagukat pusztították el, az alvilágsötétségében van száműzve?

U.o. Josophus beszéde a zsidó harcosokhoz, akik Zotapata erődjénél meg akarták ölni egymást, hogy ne essenek a rómaiak kezébe.

Minden lélek alá van vetve az átköltözés megpróbáltatásainak; s az emberek nem tudják, mit szánt nekik a Legmagasabb Lény. Nem tudják, mennyi átváltozáson és titokzatos próbán kell átesniük, hogy mennyi lélek és szellem jön e világra anélkül, hogy visszatérjen az Isteni Király palotájába. A lelkeknek vissza kell térniük az abszolút lényegbe, ahonnan fölmerültek. E cél elérése végett azonban ki kell fejleszteniük mindazt a tökéletességet, amelynek magja beléjük van ültetve; s ha egy életben nem tudnak megfelelni ennek a föltételnek, újat kell kezdeniük, majd egy harmadikat, és így tovább, míg el nem nyerték azokat a föltételeket, amelyek révén alkalmasakká válnak az Istennel való újra-egyesülésre.

Idézet a Zohárból, E. D.Walker: Reincarnation: a study of forgotteon truth, 212. oldal.

Keresztény szentírások

Isteni testetöltés

És felelvén az angyal, monda néki: „A Szentlélek szálla tereád, és a Magasságosnak ereje árnýékol be téged; azért ami születik is, szentnek hivatik, Isten Fiának.

Lukács I. 35.

És leszálla őreá a Szentlélek testi ábrázatban mint egy galamb és szózat lón a mennyből, azt mondván: „Te vagy az én szerelmes Fiam, Tebenned gyönyörködöm.”

U.o. III. 22.

Isten vala az Ige ... És az Ige testté lett és lakozék miközöttünk / és láttuk az ő dicsőségét mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét / aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal.

János, I. 1. 14.

És bizonyágot tón János, mondván: Láttam a Lelket leszállni az égből, mint egy galambot; és megnyugovák őrajta.

János, I. 32, 34.

Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

U.o. III. 16.

Felele néki Jézus: Nincs-é megírva a ti törvényetekben: Én mondám: Istenek vagytok? Ha azokat Isteneknek mondá, akikhez az Isten beszéde lón, és az írás fel nem bontható: arról mondjátok-é ti, akit Atya megszentelt és elküldött a világra: Káromlást szólsz; mivelhogy azt mondám: Az Isten Fia vagyok?

U.o. X. 34-36.

Az Isten volt az, Aki Krisztusban megbékéltette magával a világot.

II.kor.5.19.

Minekutána az Isten sokszor és sokféleképpen szólott hajdan az atyáknak a próféták által, ez utolsó időkben szólott nekünk Fia által.

Zsidókhöz írt levél, I. 1.

Próféták

Adott Ő apostolokat, prófétákat, evangelistákat, papokat és tanítókat.

Eféz, II. 11.

Kik fölépítettetek az apostoloknak és prófétáknak alapkövén, lévén a szegletkö maga Jézus Krisztus.

U.o. II. 20.

Vegyes

Mert nem ti vagytok, akik szólotok, hanem a ti Atyátoknak Lelke az, aki szól bennetek.

Máté, X. 20.

És megtelének mindnyájan Szentlélekkel és kezdének szólni más nyelveken, amint a Lélek adta nekik szólniok.

Ap. Csel. II. 4.

Mert ami az Isten felől tudható, nyilván van Ő bennök; mert az Isten megjelentette nekik. Mert ami Istenben láthatatlan, tudniillik az Ő örökkévaló hatalma és istensége, a világ teremtésétől fogva az Ő alkotásaiból megértetvén, megláttatik.

Róma, I. 19, 20.

Mert akiket Isten lelke vezérel, azok Istennek Fiai.

U.o. VIII. 14.

Ez a Lélek bizonyoságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk.

U.o. VIII. 16.

Nem tudjátok-é, hogy ti Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakozik tibennetek?

I. Kor. III. 16.

Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szentlélek temploma, amelyet Istentől nyertetek és nem a magatokéi vagytok?... Dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi.

U.o. VI. 19, 20.

Mert ti az élő Istennek temploma vagytok, amint Isten mondotta: Lakozom bennük és közöttük járok; és leszek nékik Istenük, és ők népem lesznek.

II. Kor. VI. 16.

Akiben (Krisztusban) ti is egybeépítettetek, Isten hajlékává a Lélek által.

Eféz, II. 22.

Vigyétek véghez a ti üdvösségeteket... mert Isten az, Aki munkálkodik bennetek.

Filippib, II. 12, 13.

Amire igyekszem is, tusakodván az Ő ereje szerint, amely énbennem hatalmasan munkálkodik.

Kolosséb, I. 29.

Ti magatok is, mint élő kövek, épüljetelek lelki házzá.

Péter, I. II.5

Újraszületés

Mert a próféták mindnyájan és a törvény Jánosig prófétáltak vala. És ha be akarjátok venni, Illyés ő, aki eljövendő vala.

Máté, XI. 13, 14.

És megkérdezik Őt az ő tanítványai, mondván: Miért mondják tehát az írástudók, hogy előbb Illyésnek kell eljönnie? Jézus pedig felelvén mondda nékik: Illyés bizony előbb eljő, és mindent helyreállít; de mondom néktek, hogy Illyés már eljött, és nem ismerék meg őt, hanem

azt mivelék vele, amit akarának. Ezenképpen az ember Fiának is szenvednie kell majd őtőlük. Ekkor megértették a tanítványok, hogy Keresztelő Jánosról szóla néki.
U.o. XVII. 10-13.

És amint Jézus eltávozik, láta egy embert, aki születésétől fogva vak vala. És kérdezék Őt az Ő tanítványai, mondván: Mester, ki vétkezett, ez-é e vagy ennek szülei, hogy vakon született?
János, IX. 1.

Aki győz, oszloppá teszem azt az én Istenemnek templomában és többé onnan ki nem jő.
János, Jel. III. 12.

Origenes tanította, hogy Istentől jött minden létező szellem, s mindegyik szabad akaratú van ellátva; hogy ezek némelyike nem volt hajlandó letérni az igazság útjáról, és jutalmul azt a helyet kapta meg, amelyet most az angyalokénak nevezünk; hogy aztán jöttek mások, akik szabad akaratuk gyakorlásában elfordultak a kötelesség ösvényéről s aztán az emberi fajba mentek át, hogy igaz és nemes étellel szerezzék vissza az angyali állapotot, amelyet nem tudtak megtartani; hogy megint mások, szintén szabad akaratuk gyakorlásával, még mélyebben szálltak alá a bűnbe s rossz szellemekké vagy ördögökké váltak.

Így tehát mindezek a szellemek eredetileg jók voltak; de ártatlanság révén voltak jók, nem tudás révén. És azt is tanítja, hogy az angyalok emberré válhatnak, az emberek angyallá, és hogy még a rosszak is újra fölkapaszkodhatnak és újra emberekké és angyalokká lehetnek.
De Principiis, passim.

Arról, hogy Keresztelő Szent János anyja méhétől fogva el volt telve szentlélekkel, azt mondja: sokan azt gondolják, hogy Isten egyeseket megtölt szentlelkével és megszentelést ad nekik, nem az igazságosság alapján és érdemeik szerint, hanem érdemtelenül. És hogyan kerüljük ki ezt a kijelentést: „Van-e igazságtalanság Istennél? Isten mentsen!” Vagy ezt: „Tesz-é Isten kivételt emberekké?” Mert ezzel védekeznek azok, akik azt állítják, hogy a lelkek a testekkel együtt keletkeznek.
U.o. I. VII. 4.

Nincs-e jobban összhangban az értelemmel, hogy minden lélek valamely titkos okoknál fogva (most Pytagoras, Plato és Empedocles véleménye szerint szólok, akiket Celsus gyakorta említ) testbe kerül, és pedig érdemei és előző cselekedetei szerint kerül testbe?
Origenes: Contra Celsum, I. XXXII.

Ha megvizsgáljuk Ézsás esetét, azt látjuk, hogy régi bűneiért ítéltetett el, amelyeket egy rosszabb folyású életben elkövetett.
Jeromos, Aritushoz írt levél.

Mikor pedig Jézus Cezárea Filippi környékére ére, megkérdezé tanítványait: Engemet, embernek Fiát, minek mondanak az emberek? Ők pedig mondának: Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illyésnek; némelyek pedig Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.
Máté, XVI. 13, 14.

(Sok hasonló helyet lehet találni az Egyházatyák írásaiban; némelyik csupán arra utal, hogy a szellem már más világokban előbb létezett, némelyik pedig e világban ismétlődő életekre.)

Mohamedán szentírások

Próféták

A törvény könyvét először Mózesnek adtuk ki, aztán apostolokat küldtünk, nyilvánvaló csodákat tettünk Jézussal, a Mária fiával, és a Szentlélekkel erősítettük meg Őt.
Korán, II. 86.

Hiszünk Istenben s abban, ami leküldetett hozzánk... s abban, amit a prófétáknak jelentett ki az ő Uruk; nem teszünk különbséget közöttük.
U.o. 136.

Az emberiség egy hiten volt, és Isten elküldötte a prófétákat.
U.o. 212.

Mindegyikük hisz Istenben és az Ő angyalaiban, szentírásaiban és apostolaiban; mi nem teszünk különbséget az Ő apostolai között.
U.o. 285.

Amikor az angyal így szólt: Oh Mária, Isten jó hírt küld néked, mert hordani fogod az Igét, ami Tőle származik; legyen pedig a neve Jézus Krisztus, Mária fia, tisztelnek ebben és az elkövetkező világban s aki egy lesz amazok közül, akik Isten jelenlétéhez közelebb jutnak.
Korán, III. 45, 46.

Isten tudja legjobban, kit jelöljön ki hírnökéül.
U.o. VI. 124.

Most már megbizonyosodtunk afelől, hogy a mi Urunk apostolai az igazsággal jöttek közénk.
U.o. VII. 44.

Ő pedig (Hud) így felet nekik: Oh, én népem, nem bolondság vezérel engem, hanem a minden teremtmények Urának hírnöke vagyok én; Uram üzeneteit hozom tihozzátok és nektek hűséges tanácsadók vagyok.
U.o. VII. 68, 69.

És hány prófétát kiküldtünk már a régiók közé?
U.o. XLIII. 5.

Vegyes

Bizony, épp azon vagyok, hogy az embert agyagból megformáljam; ha aztán megformáltam, s beléleheltem az én szellememet...
Korán, XXXVIII. 71, 72.

Isten (benne van) minden „mumi”szívében.
Mohamed mondásai, 10. old.

Újraszületés

Hogyan lehet, hogy nem hisztek Istenben? Mivel halottak voltatok és Ő életet adott nektek, megint halálotokat fogja okozni s megint életre fog hívni titeket; aztán tértek vissza Őhöz. *Korán*, II. 28.

Isten nemzi a lényeket és újra meg újra visszaküldi őket, míg vissza nem térnek Hozzá. U.o. XXX. 10.

(A lélek) először az ásványvilágba jött; az ásványvilágból a növényvilágba. Hosszú korszakokat töltött a növényvilágban és elfelejtkezett az ásványiról küzdelmei között. Amikor aztán a növényvilágból az állatvilágba ment, elfelejtette a növényi állapotot. Majd pedig az állatvilágból az embervilágba húzza őt fölfelé az Isten, Akit ismertek. Így emelkedett egyik világból a másikba, míg értelmes lényvé változott.

The Mesnavi, IV. Jalal-ud-Din Rumi.

Kihaltam az ásványból s növényé lettem. Kihaltam a növényből és állatban tűntem újra föl. Kihaltam az állatból s emberré lettem. Van-e tehát okom félni? Mikor lettem kevesebb a halállal? Legközelebb meghalok s elhagyom az ember világát, hogy angyalszárnyakat növesszek magamnak. Még az angyali sorból is előbbre kell haladnom: elvész minden, csak az Ő orcája nem. Újra fölfelé szárnyalok, az angyalok fölé; azzá leszek, ami már el sem képzelhető. Aztán legyenek semmivé, semmivé! Mert a hárfa húrja így zeng hozzám: Bizony Őhöz térünk mindnyájan vissza.

The Mesnavi, IV. Jalal-ud-Din Rumi.

Óh, testvérem, légy bizonyos benne, hogy ezt a munkát már előtted és előttem mások is elvégezték (elmúlt időkben), s hogy már minden ember elérkezett egy bizonyos fokra. Senki sem kezdi most előlről munkáját.

Egy szufi tanító leveleiből.

Szikh szentírások

Ez a világ az Egyetlen Igaznak lakóhelye. S az Egyetlen Igaz lakik benne. *Asa ki var*, Guru I.

Ő az elmében van s az elme Őbenne. *Sukhmani*. Guru, V.

Mondja Nának, ez a szellem-én, a karmától kötve, visszatér. *Bhairon*, Guru, III.

V. fejezet

A két alaptörvény

A szellem anyagi testeiben való kibontakozásának és a testek növekedésének vagy fejlődésének két törvénye van.

Az első törvény a hatás és visszahatás törvénye, amelyet ma kifejező szanszkrit nyelvén Karmának nevezünk. Karma szanszkritul cselekvést jelent, akciót, és természetesen magába foglalja a re-akciót is, mivel ezeket nem lehet egymástól elválasztani. „Minden hatásnak vele egyenlő nagyságú, de ellenkező irányú visszahatás felel meg” – mondja a

tudomány. Ahol hatás (cselekvés) van, ott szükségképpen van visszahatás is. Ez az anyagi világok törvénye. Minden dolog kapcsolatban van minden többi dologgal, s e kapcsolatok révén fejlődnek a dolgok. Így ez a törvénye az ember teste fejlődésének is, akár sűrűbb, akár finomabb anyagból vannak; az anyag folytonos mozgásban van, állandóan rezeg, s az anyagban testetöltött szellem sem kerülheti ki a törvényt. A szellem tudatának minden változását – minden vágyát, gondolatát, cselekedetét – az öltözékéül szolgáló testek rezgéseinek változása kíséri, és viszont, ezeknek a testeknek minden olyan rezgése, amelyhez kívülről kapták az ösztönzést, (a világegyetem más testetöltött lényeitől) a szellemben is tudatának változását idézik elő. Ez az állandó és szükségszerű kölcsönhatás a szellem és az anyag, az élet és a testéül szolgáló forma között. Mindezek a változások a hatás és visszahatás, az ok és okozat, törvényei szerint mennek végbe, ami az anyagban való fejlődés törvénye.

A második törvény az áldozat törvénye, amely a szellem birodalmában éppoly egyetemes, mint a hatás-visszahatás törvénye az anyag birodalmában. A szellem az áldozat törvénye szerint bontakozik ki, éppúgy mint ahogy a test a hatás-visszahatás törvénye szerint fejlődik. A szellem az áldozat által él és diadalmaskodik, a test a bölcsen irányított cselekvés által gyarapszik és fejlődik. Ezért a szellemi irányítás ez: „Aki szereti az ő életét, elveszíti azt; és aki gyűlöli az ő életét ebben a világban, megtartja azt az örök életre”⁷⁹, továbbá: „Jobb adni, mint kapni.”⁸⁰

A „természeti törvény” az isteni természet kifejezése, változatlan és áthághatatlan; nem tudjuk megváltoztatni, legföljebb nem vesszük figyelembe, s e mellőzés összeütközésben kerülvén vele, fájdalomban lesz részünk. Összetörjük magunkat, mintha sziklába ütköztünk volna. A természeti törvény ezenfelül nem ismer sem jutalmazást, sem büntetést, csak elkerülhetetlen következményeket, amelyeknek sorozata fedi föl a törvény létezését. A törvénnyel való összhangot öröm, mellőzését fájdalom követi.

A hatás és visszahatás törvénye

Az isteni akarat igazságosságra törekszik, s azoknak, akik nem veszik figyelembe, elkerülhetetlenül szenvedniük kell. Ezért óvnak folyton a bölcsék és a próféták, hogy minden, ami vele ellentétes, fájdalmat okoz. Buddha Urunk ezt mondta:

Ha valaki rossz szándékkal mond, vagy tesz valamit, fájdalom követi őt, akár a kerék az ökör lábát, ami a szekeret húzza... Ha valaki tiszta szándékkal mond, vagy tesz valamit, boldogság követi őt, mint az árnyék, ami soha el nem hagyja.⁸¹

Szent Pál apostol is erős szavakkal szól erről:

Ne ámítsátok magatokat; Isten nem csúfoltatik meg; mert amit vet az ember, azt aratja.⁸²

Ma már senki sem tagadja a fizikai világban a természeti törvények sérthetetlen voltát; fölismerték, hogy az ember tudása révén az egyik törvényt a másikkal szemben fölhasználhatja, hogy az egyik erőt a másiknak ellene szegezheti s így elérheti célját. De „a természetet engedelmisséggel győzhetjük le”, s csupán a törvény sérthetlensége teszi lehetővé a tudomány kifejlődését.

⁷⁹ János, XII. 25.

⁸⁰ Ap. csel. XX. 35.

⁸¹ Dhammapada, I. 1, 2.

⁸² Pál lev. a galáciabeliekhez, VI. 7.

A törvény éppoly sérthetetlen a fizikán túli világokban, mint a fizikaiakban, mert minden világot Isten teremtett és Isten tart fenn, s három fő működése van, szellemünk hármasságának, az Énünket képező hármasságnak megfelelően.

Akaratunkkal, ami képében is megnyilvánul, vonzzuk és taszítjuk a környező tárgyakat; amit szenvedélyesen kívánunk vagy szilárdan akarunk, elnyerjük; a hatás, amit akarunk vagy vágyunk a tárgyakra és az emberekre gyakorol, visszahatásképpen vonzza vagy eltávolítja őket; az u.n. „szerencsés” emberek az erős vágyú vagy akaratú emberek; valami finom magnetizmus kezükbe adja azt, amit óhajtanak. Az erőnek kitartónak és megfeszítettnek kell lennie, ha azt akarjuk, hogy hamar hasson, de hatása biztos; s ha gondosan megvizsgáljuk a körülöttünk lévő világot, bebizonyosodik ennek az erőnek léte bennünk és másokban. Az isteni akarat visszfénye az bennünk, ami így szól: „Legyen, és máris van.”⁸³ Emlékezzünk Dante utalására az istenségre, akiben akarat és tett azonos.

Gondolatainkkal teremtjük jellemünket, mert a gyakran ismétlődő gondolat szokássá válik, a szokás pedig lassankint állandó tulajdonsággá kristályosodik ki, jellemünk révén. A gondolat a cselekvés oka, s a szellemi látás számára a rejtett oldala is:

„Én pedig azt mondom néktek, hogy valaki asszonyra tekint gonosz kívánságnak okáért, immár paráználkodott azzal, az ő szívében”.⁸⁴

A test azt viszi véghez, amivel az elme foglalkozik:

„Az ember a gondolat teremtménye; amire gondol ebben az életben; azzá lesz egy következőben”.⁸⁵

„Ami most vagyunk, annak eredménye, amit gondoltunk: gondolatainkon alapszik, gondolatainkból áll”.⁸⁶

Másokkal kapcsolatos tevékenységünkkel hasonló visszahatásokat teremtünk a magunk számára. Ha másokat boldoggá teszünk, hozzánk is áradni fog a boldogság; ha fájdalmat okozunk másoknak, ennek a visszahatása mireánk szenvedés lesz.

Szigorúan hangzik ez a tanítás, de szigora a természet szépséges szigora, amin keresztül Isten szava szól és akaratunkat a magáéval összhangba hozza. A héber zsoltáríró ezt ismerte föl, amikor így írt: „Tiéd, Uram, a kegyelem is; bizony, te fizetsz meg mindenkinek az ő cselekedete szerint!”⁸⁷ Az öröm által, ami a helyes viselkedést követi, a fájdalom által, ami a rossznak áll nyomdokában, megtanuljuk, miképp hozzuk összhangba akaratunkat a világokat igazgató isteni akarral. Az embernek szabadságában áll azt vetni, amit jólesik, de az aratás abból a magból fog kikelni, amit elvetettünk, és nem másból. Lassankint aztán megtanuljuk, hogy jó magot választunk.

A törvény világában az ember biztos léptekkel járhat; helyes kívánságai a helyes tárgyakat szerzik meg neki, helyes gondolatai helyes jellemet építenek, helyes cselekedetei helyes környezetet alkotnak meg számára. Így válnak testei mind jobb eszközévé a szellemnek és így fejlődnek a tökéletesség felé.

⁸³ Korán, II. 117.

⁸⁴ Máté, V. 28.

⁸⁵ Chhandogya Upanishat, III. XIV. 1.

⁸⁶ Dhamapada, I. 1.

⁸⁷ Zsoltárok, LXII. 12.

Az áldozat törvénye

Az áldozat életünk kiárasztása mások javára. A kibontakozó szellemnek ez a törvénye építette és tartja fenn a világot. A világ vallásai különböző jelképekben öltöztetve, az áldozatot teszik az isteni megnyilvánulás elejére. A hinduk az „áldozati lóban” látják ennek hajnalát⁸⁸, és azt éneklék a legmagasabb szellemről, Purusáról, hogy feláldoztatott a világ megteremtése kedvéért.⁸⁹ A keresztények azt mondják, hogy a Bárány „megöletett a világ teremtése előtt”⁹⁰, a zoroasztriánusok az időt emlegetik, amikor a föld és az ég még nem volt, és Zerván áldozatával lehetővé tette Ahura Mazdának, a teremtőnek megnyilvánulását.⁹¹ Az isteni szellemnek ez a kiáradása a világegyetem létrehozása végett az áldozatot tette meg az élet törvényének, s azt kívánja, lássuk be, hogy a szellem számára az áldozat az élet örömteli kifejezése, és szenvedést csupán a test érzi.

A szellemi ember számára:

„Ha az Ő fáklyájának hordozója lehet, gyöngéd együttérzésének közvetítője, munkás az Ő birodalmában – ezt tartja az egyetlen életnek, amit érdemes élni; ha siettetheti az emberi fejlődést, szolgálhatja a Jó Törvényt, könnyíthet a világ súlyos terhén – ez az ő számára az Úr boldogsága.”⁹²

A szellemet, mivel Isten életének egyenes kiáramlása, kimeríthetetlen forrás táplálja, s minél többet ont ki magából, annál több folyik belé. Az anyagi világokban az okok és okozatok végtelen láncolata megköt – az okozat új okká válik – és így tovább, a végtelenségig. „A világot megköti a cselekvés”⁹³, és minden cselekedet egy-egy újabb kötelék. De az a cselekvés, amelyet az isteni tevékenység részeként viszünk véghez, amelyben a cselekvő csupán eszköz, amelyben semmit sem kíván, semmit sem vár különálló énje számára, ez a cselekvés, amelyet áldozatul ajánlunk föl – „Íme, jövök, hogy a Te akaratodat tegyem, Uram”⁹⁴ – nem köt meg, mivel az egész cselekszik a részen keresztül, nem pedig a rész a saját maga érdekében. Meg van írva, hogy a cselekvés megköt, „hacsak nem áldozatképpen cselekszünk”.⁹⁵ Itt van a szabadság útja: az anyag megköt az önző tevékenység folytán, a szellem felszabadít az áldozatos cselekvés útján, így győzedelmeskedik a szellem az anyagon, a halhatatlan ember testein. Az emberi akarat egygyé válik az isteni akarattal, „neki adjuk magunkat”⁹⁶, s az ember testét „Istennek ajánlja élő, szent és előtte kedves áldozatul.”⁹⁷

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE.

Hindu szentírások

A hatás és visszahatás törvénye

Hogyan is történhetnének a világegyetemben valami, aminek ne lenne oka?
Devi Bhagavata, I. V. 74.

⁸⁸ Brhdáranyaka Upanishád, I, I. 1.

⁸⁹ Rigvéda, Purusha Sukta.

⁹⁰ Ján. Jel. XIII. 8.

⁹¹ Essays ont he Parsis. DR.Haug, 13. old.

⁹² Az Ósi Bölcsesség, A. Besant

⁹³ Bhagavad Gita, III. 9.

⁹⁴ Zsidók. írt. lev. X. 9.

⁹⁵ Bhagavad Gita, III. 9.

⁹⁶ Korán, II. 83.

⁹⁷ Rómab. XII. 1.

Minden, Brahmá is és minden egyéb az Ő uralma alatt van, óh Királyom!
U.o. IV. II. 8.

Karma által válhatik a testetöltött szellem Indrává, karma által Brahmá fiává. Karma által lehet belőle Hari szolgája s szabadulhat meg a születésektől. Karma által biztosan elérheti a tökéletességet, a halhatatlanságot. Karma által elérheti a négyszeres felszabadulást, ami Visnuval kapcsolatos. Istenség és emberség és egy világbirodalom való uralkodás érhető el a karma által, valamint a Siva és Ganesha fokozata is.
U.o. IX. XXVII. 18-20.

Az embert valóban a vágy formálja; amilyenek vágyai, olyanok gondolatai; amilyenek gondolatai, aszerint cselekszik, ahogy cselekszik, aszerint halad előre. A vágyakozó ember cselekvés által a tárgyhoz megy, amelybe elméje elmerült.
Brhadaranyaka Upanishat, IV. IV. 5, 6.

Amilyen cselekedetet csak véghezvisz az olyan ember, aki a cselekedetek gyümölcsére vágyik, a tényleg élvezett gyümölcsök, akár jók, akár rosszak, a tettek jellegzetességeivel bírnak. Az elmúlt élet tettei visszavetődnek elkövetőjükre, mint halak, amelyek ár ellen úsznak. A testetöltött lények jó tetteikért boldogságban, rossz tetteikért nyomorúságban részesülnek.
Mahábhárata, Shanti Parva, CCI. 23.

Semmi sem sarjadzhat ki mag nélkül. Senki sem szerezhethet magának boldogságot anélkül, hogy olyan cselekedeteket hajtott volna végre, amelyek boldogsághoz tudnak vezetni.
U.o. CCXCI. 12.

A cselekedet, amely az elméből, a beszéd-től, a testtől származik, vagy jó, vagy rossz hatásokat hoz létre; a cselekedetek okozzák az emberek körülményeit, a legmagasabbakat, a közepeseket s az alacsonyokat.
Manusmṛiti, XII. 3.

Értelmével fölismervén az egyéni léleknek ezeket az átmeneti állapotait, amelyek érdemen és érdemtelenéségen nyugszanak, álljon az ember szívével az érdemek oldalára.
U.o. XII. 23.

Bizony, az embert a gondolat teremti; amire gondol egyik életében, azzá lesz a másikban.
Chandogya Upanishad, III. XIV. 1.

Az áldozat törvénye

Brahmá, az önmagától létező, „tapasz”-t gyakorolt. Így gondolkodott: „A tapaszt”-ban nincs végtelenség. Hadd áldozzam föl magamat az élő lényekben s minden élő lényt önmagamban. Aztán, föláldozván magát minden élő lényben és minden élő lényt önmagában, nagyságot, ragyogást és uraságot nyert.
Shata-patha Brahmana, XIII. VII. 1.

OM! A teremtés hajnala, bizony, az áldozati ló feje.
Brhadaranyaka Upanishad, I. I. 1.

A Kiáradás Ura áldozatával kiárasztotta az emberiséget.
Bhagavad Gita, III. 10.

Terád csak a cselekvés tartozik, sohasem annak gyümölcse. Cselekvésre ne a tettek gyümölcse indítson, de tétlenségbe sem merülj. Cselekedjél tehát, óh Dhanadzsa, egyesülve az istenivel; mondj le ragaszkodásod tárgyairól, szilárdan a Jógában.
U.o. II. 47, 48.

A cselekvés megköti a világot, hacsak nem áldozatképpen történik. Cselekedjél tehát az áldozat kedvéért, Kunti fia, ragaszkodás nélkül.
U.o. III. 9.

Akiből kihalt a dolgok utáni vonzódás, harmonikus, gondolatai a bölcsességben megállapodtak, tettei áldozatok, annak minden tette elenyészik.
U.o. IV. 23.

Nem azoké a világ, akik áldozat nélkül élnek, s a másik világ még kevésbé.
U.o. IV. 31.

Bármivel is foglalkoznál, bármivel is táplálkoznál, bármit áldozál is, bármit ajándékozzál, Kauntéja, bármit tégy is lemondásból, tedd mindezt nékem ajánlva. Így szabadulsz meg a tettek bilincseitől, amelyek jó és rossz gyümölcsöt hoznak.
U.o. IX. 27, 28.

Elméd merüljön el Énbennem, légy az Én hívem, áldozz Énnem, borulj le Énelöttem, s akkor elérsz Engem.
U.o. XVIII. 65.

Az ember, aki tartózkodik a kegyetlenségtől, úgy tekintetik, mint aki folyton áldozatokat hajt végre.
Mahábhárata, Anushasana Parva, CXVI. 41.

Zoroasztriánus szentírások **A hatás és visszahatás törvénye**

Oh, emberek! Tanuljátok meg a boldogság és nyomorúság törvényeit, amelyeket Ahura Mazda rendelt el; ezek a törvények: hosszú szenvedés a gonoszok számára, és áldás az igazak számára, amelynek révén boldogsághoz jutnak.
Ahunavad, XXX. 11.

Oh, Ahura Mazda!... Te állapítottad meg a jutalmát annak, aki szorgalmasan éli a maga életét s a büntetését annak, aki nem szorgalmas. – A kettő közül, az, aki a világ haladásáért dolgozik, lett a kiválasztott szent mester, a Jó Értelem növelője. Oh, Mazda, az időt rabló henye sohasem fogja hasznát látni a Jó Törvénynek.
Ahunavad Gatha, XXXI. 9.

A régi idők törvényei szerint Ratu igazságot fog szolgáltatni a szenteknek és a gonoszoknak is, s annak is, akinek jó és rossz tettei egyensúlyban vannak.
U.o. XXXIII. 1.

Oh, Ahura Mazda! Néked ajánlom, elsősorban, a halhatatlanságot, az igazságot, az erőt és a boldogságot, amelyet tetteinkért, szavainkért és odaadásunkért elnyerünk.

U.o. XXXIV. 1.

A teremtés végezetéig megfizetsz Te, igazságosan, mindenkinek cselekedetei és szavai szerint, olyképpen, hogy rosszat adsz a rosszaknak és jó áldást a jóknak.

Ushtavad Gatha, XLIII: 5.

Ha azok nem fogják átültetni a gyakorlatba azokat a mantravani-kat úgy, ahogy Én értelmezem őket, életük vége romlás lesz.

U.o. XLV. 3.

A szentek lelke halhatatlanságra vágyakozik; súlyos nyomorúság vár a bűnösökre.

U.o. XLV. 7.

Az olyan ember haragja, aki vagyonom rongálására törekszik, nem sért engem tettei által; ő viszont eléri büntetését a rosszindulat által, ami a boldogságtól s nem a fájdalomtól fogja visszatartani az ő testét.

U.o. XLVI: 8.

A gonoszak előtt a bánat hosszú elszenvedése van, az igazak előtt jó viszonzás és boldogság.

Yasna, XXX. 11.

Ösvényeket csináltál azok számára, akik szorgalmasak s azok számára is, akik nem szorgalmasak.

U.o. XXXI. 9.

Az, aki megcsalja az igazakat, sokáig sötétségben fog lakozni, étele tisztátalan lesz és kiáltásai nyögések. Oh, bűnösök! Tetteitek indító okai tetteitek által egy (sötét) világ felé visznek benneteket.

U.o. XXXI. 20.

Annak, aki gondolataival és tetteivel barátja Öneki, Ahura Mazda maga adja a teljességet, a halhatatlanságot, a jólétet, a harmóniát, az erőt és a Jó Értelmet.

U.o. XXXI. 21.

A világ végezetéig meg fogsz te fizetni igazságosan a szavak és a tettek szerint – rosszal a gonoszaknak és áldással a jóknak.

U.o. XLIII. 5.

Zsidó szentírások

A hatás és visszahatás törvénye

Aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki.

Mózes I. könyve, IX. 6.

És ha hallgatsz a te uradnak, Istenednek szavára és megtartod parancsolatait, amelyeket e napon parancsolok neked, a te Urad Istened magasan a föld népei fölé fog emelni téged.

Deuteronomia, XXXVIII. 1.

És fordítsa az Úr az ő fejére az ő vérét... Te tudod mindazt a gonoszságot, amelyről a te szíved bizonyosság, és amelyet atyámmal, Dáviddal cselekedtél; az Úr most mindazt a gonoszságot saját fejedre fordítja.

I. Királyok, II. 32, 44.

Megparancsolá levélben, hogy gonosz szándéka, amelyet gondolt a zsidók ellen, forduljon az ő fejére és felakasztsák őt és fiait a fára.

Eszter, IX. 25.

Akik hamisságot szántanak és gonoszságot vetnek, ugyanazt aratnak.

Jób, IV. 8.

(A gonosz) gödröt ás és mélyre vájja azt; de beleesik a verembe, amit csinált. Forduljon vissza az ő fejére, amit elkövetett és szálljon feje tetejére az ő erőszakossága.

Zsoltárok, VII. 16, 17.

Tiéd, Uram, a kegyelem is. Bizony, te fizetsz meg mindenkinek az ő cselekedete szerint.

U.o. LXII. 12.

Az igazakat tökéletességük vezeti, de a hitetleneket gonoszságuk elpusztítja.

Példabeszédek, XI. 3.

Álnokság van az ő szívében, gonoszt forral minden időben, háborúságot indít. Annak okáért hirtelen eljő az ő nyomorúsága, gyorsan megronttatik s nem lesz gyógyulás.

U.o. VI. 14, 15.

Az istentelen munkál álnok keresményt, az igazságszerzőnek pedig jutalma valóságos (biztos). Aki őszinte az igazsággal, az életére, aki pedig a gonoszt követi, vesztére mivel az.

U.o. XI. 18, 19.

A mással jót tevő ember megkövéredik; és aki mást felüdít, maga is üdül.

U.o. XI. 25.

Az ő cselekedetének fizetését veszi el az ember önmagának.

U.o. XII. 13.

Aki rosszal fizet a jóért, a rossz soha el nem hagyja az ő házát.

U.o. XVIII. 13.

Kölcsön ad az Urnak, aki kegyes a szegényhez; és az ő jótéteményét megfizeti neki.

U.o. XIX. 17.

Aki bedugja fülét a szegény kiáltására, ő is kiált, de meg nem hallgattatik.

U.o. XXI. 13.

Aki vermet ás magának, abba beleesik; s aki fölhengeríti a követ, arra gurul vissza.

U.o. XXVI. 27.

Aki vermet ás, abba beleesik; és aki a gypút elhányja, megmarja azt a kígyó. Aki a köveket helyükből kihányja, fájdalmat szenved azok miatt; aki hasogatja a fát, veszedelemben forog amiatt.

Prédikátor, X. 5, 6.

Vesd a te kenyeredet a víz színére, mert sok nap múlva megtalálod azt.

Prédikátor, XI. 1.

Jaj néked, pusztító és el nem pusztított, te csalárd, akit még meg nem csaltak! Ha bevégzed a pusztítást, el fog pusztítani! ha készen leszel csalárdságoddal, téged fognak megcsalni.

Ézsaiás, XXXIII. 1.

Imé, nem oly rövid az Úr keze, hogy meg ne szabadíthatna, és nem oly süket az Ő füle, hogy meg nem hallgatna, hanem a ti vétkeitek választanak el titeket Istenetektől, és bűneitek fedezték el orcáját tielőttetek, hogy meg nem hallgatott.

U.o. LIX. 1.

A magad gonoszsága fenýít meg téged és a te elpártolásod büntet meg téged.

Jeremiás, II. 19.

Nem fog megszabadulni. Azért így szol az Úr Isten: Élek Én, hogy eskümet, melyet megvetett, és frigyemet, melyet megszegett, fejéhez verem.

Ezékiel, XVII. 18, 19.

De úgy jár a pap is, mint a nép; megbüntettem őket az ők utaikért és megfizetek nékik cselekedeteikért.

Hoseás, IV. 9.

Vessetek magatokra igazságra; arassatok kegyelem szerint.

U.o. X. 12.

Imé, kiindítom őket a helyből, ahová eladtátok őket, és fejetekre fordítom vissza bosszútokat. És adom fiaitokat és leányaitokat a Juda fiainak kezébe; azok pedig eladják őket a Sabeusoknak, a messze lakó népnek; mert ezt végezte az Úr.

Joel, III. 7, 8.

Annak okáért, mivel hogy tiportátok a szegényt és gabonát vesztek el tőle, bár faragott kőből építettetek házakat, de nem lakozok azokban; bár gyönyörűséges szőlőket plántáltatok, de nem isztok azoknak borából.

Ámos, V. 11.

Halljátok meg ezt ti, akik a szegényekre törtök, és e föld szegényeinek kipusztítására... Megesküdtök az Úr a Jákob büszkeségére. Soha el nem felejttem semmi cselekedetüket! Ne rendüljön-é emiatt a föld, és ne búsuljon-é annak minden lakosa?

U.o. VIII. 4, 7, 8.

Mivelhogy kifosztottál sok nemzetet, kifosztanak téged a többi népek, az emberek véérért és az országok, városok és minden bennük lakozók ellen való erőszaktételért.

Habakuk, II. 8.

Hogy amivel bűnözik az ember, ugyanazzal kell megbűnhődnie.
Salamon bölcsessége, XI. 16.

Így az, aki sokakat küldözött az országból, idegen földön pusztult el... És az, aki temetetlenül dobta ki a halottakat, nem talált senkit, aki gyászolja, sem gyászszertartást, sem közös sírt atyáival együtt.

2 Makkabeusok, V. 9.

Mert amennyiben sok bűnt követett el az oltár körül, amelynek tüze és hamuja szent volt, hamuban lelte halálát.

U.o. XIII. 8.

Az áldozat törvénye

Véres áldozatot és ételáldozatot nem kedveltél; füleimet fölnyitottad; égőáldozatot és bűn-áldozatot sem kívántál. Akkor azt mondtam. Imé, jövök, a könyvtekericsben meg van írva felőlem, örvendek, hogy akarodat tehetem, Uram: a Te törvényed szívem közepében van.

Zsoltárok, XL. 6-8.

Még ha égőáldozatokkal is áldoztok nekem, sőt ételáldozataitokat sem fogadom el... hanem folyjon az ítélet, mint a víz, s az igazság, mint hatalmas folyam.

Ámos, V. 22, 24.

Mivel járuljak Uram elé s hajtsam meg magam a magasságos Isten előtt? Járuljak-é elé elébe égőáldozatokkal, egyéves borjúval?... Megmutatta Ő néked, ember, hogy mi a jó, s hogy mi kíván tőled az Úr egyebet, mint hogy igazul cselekedjél és légy kegyelmes és alázatos a te Istened előtt?

Mikeás, VI. 6, 8.

Buddhista szentírások

A hatás és visszahatás törvénye

Ha valaki rossz gondolattal szól és cselekszik, fájdalom követi őt, mint ahogy a kerék követi a kocsit vonó ökör lábát... Ha valaki tiszta gondolattal szól vagy cselekszik, boldogság követi őt, mint az árnyék, ami soha el nem hagyja.

Dhammapada, I. 1, 2.

A rossz, amit cselekszik, ami önmagától indul ki, amit önmaga hozott létre, összezúzza a balgát, mint ahogy a gyémánt eltöri még a drágakövet is.

U.o. XII. 161.

Az ember tettei nincsenek elveszve; egész biztosan visszatérnek hozzá, s újra találkozni fog velük; a balga, aki bűnt követ el, a másik világba fogja érezni miatta a fájdalmat.

Kokaliyasutta, 10.

Amint a hang hozzátartozik a dobhoz, s az árnyék az anyaghoz, úgy éri utol bizonyosan a nyomorúság a rosszat tevőt.

Gatena of Buddhist Scriptures. S. Beal. 1940.

Az, aki csak egy kicsike jót is tett, ebben a világban és a másikban is boldogságra és nagy nyereségre lel; olyan az, mint a jól meggyökerezett mag... Aki rosszat cselekedett, nem tud tőle megszabadulni; akár régen és messze tette azt, akár a magányban cselekedte, nem dobhatja el magától, és amikor megérett, akkor sem vetheti el magától.

Udanavarga, XXVIII. 25, 30.

Keresztény szentírások

A hatás és visszahatás törvénye

Ne ítéljetez, hogy ne ítéltessetek. Mert milyen ítélettel ítéltek, olyannal ítéltettek, és amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek néktek.

Máté, VII. 1, 2.

Amit akartok, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, úgy cselekedjetez ti is ővelük; mert ez a törvény és a próféták.

U.o. VII. 12.

Gyümölcsseiről ismeritek meg őket. Vajon tövisről szednek-é szőlőt, vagy a bojtortjánról fügét? Eképpen minden jó fa jó gyümölcsöt terem, a romlott fa pedig rossz gyümölcsöt terem.

U.o. VII. 16-18.

De mondom néktez: Minden hivalkodó beszédért, amit beszélnek az emberek, számot adnak majd az ítélet napján. Mert a te beszédeid szerint ismernek el igaznak és a te beszédeid szerint ítéltetel el.

U.o. XII. 36, 37.

(Az Embernek Fia) megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint.

U.o. XVI. 27.

Akik fegyvert fognak, azoknak fegyver által kell elveszniük.

U.o. XXVI. 52.

Ne ítélj, hogy ne ítéltessél.

Márk, V. 57.

Adjatez, s néktez is adatik; jó mértéket, megnyomottat és megrázottat, színig teltet adnak a ti öletekbe. Mert azzal a mértékkel mérnek néktez, amilyenel ti mérték.

Lukács, VI. 38.

Tudjuk pedig, hogy az Istennek ítélete igazság szerint van azokon, akik ilyen cselekszenek... Ő megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint ... Azoknak, akik a jó cselekedetekben való állhatatossággal dicsőséget, tisztességet és halhatatlanságot keresnek, örök étellez; azoknak pedig akik versengők és nem engednek az igazságnak, hanem a hamisságnak, búsulással és haraggal. Nyomorúság és inség minden gonoszt cselekvő ember lelkének, zsidónak először, meg görögnek, dicsőség pedig, és tisztesség és béke minden jót cselekedőnek, zsidónak és görögnek, mert az Isten előtt nincs személyválogatás.

Rómab. II. 2, 6-11.

Mindegyik a maga jutalmát veszi a maga munkája szerint.

I. Kor. III. 8.

Azt mondom pedig: aki szűken vet, szűken is arat, és aki bőven vet, bőven is arat.
II.Kor. IX. 6.

Akinek végük az ők cselekedeteik szerint lesz.
U.o. XI. 15.

Minden ember pedig az ő maga cselekedetét vizsgálja, és akkor csakis önmagára nézve lesz dicsekedése és nem másra nézve. Mert kiki a maga terhét hordozza... Tévedésbe ne esetek; Isten nem csúfoltatik meg; mert amit vet az ember, azt aratja le. Mert aki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet, aki pedig vet a léleknek, a lélekből arat örök életet. A jótevésben pedig el ne restüljünk; mert a maga idejében aratunk, ha el nem lankadunk.
Galáciab. VI. 4, 5. 7-9.

Tudván, hogy kiki jót cselekszik, azt veendi az Urtól, akár szolga legyen, akár szabados.
Eféz, VI. 8.

Aki pedig igazságtalanságot cselekszik, jutalmát veszi igazságtalanságának; és nincsen személyválogatás.
Kolosséb. III. 25.

Az igazság gyümölcse pedig békességben vettetik el azoknak, akik békességben munkálkodnak.
Jakab. III. 18.

És mindeniteknek megfizetek a ti cselekedeteitek szerint.
Ján, Jel. II. 23.

Az áldozat törvénye

Kérlek azért titeket, atyámfiai, az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda tetteiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket.
Rómab. XII. 1.

Azért akár esztek, akár isztok, akármit cselekszettek, mindent az Isten dicsőségére míveljetek.
I.Kor. X.31.

Mint együttmunkálkodók Ővele...
II.Kor. VI. 1.

Jó akarattal, mint akik az Urnak szolgálnak, és nem embereknek.
Eféz, VI. 7.

És mindent, amit csak cselekszettek, szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjétek, hálát adván az Istennek és Atyának Őáltala.
Kolosséb, III. 17.

A jótékonyságról pedig, és az adakozásról meg ne feledkezzetek; mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten.
Zsidókhöz írt levél, XIII. 16.

Ti magatok is, mint élő kövek, épüljete fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokkal áldozatok, amelyek kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által... Ti pedig választott nemzetiség, királyi papság vagytok.

Péter, I. II. 5, 9.

Mohamedán szentírások

A hatás és visszahatás törvénye

Isten nem hagyja figyelmen kívül, amit tesztek. Ezek azok, akik ezt az életet a jövő terhére megvásárolták; ezért büntetésüket semmi sem enyhíti majd, sem segítséget sem kaphatnak.

Korán, II. 79, 80.

Bizony, Isten el nem vesz senkitől annyit sem, amennyit egy hangya nyom; s ha jó egy cselekedet, megkettőzi és színe előtt nagy jutalommal fizet érte.

U.o. IV. 44.

Akár férfi valaki, akár nő, ha helyesen cselekszik és ha hívő, belép a paradicsomba és a legkisebb sérelem sem éri őt.

U.o. IV. 123.

Mindenkinek meglesz a maga mértéke a jutalomban aszerint, ahogy cselekedni fog; mert a te Urad szemét nem kerüli el, amit tesznek.

U.o. VI. 132.

Azok, akik helyesen cselekszenek, kitűnő jutalmat kapnak, és bőséges ráadást; sem sötétség, sem szegény nem takarja arcukat... Azok azonban, akik gonoszul cselekszenek, ugyanannyi rosszat kapnak jutalmukul, és szegénnyel borítottatnak el... mintha csak arcukat az éj mélységes sötétsége takarná be.

U.o. X. 27, 28.

Így rendelkezünk s ettől el nem térünk. Ez legyen az igazak jutalma, de a vétkezők számára rossz (tartózkodási) hely készíttetik.

U.o. XXXVIII. 54, 55.

Aki jót tesz, a saját lelke javára teszi, aki pedig rosszat tesz, ugyancsak a saját lelke hátrányára teszi azt, mert a te Urad sohasem igazságtalan az ő szolgálóihoz.

U.o. XLI. 46.

Akármilyen balsors is az osztályrészed, Isten küldi azt néked, mert kezded munkájával érdemelted azt.

U.o. XLII. 29.

Minden ember számára bizonyos mennyiségű boldogság és nyomorúság van elkészítve, aszerint, amit művelt, hogy Isten tetteiért megfizessen neki, és Ő nem fog az emberrel igazságtalanul bánni.

U.o. XLVI. 18.

Mi teremtettük az embert és mi tudjuk, hogy lelke suttog benne; s ha közelebb vagyunk öhozá, mint nyakának ütőere. Amikor a két angyal, akinek a hívátása, hogy az ember

magatartását följegyezze, följegyzni azt, az egyik jobb keze felől, a másik balkeze felől ülve, ő egy szót sem ejt ki, de van vele valaki, aki figyel, készen arra, hogy megjegyezze.
U.o. L. 15-17.

Amit csak tesznek, minden föl van jegyezve az őrzőangyalok könyvében, és minden kicsi és nagy cselekedet föl van írva a megfelelő lapon.
U.o. LIV. 53.

Bizony, mindezek a tettek vissza fognak térni hozzátok, mintha csak magatok lennétek saját büntetések megteremtői.
Mohamed mondásai, 33. oldal.

Bölcs és okos az az ember, aki leigazza teste vágyait és jutalmakat remél; tudatlan az az ember, aki enged vágyának és étvágyának s mindezek mellett Istentől megbocsátást kér.
Mohamed mondásai, 97. oldal.

Bármilyen szerencsétlenség ér is titeket, oka van, amit a ti kezetek cselekedett.
U.o. 100, 101. oldal.

Szikh szentírások **A hatás és visszahatás törvénye**

Tetteid gyümölcsét, hamarosan vagy nemsokára, de learatod.
Japji, Guru, I.

Amit vetsz, azt aratod, az aratás pedig a karmák aratása.
Bara Maha Majh, Guru V.

VI. fejezet

Az emberi fejlődés három színhelye

A világokat, amelyekben az ember életét tölti, szintén igen különbözőképpen nevezik, igen különbözőképpen is osztják is fel őket s igen eltérnek a vélemények az időtartamról is, amelyet az ember velük tölt. A változatokban is könnyű azonban a nagy körvonalakat, amelyekre mindegyik egyformán föl van építve.

Ne vegyünk most tehát tudomást a különbségekről, hanem nézzük a főbb vonásokat.

- I. Az első a fizikai világ, amelyben az ember fizikai testének élete tartamára él. Ez az okok világa, ahol elveti a halál túlsó oldalán learatandó vetés magjait. Ez ad oly nagy fontosságot a fizikai világnak, habár az ember benne aránylag rövid ideig tartózkodik.
- II. A második az a világ, ahová az ember halálakor kerül. Sokféleképpen nevezik és sokféleképpen osztják föl: paradicsom, purgatórium, a „nyár országa”, a pokol különféle változatai, a vágyak országa (káma-loka), a lelkek országa (preta-loka). Mindezek a nevek egy átmeneti állapotra utalnak, amely néha egész boldog, néha szenvedéssel jár, néha tisztító, néha büntető jellegű, de sohasem a teljes boldogság állapota, sem pedig a reménytelen kéné, amely – azok számára, akik még hisznek az ilyesmiben – csak később áll be.

III. A harmadik a mennyország, ahonnan ki van zárva minden, ami rossz – „és nem megy abba be semmi tisztátalan”⁹⁸ – s ahol földöntúli öröm, földöntúli békesség a része a boldogoknak, akik ott élnek.

Ez az emberi fejlődés három színtere, akár úgy hisszük, hogy az ember sokszor jár bennük, amíg el nem éri emberi természete tökéletességét és a szellem le nem győzi, át nem alakítja és meg nem dicsőíti az anyagot, felszabadítván eredeti tunyaságából s alkalmassá téve arra, hogy az Isten Fiának dicső ruházatául szolgáljon; akár pedig úgy hisszük, hogy az első kettőben csak egyszer jár s aztán örök időkre a harmadikba lép. Ma már, úgy látszik, csak kevés olyan művelt ember van, aki a harmadik, vagyis a mennyi világot a jószág és boldogság állandó, kikristályosodott, haladásmentes állapotának tekinti, ahol a sokféle színvonalon álló ember mind valami csoda folytán tökéletessé lesz, akár halála után, akár az „Ítélet napján”, s ahol aztán mindörökké ott is marad. Még kevesebben azonban vannak azok, akik azt hiszik, hogy a közbeeső világ szenvedései végeláthatatlan kegyetlen és enyhítetlen szenvedésekké nyúlhatnak, állandó, kikristályosodott és haladásmentes szenvedéssé és kínná. Azt a keveset, aki még hisz az utolsó másfél évezrednek ezekben a furcsa termékeiben, egy pillantással elintézhethetjük s tovább mehetünk.

Azoknak a nagy többsége, akik nem hisznek az újraszületésben és úgy vélik, hogy az ember csak egyszer él a földön, bármelyik fokán áll is a fejlődésnek és bármilyen legyen is jelleme, amellyel születik, és amellyel meghal, azt tartja, hogy az emberi élet halad a halál után, hogy a halált közvetlenül követő szenvedés csupán szükséges és időleges megtisztítás, ami után mindenki tovább fejlődik, többé-kevésbé boldog körülmények között, a világ végezetéig. A legtöbb – bár nem minden – keresztény és spiritizta, sok parszi és mohamedán ezen a nézeten van. Minden hindu és buddhista, néhány spiritizta, keresztény, parszi, mohamedán és minden zsidó, aki még hű régi hagyományaihoz, azt tartja, hogy az ember a születések és halálok folyton ismétlődő ciklusában fejlődik, hosszabb-rövidebb ideig tartózkodik egymás után mindhárom világban, újra meg újra, amíg csak diadalmas Isten Fiává nem lesz, akin a halálnak már nincs hatalma s aki a dicső halhatatlanság hosszú korszakain áthaladva egy rishi, egy Buddha, egy Krisztus magasságáig emelkedik, s végül, az Éjszaka jöttével, az isteni megnyilvánulás egyik szakaszának végével, Atyjának kebelében nyugszik el, várva az új teremtés napját.

Fizikai életében az ember viszonya e három világhoz állandó. Testi tevékenységeivel a fizikai világban él, gondolkodik, érez és cselekszik agya és idegrendszere révén, és végzi teste vegetatív és állati funkcióit. Vágyai és érzelmei révén a közbeeső világhoz kapcsolódik, amelynek anyaga az ő anyagi összetételében a fizikaival keveredik, értelmi képességei révén pedig a mennyei világhoz. Ezeket nevezi a modern lélektan „szubjektív elmének”, s a tudomány mindjobban fölismerte a bennük rejlő hatalmas lehetőségeket. A tudomány itt a vallás segítségére jön, mert amit most a „szubjektív elme” névvel tanulmányoz, nem más, mint amit a vallás léleknek nevezett – szembeállítva a szellemmel⁹⁹ -, s ami az ember egész életén át tevékenyen működik, akár alszik, akár ébren van, ami változatlanul megy át a halál kapuján és a közbeeső világban megtisztulva, a szellemmel egyesülve megy át a mennyei világba, szülőhelyére és igazi hazájába.

A fejlődés mai fokán még aránylag csak kevesekben van meg ez a lélek-tudat, habár láthatatlanul befolyásolja az agyi tudatot, ami neki részleges kifejlődése. Szórványosan azonban a legtöbb ember fölismerte már működését; ima és meditáció közben érezteti hatását és néha felülkerekedik az agyi tudaton, pl. a „megtérésekben”, a „vallásos élményekben”,

⁹⁸ Ján. Jel. XXI. 27.

⁹⁹ Mind szellemetek, mind lelketek, mind testetek”. Pál lev. a Thessal. V.23.

stb.¹⁰⁰ ezen át működik a szellem a prófétákban, apostolokban és a vallások különféle szent embereiben; értelmi és művészi lángelmékben pedig a lélek uralkodik az agyi tudaton. A lélek alsóbbrendű tapasztalatai halál előtt és halál után egyaránt a közbeeső világba tartóznak.

A magasabb rendűek, amikor a lelket a szellem fénye világítja be, a mennyei világba tartóznak, s a lélek sokszor még a test terhe alatt is ebben a világban él, mint a fönntemlített esetekben. Ezek a boldogító élmények azonban a legtöbb ember számára csak a halál után következnek be, amikor a megtisztult lélek mennyei örökébe lép.

A fizikai világ

Ez az ember éber állapotú tevékenységeinek színhelye, itt veti el a jó és a rossz magjait, amelyek a jövőben hozzák meg gyümölcseiket. Anyagi öltözékeinek közül ma a fizikai van a legjobban kifejlődve s ebben viszi végben messze jövőjére is kiható cselekedeteit. Minden rossz és minden, ami a törvény ellen van, amit csak gondol, kíván és cselekszik, jövő szenvedések magja, ami kínó majd és megtermi a maga gyümölcsét akár ebben a fizikai világban, akár a közbeesőben. A vágyak és az olyan gondolatok, amelyeknek gyökere a vágyban van, eredményük pedig a vágy kielégítése, természetüknél fogva a közbeeső világba tartóznak s elsősorban ott hozzák meg gyümölcseiket, halál előtt és halál után.

Az alsóbbrendű vágyakat kielégítésük csak növeli. s éppen erejük növekedése folytán az a fő hatásuk a fizikai világban, hogy a fizikai idegrendszer a túlságos izgatás folytán lassankint elromlik, sőt végletes esetekben össze is roppanhat. A szenvedés fájdalmas aratását készíti az ilyen emberek maguknak a közbeeső világban az ilyen oktalansággal, mert amikor a fizikai testet elszakítja tőlük a halál, megszűnik a kielégítés lehetősége, a vágy viszont megmarad a lélekben, amely a test szolgája volt. Ezek a testet túlélő, kielégítetetlen vágyak okozzák, kielégületlenségükkel, azt az elkerülhetetlen és természetes szenvedést, ami a bennük élt embernek ott osztályrészévé lesz. A magasabb rendű vágyak is növekszenek a kielégítéssel, mint pl. a tiszta szeretetre, a művészetre, a természeti szépségekre s hasonlókra irányított vágy, s mivel ezek inkább a lélek dolgai, mint a testéi, nem érinti őket a halál s a közbeeső és mennyei világban az öröm forrásai lesznek. Röviden: ha a lélek a fizikai világban a test rabszolgája volt, a közbeeső világban szenvedés lesz ennek következménye; ha a lélek a fizikai világban ura volt testének, béke és boldogság az eredménye.

A közbeeső világ

Erre vonatkozólag a részletek nagyon változatosak a különféle vallásokban, habár a legutóbbi mondatba foglalt elv általánosan elfogadott. a hinduk két részre osztják, az Atyák Országára (Pitrloka) és a szellemek (kísértetek) országára (Pretaloka), s az utóbbit még többféle, változó kellemetlenségű, pokolra osztják. a buddhisták felfogása hasonló. Mindezek csupán időlegesek, céljuk a megtisztítás, s aztán az ember a mennyei világba tér (szvargába), ahonnan hosszabb-rövidebb idő múlva – megelőző földi élete intellektuális és erkölcsi értékétől függően – visszatér a földre.

A keresztények egy része szerint a paradicsom, a boldogság állapota, előzi meg a teljes mennyországot, s a pokol, a szenvedés állapota, a teljes poklot. Némelyek, látszólag, de nem túlságos határozottan, elsikkasztják a közbeeső állapotot. A katolikusok – görög, római és anglikán katolikusok – tartják a régi hagyományt, amely szerint a paradicsom az igen tiszták, a pokol pedig az emberiség nagy részének osztályrésze, amelyből a paradicsomban kerülnek, vagy kivételes esetekben – amilyenek pl. a szentek – a mennybe. A végén mind a mennybe kerülnek; a keresztények közül néhányan pedig, amint már említettük, valamint talán néhányan a mohamedánok közül is, hisznek az örök pokolban.

¹⁰⁰ W.James. Varieties of Religious Experience.

A mennyország

A mennyországban az alacsonyabb vágyaktól be nem mocsokolt gondolat világában a lélek learatja mindannak a jó gondolatnak és tiszta érzelemnek gyümölcsét, amelyet a fizikai világban elvetett. A zavartalan, tiszta boldogság állapota ez, amely kívülről tekintve fokozatban különbözhetik, de mindég teljesen betölti a benne lakó képességét a boldogságra. E kérdésben is fölmerülnek különbségek aszerint, hogy elfogadjuk-e az újraszületést a fejlődés módszerül. Azok, akik elfogadják, a mennyei világban nem csak a fizikai életben elvetett nemes magvak gyümölcsének learatását látják, hanem azt az állapotot is, amikor minden jó tapasztalat, törekvés és iparkodás értelmi és erkölcsi tulajdonsággá változik, és összességük alkotja majd a jellemet, amellyel az ember a fizikai világban újra megszületik. A mennyországnak így fontos szerep jut a fejlődés egy körforgásában. Azoknak a nézetei, akik elvetik az újraszületést, nem elég határozottak ahhoz, hogy részleteiket tisztán összefoglalhassuk, de mindnyájan – kivéve a keveseket, akik a mennyországot statikusnak tartják – növekedést, haladást, gyarapodó erőt és hasznosságot várnak tőle minden tekintetben, a térben elszórt számtalan világon. Minden vallás egyetért abban a nagyszerű hitben, hogy az ember halhatatlan szellemi lény s hogy hívatása szeretni, tanulni és segíteni korszakok korszakain át.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE

(Az összes szentírások annyira természetesnek találják a három világ létezését, hogy nehéz kategorikus szövegeket találni bennük, az utalásoknak viszont se szeri, se száma. Így csupán egynehány szövegrészt választottunk.)

Hindu szentírások

Bizony, három világ van: az emberek világa, az Atyák világa és a Fénylő lények világa.
Brhadaranyaka Upanishad, I. V. 16.

A három világban, óh Pártha, nincs semmi, meg kellene tennem, nincs semmi, amit el kellene érnem.
Bhagavad Gita. III. 22.

Sem ebben a világban, sem a jövőendő életben nem vár reá romlás; aki igazul cselekszik, óh kedvesem, sohasem juthat a keservek útjára. Elérvén a tisztán cselekvők világát, s számtalan évig ott időzvé, aki még tökéletlen volt a jógában, tiszta és áldott házban születik újra.
U.o. VI. 40, 41.

A Védáknak ismerői, akik szoma-italt isznak, büntől tiszták s áldozattal hódolva imádnak engem, a mennyekbe vivő útért könyörögnek ezek Hozzám; ők a Fénylők Urának szent országába emelkednek, és a mennyben élvezik a Fénykők égi lakomáját. De miután élvezték a nagy mennyei birodalmat, szentségük elhervadtával visszatérnek a halálnak e világába.
U.o. IX. 20, 21.

Ha (a lélek) főképpen az erényeket gyakorolja s a bűnöket csupán kisebb mértékben, boldogságot nyer a mennyben, fel révén ruházva épp azokkal az elemekkel. Ha azonban inkább a bűnhöz ragaszkodik és az erényhez csak kisebb mértékben, szenvedni fogja, mivel elhagyják őt az elemek, a kínokat, amelyeket Jáma (a halál fejedelme) szab ki rája.
Manusmrti, XII. 20, 21.

Megjegyzés. A mennynek s a pokolnak hosszú leírásait találhatjuk meg a Puránákban és a Mahábháratában.

Zoroasztriánus szentírások

Áldozatot mutatunk be a ragyogó egeknek; áldozatot mutatunk be a Szentek derült, boldog, üdvösséges lakóhelyének.

Sorozah, II, Asman, 27.

A garo-nmána a szent lelkek számára van, és a gonoszak közül senki sem léphet be garo-nmánába és derűs, széles, szent utaira: (egyikük sem mehet) Ahura Mazdához.

Ardibehist Yasht, I. 4.

Lehozom a Jó Szellemet a ragyogó garo-nmánából; parancsomra felrohan a Rossz Szellem a sivár pokolból.

Zamyad Yasht, VII. 44.

Ha a hívők egyike távozik el, a harmadik éjjel vége felé illatos szellőt érez és úgy tetszik neki, mintha a saját lelkiismerete közelednék feléje abban a szélben, egy szépséges, ragyogó, fehér karú, erős hajadon alakjában... szép az, mint a legszebb a világon.

És a hívő lelke így szólítja meg őt: „Ki vagy te, legszebb hajadon, akit csak valaha láttam?” És ő, mivel ő a saját lelkiismerete, így válaszol neki: „Oh jó gondolatú, jó szavú, jó cselekedetű, jó vallású ifjú, én a te lelkiismereted vagyok”... A hívő embert lelkének első lépése a Jó Gondolat Paradicsomába vitte; második lépése a Jó Szavak Paradicsomába; harmadik lépése a Jó Cselekedetek Paradicsomába; a hívő ember lelkének negyedik lépése pedig a Végtelen Világosságba vitte be őt.

Yasht, XXII. 9-15.

(A gonosz ember lelke egy szörnyű vén boszorkánnyal találkozik, akit saját rosszasága teremtett és a Rossz Gondolat, Rossz Szavak és Rossz Tettek poklába jut, végül pedig Örök Sötétségre.) Az ember lelke, a tökéletes Szentség örömeiben, áthalad a Hídon, amelyet messzi tájakon is ismernek, a hatalmas Csinvat Hídon, amit az erények tartanak fenn.

Vishtasp, VI. 42.

Megjegyzés. A Dabistan harminc fejezetet, (VIII-tól XXXVII-ig) szentel a halál utáni állapotoknak, részletesen leírva, mi éri az igazakat és a gonoszakat. Végül azonban a gonoszak is megtisztulnak és „e megtisztulás után már nincsenek démonok, nincs büntetés, nincs pokol.” (XXXII. 14.)

Buddhista szentírások

Ő, önmaga révén, teljesen megérti és mintegy szemtől szembe látja ezt a világegyetemet, a lenti világot összes szellemeivel és a fenti világokat.

Tevijja Sutta.

A tanítvány felülkerekedik a földön, a halottak világán és a Fénylő Lények világán.

Dhammapada, IV. 45.

Miután teste a halál után feloszlott, ő (a gonosztevő) a szenvedés és a fájdalom valamely boldogtalan állapotában születik újra; - az igaz ember valamely boldog mennyei állapotban születik újra.

Mahaparanibbhana Sutta, I. 23, 24.

A hívő lelkűek, akik ilyen zarándokúton haladnak, a mennyeknek boldog birodalmában születnek meg újra haláluk után, amikor testük már feloszlott.

U.o. V. 22.

Azt az embert nevezem én brahmanának, aki ismeri előző lakóhelyeit, aki látja a mennyet és a poklot és elérkezett a születések megsemmisítéséhez.

Vasettha Sutta, 54.

Zsidó szentírások

Mert nem hagyod lelkemet a pokolban; nem engeded, hogy a Te szented rothadást lásson. Te tanítasz engem az élet ösvényére, teljes öröm van Tenálad; a Te jobboldon gyönyörűségek vannak örökké.

Zsoltárok, XVI. 10, 11

Ha a mennybe hágok fel, ott Vagy; ha a pokolban vetek ágyat, ott is jelen Vagy.

U.o. CXXXIX, 8.

Az igazak lelke az Isten kezében van és semmi kín nem érheti őket. A balgák úgy látják, mintha meghaltak volna; s távozásukat nyomorúságnak tartják, elmenetelüket teljes pusztulásnak; pedig ők békességben vannak.

Salamon bölcsessége, III. 1-3.

Az igazak örökké élnek; jutalmuk is az Urnál van és a Legmagasabb visel rájuk gondot. Ezért dicső királyságot kapnak és szép koronát az Úr kezéből.

U.o. V. 15.

Keresztény szentírások

És ezek elmennek majd az örök gyötrelemre, az igazak pedig az örök életre.

Máté, XXV. 46.

Mindazok, akik a koporsóban vannak, meghalják az Ő szavát. És kijőnek; akik a jót cselekedték, az élet feltámadására; akik pedig a gonoszt művelték, a kárhozat feltámadására.

János, V. 28, 29.

Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve el nem gondolt, amiket Isten készített az Ő szeretőknek.

I. Kor. II. 9.

Mert nekünk mindnyájunknak meg kell jelennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy kiki megjutalmaztassék aszerint, amiket e testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.

II. Kor. V. 10.

Ismerek egy embert a Krisztusban, aki tizennégy évvel ezelőtt (ha testben-é, nem tudom; ha testen kívül-é, nem tudom; az Isten tudja) elragadtatott a harmadik égig. Elragadtatott a paradicsomba és hallott kimondhatatlan beszédeket, amelyeket nem szabad embernek kibeszélnie.

U.o. XII. 2, 4.

Hogy a Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyeikké, földieké és föld alatt valóké.

Filippih. II. 10.

És megszabadít engem az Úr minden gonosz cselekedettől, és megtart az Ő mennyei országára.

Timót, 2. IV. 18.

Annak okáért, megvan a szombatja az Isten népének.

Zsidókh. IV. 9.

Ezek azok, akik jöttek a nagy nyomorúságból és megmosták az ő ruháikat, és megfehérítették ruháikat Báránynak vérében. Ezért vannak az Isten királyi széke előtt; és szolgálnak Neki éjjel és nappal az Ő templomában; és Aki a királyi székben ül, kiterjeszti sátorát felettük. Nem éheznek többé, sem nem szomjúhoznak többé; sem a nap nem tűz rájuk, sem semmi hőség. Mert a Bárány, Aki a királyi széknek közepette van, legelteti őket, és a vizeknek élő forrására viszi őket; és eltöröl az Isten az ő szemükről minden könnyet.

János Jel. VII. 14-17.

Mohamedán szentírások

Amazok a tűzbe hívogatnak téged, Isten azonban a paradicsomba és megbocsátásra.

Korán, II. 221.

Ami pedig a hitetleneket illeti, keserves büntetéssel büntetem meg őket ebben és a következő világban, és nem lesz senki, aki segítsen rajtuk. Ami pedig a hívőket és azokat illeti, akik helyesen cselekszenek, Ő megadja nekik jutalmukat.

U.o. III. 50, 51.

Ne tévesszen meg az, hogy a hitetlenek ide-oda járnak a világba. Kicsiny előny ez, s aztán a pokol az ő lakóhelyük; kényelmetlen ágy lesz az az ő számukra. de azok, akik félik az Urat, azok számára kertek vannak, amelyek aljában patakok csörgedeznek, s örökké ott fognak lakozni – Isten ott látja őket vendégül; és az ami Istennél van, az a legjobb az igazak számára.

U.o. III. 166, 167.

Ami a nyomorultakat illeti: tűzre velük! Ott nyögjenek és zokogjanak! Ott lakozzanak mindörökre, amíg csak tart az ég és föld; kivéve amit a te Urad akar. Bizony, az Úr véghezviszi, amit akar. Ami pedig az örvendezőket illeti, a paradicsomba velük! Lakozzanak ott mindörökre, amíg csak tart az ég s a föld; kivéve amit a te Urad akar – soha nem szűnő ajándéka neki.

U.o. XI. 109, 110.

Az Éden kertjeibe fognak ők lépni, s ott arany s gyöngykarpercekekkel ékesítettnek; és ruházatuk ott selyemből lesz; és így szólnak. Dicsőség Istennek, aki levette rólunk bánatunkat; bizony, a mi Urunk megbocsátó, kegyes, kegyelmének tartós helyére szállított bennünket, ahol nem érhet el a küszködés, ahol nem érhet el a fáradság. De a hitetlenek számára a pokol tüze van meggyújtva, haláluk soha el nem határoztatik, sem pedig kínjaikat nem enyhíti semmi.

U.o. XXXV. 30-33.

És azon a napon egy lelket sem ér igazságtalanság, jutalmat is csak azért kapunk, amit véghezvittünk.

U.o. XXXVI. 54.

És minden léleknek megfizettetik azért, amit elkövetett, és Ő tudja legjobban, mit cselekedtek.

U.o. XXXIX. 70.

A hívők nem hálnak meg; talán átviszik őket a mulandó világból az örök létezés világába. Mohamed mondásai, 52. oldal.

Rasul mondá: „Gondoljátok, hogy ez az asszony beléveti saját gyermekét a tűzbe?” Mi felelünk: „Nem hisszük.” Mohamed Urunk szóla: „bizony, az Isten kegyelmesebb az ő teremtményeihez, mint ez az asszony az ő gyermekéhez!”

U.o. 118, 119. oldal.

VIII. fejezet

Az emberi testvériség

A vallás azzal kezdi, hogy kijelenti Isten egységét, és azzal végzi, hogy kijelenti az emberek testvériségét. A két igazság voltaképpen elválaszthatatlan egymástól, mivel az első a másodikat magába foglalja. Ha csupán egy élet van, akkor minden forma, amit az az egy Élet éltet, felbonthatatlanul össze van kötve minden más formával, amelyet szintén ugyanaz az Élet éltet. Az összes formák együtt, egy testet alkotnak, s e testben lakozó élet Isten. Ezért használja minden vallás szívesen az emberi testet a hívők összességének ábrázolására. Amint a vér a test élete, úgy élete Krisztus is testének, az egyháznak.¹⁰¹ A test egyetlen szervének megsérülése az egész test számára ártalmas; ha az emberiség testének egy tagját valami rossz éri, az egész emberi nemet érte a rossz. Senki sem zárhatja ki magát ebből a bensőséges egységből; senki sem állhat félre és élhet csak magának. Az emberi nembe születünk és abban kell élnünk. A testvériség természeti tény, amely elöl nem lehet kitérni.

Mivel az emberi fejlődés mostani fokán erős az emberekben az önzés, ami a természet anyagi oldalához tartozó különállás-érzésből fakad, az emberiség nagy tanítói, akik a vallásokat alapították, igyekeztek egy közös életnek, egy magasabb ének egyesítő érzését fölkelteni az egy hiten lévők körében. Az egyetemes testvériségről kevés szó esik, de hangsúlyozzák a közös hiten alapuló korlátolt testvériséget. Ez pedig szükségképpen idővel tágabb körre is ki fog terjedni, mert ha Istent egynek tudjuk, minden gyermekének idővel háza

¹⁰¹ Eféz, V. 30.

népévé kell lennie. A mag a vallásokban van elvetve, a belőle nőtt fa azonban ágait sokkal messzebbre fogja nyújtani.

Őszintén meg kell vallanunk, hogy az emberiség történetében a testvériség eddig inkább részleges volt, mint egyetemes, s a néhány félreérthetetlen szöveget, amelyik az egyetemeset hangsúlyozza, jobbára csak kegyes vélekedésnek tartják s nem a magatartás irányítására alkalmas eleven ösztönzésnek. Ezért válik kötelességévé mindegyik vallásnak, hogy az igazságot hangsúlyozza és a gyakorlati megvalósítást sűrűsége, hogy letörje a korlátokat és eltakarítsa a válaszfalakat. Ezt pedig úgy nem lehet megcsinálni, ha a testvériségbe való befogadás föltételévé az illető vallás elfogadását tesszük. Meg kell látnunk, hogy a testvériség természeti tény, az Egyetlen életben gyökerezik, amelynek mindnyájan részesei vagyunk, s hogy e tényen nem változtat sem a bűn, sem a nagyság, mert magába foglalja a legaljasabbat és a legnemesebbet egyaránt, a legmélyebbet s a legmagasztosabbat, a bűnöst és a szentet, elidegeníthetetlen, elkobozhatatlan születési előjoga mindenkinek. Ahol Isten bennlakozik, ott testvériség van.

Amíg magunkat inkább testnek, mint szellemnek tekintjük, a testvériség megvalósulatlan marad, mert az anyag a vevés által gyarapodik, azzal, hogy állandóan magáévá teszi a rajta kívül lévő és összeolvasztja azzal, ami már övé. Minden anyagi dolog fogy s végül elpusztul a használatban, s mivel a rendelkezésre álló mennyiség korlátolt, a reájuk igényt tartók száma pedig nagy, harc folyik birtokukért; a megszerzés és a megtartás az anyagi siker föltétele. Amikor azonban az ember kezd ráébredni arra, hogy inkább szellem, mint test, rájön, hogy a megosztás és az adás a növekedés és az erő föltétele. A szellemi vagyon növekszik a használattal, nem pedig pusztul; akkor sokasodik, amikor odaadjuk, annál inkább miénk és részünk, minél inkább megosztjuk másokkal. A testvériség gyökerének tehát a szellemig kell lenyúlania és az értelmi és érzelmi világokon át kell terjednie, míg végül az anyagi világban is helyet nem szerez magának. Kívülről erőszakolt törvényhozással el nem érhető; a szellem révén kell diadalmaskodnia, belülről kifelé áradva.

Akik érveléssel meg nem győzhetők, azokat a múltak történetének tanulmányozása meggyőzheti arról, hogy a testvériség valóban természeti tény. Egy törvényt éppúgy igazol az, ha megsértőjét elpusztítja, mint ha támogatja azt, ami vele összhangban áll. Nemzetek és államok dőltek romba, mert nem vették tekintetbe a testvériséget; ahol az erők elnyomják a gyöngéket, ahelyett, hogy védelmeznék őket, ahol a gazdagok kihasználják a szegényeket, ahelyett, hogy segítenék őket, ahol a tanultak megvetik a tudatlanokat, ahelyett, hogy nevelnék őket, a természet kérlelhetetlen ujjá ezt írja a civilizáció fölé: Halálra ítélve! S egy kis idő múlva már vége is van. Csak ahol testvériség van, ott nőhet föl és maradhat meg a civilizáció.

Érdemes megfigyelni, hogy minden vallás kezdeti szakaszain a testvériség uralkodott s fokozatosan tűnt el. A hindu szentírások boldog korról beszélnek, egy rendezett nemzet családról, amelyben mindenki művelt, szorgalmas, szerető és testvéries volt. A Buddha körül csoportosult tanítványok között nyájas baráti hang uralkodott. Az első keresztényeknél minden közös volt s kinek-kinek szüksége szerint osztottak meg.¹⁰² Az arab próféta társai testvérekként éltek s a próféta volt köztük a legidősebb testvér. A vallás első megnyilvánulási módja, úgy látszik, a testvériség, s mindegyikben mintegy magától, kényszer nélkül buzog fel. Azokban az időkben, amikor egy új vallást meggyőződésből fogadnak el s tiszta odaadásból követik, magától veszi föl a testvériség formáját, mert a szellem ott egy időre uralomhoz jut. Mindég befurakodott azonban az önzés, a tiszta arany elhomályosult s a kezdeti buzgalmat becsvágy, kapzsiság, irigység szennyezte be. Mégis, egy tartós, testvériségben alapuló civilizáció álma és reménye időnként megaranyozta a nagy szenteknek, az emberiség nagy pártfogóinak látóhatárát. Próféták szólottak róla, költők megénekelték, bölcselők megvonták

¹⁰² Ap. Csel. II. 44, 45.

körvonalait, vértanuk haltak meg érte; az Emberiség Idősebb Testvérei, a világ nagy vallástanítóinak társasága meg fogja valósítani, s a szeretet szelleme, amelyben minden vallás bölcsője ringott, fogja megaranyozni az emberi faj érett korát.

A SZENTÍRÁSOK BIZONYSÁGTÉTELE

Hindu szentírások

Szem előtt tartva a világ javát, cselekedjél... A tudatlanok a tettekhez való ragaszkodásból cselekszenek, de a bölcs a világ javáért dolgozik, ragaszkodás nélkül.

Bhagavad Gita, III. 20, 25.

A bölcs szemében egyenlő az alázatos és tudással ékes bráhmana, a tehén, az elefánt, vagy akár a kutya és a kaszton kívüliek söpredéke.

U.o. V. 18.

A jogával harmóniába hozott én meglátja az ÉN-t mindenben és mindent az ÉN-ben; mindenütt ugyanazt látja az.

U.o. VI. 29.

Én vagyok, óh Gudákesa, a mindenek szívében lakozó ÉN.

U.o. X. 20.

Az lát, aki látja mindenben egyaránt a legfelsőbb Urat, a maradandót a mulandóban.

U.o. XIII. 27.

Aki a bölcsesség gazdagságával bővelkedik, annak az idősebbek, a vele egykorúak és a nála fiatalabbak világa olyan, mint a szülők, barátok és gyermekek világa.

Bála Bharata, Udyoga Parva, II. 17.

Brahmana a neve annak, aki minden teremtmény barátja.

Manusmrti, II. 87.

A kétszer-született embernek, akitől egyetlen élőlénynek sincs oka félni, ha testétől megszabadult, nincs oka félni semmitől sem.

U.o. VI. 40.

Aki, így, az ÉN-t látja minden lényben, saját énjén által, fölismeri mindennek egyenlőségét és eléri Brahman legmagasabb állapotát.

U.o. XII. 125.

Ez az egyetlen, egyetemes benső Énje minden lénynek a formákban egy-egy különálló, egyéni Énné válik.

Katha Upanishad, V. 10.

Aki minden lényt az Énben látja és minden lényben az Ént, többé nem gyűlöl.

Isha Upanishad, 6.

Minden lény jólétére kinyilatkoztatták a vallást (dharma). Csak az a vallás, ami ezt a jólétet hozza. Ez bizonyos... A vallást azért jelentették ki, hogy minden lény szelíddé legyen. Vallás

az, ami a lények megtartását biztosítja. Ez bizonyos. Aki minden lénynek barátja, aki mindenkinek javára törekszik tettel, gondolattal és beszéddel – csak az ilyen ember ismeri a vallást.

Mahábhárata, Shanti Parva, LXXXVIII.

Az ártalmatlanság a legmagasabb rendű vallás.

U.o. *Anushásnava Parva, CXIV.*

A bölcsek, akik tudják, hogy minden lényben a Legmagasabb lakozik, szeretetükbe fogadnak minden teremtményt, kivétel nélkül.

Vishnu Purana, I. XIX. 9.

Zoroasztriánus szentírások

Ha valaha vétkeztem a testvériség törvénye ellen apámmal, anyámmal, nővéremmel, fivéremmel, élettársammal vagy gyermekeimmal szemben, vezetőmmel, közeli rokonaimmal és barátaimmal szemben, polgártársaimmal, barátaimmal, a városbeliekkel és szolgálóimmal szemben – bánom azt és bocsánatot kérek.

Patet Pashemani

Dicsérem, idézem, meditációim tárgyává teszem és áldozom a hívők jó, erős, jóságos fravarsaiinak. Imádjuk a házak urainak fravarsiját, a városok urainak, az országok urainak és a zaratusztrotémáknak fravarsiját; mindazoknak fravarsiját, akik már vannak, s azokét, akik majd lesznek; minden nemzet fravarsiját és leginkább a baráti nemzetek fravarsijait.

Faravadin Yast, II. 21.

Buddhista szentírások

Minden ember reszket a büntetéstől, mindenki fél a haláltól; emlékezzetek, hogy hozzájuk hasonlóak vagyunk, és ne öljetek s ne is ölessetek.

Dhammapada, X. 129.

Éljünk hát boldogan, nem gyűlölve azokat, akik gyűlölnek; olyanok között is, akik gyűlölnek, éljünk gyűlölet nélkül.

U.o. XV. 197.

Aki úgy akar magának gyönyörűséget szerezni, hogy másoknak fájdalmat okoz, az olyan ember úgy belébonyolódik a gyűlölet hálójába, hogy sohasem szabadul meg a gyűlöletől.

U.o. XXI. 291.

Azt nevezem én brahmanának, aki nem keres hibát másokban, sem erősekben, sem gyöngékben, és sem nem öl, sem nem ölet. Azt nevezem én brahmanának, aki türelmes a türelmetlenekhez, szelíd a hibakeresőkhöz és a szenvedélyesek közt is ment marad a szenvedélytől.

U.o. XXVI. 405, 406.

Amint az anya élete árán is megvédi gyermekét, egyetlen gyermekét, úgy kell mindenkinek határtalan jóakaratot táplálnia minden lény iránt. Tápláljon jóakaratot az egész világ iránt, fölötte, alatta és körülötte, akadálytalanul, gyűlölet nélkül, ellenséges érzület nélkül.

Metasutta, 7, 8.

Zsidó szentírások

Amikor learatjátok földetek termését, ne arasd le egészen földed sarkát, sem pedig ne tarlózzál aratás után. És ne mezgeréj szőlődben szüret után, sem le ne szedj minden fürtöt; hagyd meg őket a szegényeknek és a vándoroknak... Én vagyok a ti Uratok Istenetek... Ne állj bosszút, ne neheztelj néped gyermekeire, hanem szeresd felebarátodat, mint tenmagadat... És ha egy idegen van nálad országodban, ne háborítsd őt. Hanem olyan legyen az idegen, aki köztetek tartózkodik, mintha csak köztetek született volna, és szeresd őt, mint tenmagadat; mert ti is idegenek voltatok a fáraók országában.

Leviticus, XIX. 9, 10, 18, 33, 34.

A ti Uratok Istenetek... végrehajtja az ítéletet az atyátlan árva és az özvegy helyett, és szereti az idegent, élelmet és ruhát adván neki. Szeressétek tehát az idegeneket; mert ti is idegenek voltatok a fáraók országában.

Deuteronomia, X. 17, 19.

Ha van köztetek egy szűkölködő testvéretek kaputokon belül, az országban, amelyet a te Urad Istened adott néked, meg ne keményítsd szívedet övele szemben, sem markodat be ne csukd öelőtte; hanem nyisd ki markodat öelőtte és kölcsönözz neki eleget, amennyire szüksége van, és azt, amire szüksége van.

U.o. XV. 7, 8.

Örvendezzél ünnepeden, te és fiad, és leányod, szolgád és szolgálód, és a levita, az idegen és az atyátlanok és az özvegyek, akik kapudon belül vannak.

U.o. XVI. 14.

Ne változtasd meg az idegennek vagy az atyátlanoknak osztott igazságot, sem az özvegytől el ne vedd ruháját zálogul.

U.o. XXIV. 17.

Fegyvereiket kapákká kovácsolják, dárdáikat pedig sarlókká; nép népre többé fegyvert nem emel és hadakozást többé nem tanulnak.

Mikeás, IV. 3.

Nem egy Atyánk van-é mindnyájunknak? Nem egy Isten teremtett-é minket? Miért csalja hát kiki az ő felebarátját?

Malachiás, II. 10.

Keresztény szentírások

Egy a ti Mesteretek, a Krisztus; ti pedig mindnyájan testvérek vagytok.

Máté, XXIII. 8.

Hogy mindnyájan egyek legyenek; amint te énbennem, Atyám, és én Tebenned, hogy ők is egyek legyenek mibennünk... Én őbennük és Te énbennem; hogy tökéletessé egyé legyenek.

János, XVII, 21-23.

Mindnyájan pedig, akik hívőnek, együtt valának, és mindenük köz vala. És jószágukat és marháikat eladogatták és szétosztogatták azokat mindenkinek, amint kinek-kinek szüksége vala... A hívők sokasságának pedig szíve-lelke egy vala; és senki semmi marháját nem mondá magáénak, hanem nékik mindenük köz vala.

Ap. Csel. II. 44, 45; IV. 32.

Az Isten... az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek teljes felszínén... Istennek nemzetsége vagyunk.

U.o. XVII. 24, 26, 29.

Tartozunk pedig mi, az erősek, hogy az erőtlenek erőtlenségeit hordozzuk, és ne magunknak kedveskedjünk.

Rómab, XV. 1.

A te ismereted miatt elkárhozik a te erőtlen atyádfia, akiért Krisztus meghalt? Így aztán, amikor az atyafiak ellen vétkeztek és az ő erőtlen lelkiismeretüket megsértitek, a Krisztus ellen vétkeztek.

I. Kor. VIII. 11,12.

Mert amiképpen a test egy és sok tagja van, az egy testnek tagjai pedig, noha sokan vannak, mind egy test,azonképpen a Krisztus is. Mert hiszen egy Lélek által mi mindnyájan egy testté kereszteltettünk meg, akár zsidók, akár görögök, akár szolgák, akár szabadok.

U.o. XII. 12, 13. lásd 14-27

Nincs zsidó, sem görög; nincs szolga, sem szabad; nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban.

Galáciab, III. 28. Lásd: Kolosséb, III. 11.

Egy a test és egy a lélek.

Eféz, IV. 4.

Békesség az atyafiaknak.

U.o. VI. 23.

És az Istennek békessége uralkodjék a ti szívetekben, amelyre el is hívatattok egy testben.

Kolosséb, III. 15.

Szeretteim, szeressük egymást; mert a szeretet az Istentől van és mindaz, aki szeret, az Istentől született és ismeri az Istent... Szeretteim, ha így szeretett minket az Isten, nekünk is szeretnünk kell egymást... Ha azt mondja valaki: szeretem az Istent, és gyűlöli a maga atyafiát, akit lát, hogyan szeretheti az Istent, akit nem lát, Az a parancsolatunk van tőle, hogy aki szereti az Istent, szeresse a maga atyafiát is.

János, I.; IV. 7, 11, 20, 21.

Mohamedán szentírások

Igaz az az ember, aki... gazdagságot nyújt, az Ő szeretetéért, rokonainak, az árváknak, a szegényeknek, az utak vándorló fiainak, a koldusoknak és a raboknak.

Korán, II. 172.

Tanúsíts jóságot szüleid iránt, rokonaid iránt, az árvák és a szegények iránt, szomszédod iránt, akár rokonod, akár idegen, társad iránt, még ha idegen is, az utak fiairól és azokról, akik jobb kezében vannak (a rabszolgákról).

U.o. IV. 40.

El ne nyomd az árvákat; el ne üsd a koldusokat.

Nem igaz hívő az, aki nem azt kívánja testvérének, amit önmagának kíván.

Mohamed mondásai, I.

Aki nem viseltetik szeretettel Isten teremtményei és saját gyermekei iránt, az iránt isten sem fog szeretettel viseltetni.

Mohamed mondásai, 5. oldal.

Ki a legkedvesebb Isten előtt? Az, akitől a legtöbb jó származik az Ő teremtményeire.

U.o. 7. oldal.

A legjobb ember az, akitől jó származik az emberiségre.

Isten minden teremtménye családjához tartozik; és Isten azt szereti legjobban, aki a legtöbb jót iparkodik tenni az Ő teremtményeinek.

U.o. 8. oldal.

Tápláld az éhezőt és látogasd meg a beteget, szabadítsd ki a rabot, ha igazságtalanul zárták börtönbe. Állj oda minden elnyomott mellé, akár mozlím, akár nem mozlím.

U.o. 40. oldal.

Isten meghagyta, hogy bánjatok jól a nőekkel, mert ők anyáitok, leányaitok és nénéitek.

U.o. 101. oldal.

Szereted Teremtődöt? Szeresd először felebarátaidat!

U.o. 126. oldal.

Idézett művek

A hindu idézetek a következő helyekről származnak: Manusmrti, Vishnu Purana, Daivi Bhagavata, Bhagavad Gita, The Upanishads, Rig-Veda, Mahabharata, Bala Bharata, Advanced and Elementary Text Books of Hindu Religion and Morals.

A zoroasztriánus idézetek: The Gathas, Kavasji, Edalji Kanga kiadása, Gujerati, 1895.; A study of the Five Zoroastrian Gathas. Sacred Books of the East. sorozat, Pahlavi Texts; Avesta / Spiegel, fordította A.H. Bleek, 1864 / Dinkard, ford. P:P:B: Sanjana, 1900.; Vendidad, ford. Durmesteter; Essays on the Parsis. Dr.Haug.

A zsidó idézetek: A Bibliából és apokrif iratokból, valamint Josephus: History of the Jews c. művéből.

A buddhista idézetek: Sacred Books of the East sorozat, Gatena of Buddhist Scriptures, S.Beal.

A keresztény idézetek: az Újszövetségből, Ante Nicene Fathers, Anglican Prayerbook.

A mohamedán idézetek: Sale: Al Quran, Trübner: Oriental Series / 1884 /, Sacred Books of the east; néhány részt egy barátunk fordított. The Sayings of Muhammad, DR.Suhrawardy, 1905; Letters of a Sufi Teacher, Sharf-ud-din Maneri, ford. Bajnáth Sinha; Mesnavi, Jalal-ud-din Rumi; The Study of Shiaism, Khakan Hosain.

A szikh idézeteket egy barátunk küldte be.